

Številka: 57000-3/2015/25

Datum: 13. 7. 2017

Informacija o končni rzsodbi arbitražnega sodišča, ki je odločilo o meji med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško z dne 29. junija 2017

A. POVZETEK KONČNE RAZSODBE ARBITRAŽNEGA SODIŠČA

I. UVOD

A. SPLOŠNA GEOGRAFIJA

Sodišče je v tem delu uvoda povzelo poglobljene geografske značilnosti obeh držav. Podan je tudi splošen opis mejnega območja med državama, ki se začne vzhodno od točke tromeje z Madžarsko in konča na obali Piranskega zaliva. Sporna morska območja ležijo v najbolj severnem delu Jadranskega morja, v Tržaškem zalivu. Sodišče na tem mestu izpostavi dve pogodbi kot ključni za delitev relevantnih morskih območij; Osimska pogodba iz leta 1975 in Sporazum med SFRJ in Italijo o razmejitvi epikontinentalnega pasu iz leta 1968. Razmejitve iz teh sporazumov so v skladu z mednarodnim pravom in v skladu s stališči obeh držav relevantne za Slovenijo in Hrvaško kot državi naslednici SFRJ. Sodišče jih tako lahko po potrebi uporabi in se nanje sklicuje.

B. ZGODOVINSKO OZADJE

Sodišče je zgodovinsko ozadje razdelila na naslednja obdobja:

1. Obdobje do 18. stoletja: izvedena je bila prva izmera, znana pod imenom jožefinski kataster (med 1763 in 1787).
2. Obdobje Avstrijskega cesarstva in Avstro-Ogrske (1804-1918): izvedena je bila druga izmera, t.i. franciscejski kataster, izveden za potrebe obdavčitve. Razmejitev med teritorijem, ki danes v večji meri ustreza območju Slovenije, in tistim, ki danes ustreza Hrvaški, je sovpadal z razmejitvijo med Cislajtanijo (naziv za avstrijsko polovico Avstro-Ogrske) in Translajtanijo (z uradnim imenom Dežele svete madžarske Štefanove krone, vključevala je tudi Kraljevino Hrvaško, Slavonijo, in Dalmacijo).
3. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev (1918): meje kraljevine so bile določene z mednarodnimi pogodbami; mejo z Avstrijo je določala Saintgermainška pogodba, mejo z Madžarsko Trianonska in mejo s Kraljevino Italijo Rapalska pogodba. Kraljevina SHS je bila razdeljena na oblasti. Teritorij današnje Slovenije je vključeval Ljubljansko in Mariborsko oblast. Po politični krizi leta 1929 je prišlo do preoblikovanja v Kraljevino Jugoslavijo.

4. Kraljevina Jugoslavija (1929-1941): v tem obdobju sta ključna Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna področja (Zakon 1929), ki je kraljevino razdelil na banovine, in Ustava Kraljevine Jugoslavije (Ustava 1931), ki je podala opis vsake od banovin. Poglavitni del današnje Slovenije je, z izjemo Medmurja, spadalo v Dravsko banovino, teritorij Hrvaške pa v Savsko in Primorsko banovino, ki kasneje skupaj tvorita Hrvaško banovino.
5. Teritorij Jugoslavije v obdobju med drugo svetovno vojno: druga svetovna vojna je vodila do nastanka Neodvisne države Hrvaške in delitve Dravske banovine med okupacijske sile nemškega rajha, Italije in Madžarske. Sodišče na tem mestu povzame poudarke obeh držav glede nastanka AVNOJ (Antifašistično vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije (Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije)) ter vloge ZAVNOH na hrvaškem (Zemaljsko antifašistično vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske) in SNOS (Slovenski narodnoosvobodilni svet) v Sloveniji.
6. Jugoslovanska federacija (1945-1991): 31. Januarja 1946 je bila sprejeta Ustava Federativne ljudske republike Jugoslavije, Hrvaška in Slovenija sta predstavljali dve od šestih konstitutivnih republik. Glede območja Julijske krajine je bil 12. junija 1945 sprejet Beograjski sporazum. Območje zahodno od t. i. Morganove črte, cono A, je upravljala Zavezniška vojaška uprava, cono B oz. območje vzhodno od Morganove črte, pa Jugoslovanska vojaška uprava (VUJA). Leta 1947 z Mirovno pogodbo med Italijo in zavezniškimi silami na ožjem delu tega območja ustanovijo Svobodno tržaško ozemlje (STO), ki ga na cono A in B (ta sestoji iz okrajev Koper in Buje) še nadalje deli Morganova linija. Preostala dela nekdanjih con A in B z mirovno pogodbo preideta pod pravo Italije oziroma Jugoslavije. Oktobra 1954 vlade Velike Britanije, ZDA, Italije in Jugoslavije podpišejo Londonski memorandum o soglasju, ki je določil, da italijanska vlada svojo civilno upravo razširi na cono A, jugoslovanska pa cono B STO. 25. oktobra 1954 je bil sprejet Zakon o veljavi ustave, zakonov in drugih zveznih pravnih predpisov na ozemlju, na katerega se je z mednarodnim sporazumom razširila civilna uprava Federativne Ljudske republike Jugoslavije. To je bila zadnja večja sprememba, po kateri sta teritorija Slovenije in Hrvaške v veliki meri ostala nespremenjena vse do leta 1991.
7. Neodvisnost: obe državi sta neodvisnost razglasili 25. junija 1991. 27. avgusta 1991 je Svet ministrov tedanje Evropske gospodarske skupnosti ustanovil posebno arbitražno komisijo (t. i. Badinterjeva komisija), ki je izdala vsega skupaj petnajst mnenj nanašajoč se na različne pravne vidike razpada Jugoslavije. Do 15. januarja 1992 je državi priznala Evropska skupnost in vse njene članice, 22. maja 1992 sta državi postali članici Združeni narodov.

C. DOGODKI PO 1991

Sodišče navaja, da sta obe državi ob osamosvojitvi sprejeli, da je meja med njima določena v skladu z načelom *uti possidetis*, vendar se ne strinjata glede tega, kako je bila meja določena. Hrvaška je glede tega posebej izpostavila, da je Slovenija v okviru Badinterjeve komisije zagotovila, da do sosednje Hrvaške nima nobenih ozemeljskih zahtevkov. Glede poteka morske meje sta se državi sicer strinjali, da meja ni bila formalno določena, vendar Hrvaška vztraja na stališču, da je bilo med državama razumevanje, da bo razmejitev teritorialnega morja potekala v skladu z načelom sredinske črte, kar je podprla tudi z dokumenti Slovenije (Atlas sveta Cankarjeve založbe iz leta 1991 in slovenska pogajalska izhodišča iz leta 1992). Slovenija je nasprotno poudarila, da se nikoli ni strinjala s tem, da bi v Piranskem zalivu obveljala črta sredine. To je dokazovala s povzemanjem slovenskih pogajalskih stališč vse od osamosvojitve dalje.

Pogajanja obeh držav glede določitve meje v obdobju med 1992 in 2001 je sodišče povzelo v naslednje sklope:

1. Osnutek sporazuma o mejah, ki naj bi ga predlagala Slovenija l. 1991.
2. Pogajanja med leti 1992-1993.

3. Ustanovljena Strokovna delovna skupina za vprašanje meje.
4. Slovenski Memorandum o Piranskem zalivu in hrvaška reakcija nanj.
5. Mešana diplomatska komisija in strokovne skupine
(S sporazumom je bila 30. julija 1993 ustanovljena Mešana diplomatska komisija, ki je imenovala Mešano slovensko-hrvaško komisijo za zaznamovanje, ugotavljanje in vzdrževanje državne meje, le-ta pa je v podporo svojemu delu ustanovila več strokovnih skupin.).
6. Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS).
7. Pogajanja med letoma 1998-1999.
8. Sporazum Drnovšek-Račan iz leta 2001.
9. Pogajanja za arbitražni sporazum.
10. Sprejem in ratifikacija arbitražnega sporazuma.

II. ZGODOVINA POSTOPKA

17. januarja 2012 sta Slovenija in Hrvaška za predsednika sodišča imenovali sodnika Gilberta Guillaumea, dva skupno imenovana člana sodišča pa sta postala sodnik Bruno Simma in profesor Vaughan Lowe. Kot je predvideval arbitražni sporazum, je Evropska komisija nudila pomoč v procesu imenovanja. Slovenija je za arbitra imenovala Jerneja Sekolca, Hrvaška pa Budislava Vukasa.

Stranki sta 11. februarja 2013 predložili memorandum, 11. novembra 2013 protimemorandum. 29. novembra 2013 je Slovenija zaprosila za možnost, da bi se strankama dovolilo vložiti še odgovor, Hrvaška pa je tej možnosti nasprotovala. Sodišče je po preudarku argumentov obeh strani ugodilo zahtevku Slovenije; stranki sta odgovor sodišču predložili 26. marca 2014.

Sodišče je ustni zagovor strank razpisalo za obdobje med 2. in 13. junijem 2014 v Haagu. Sodišče je v maju 2014 imenovalo še kartografskega strokovnjaka Gérarda Cosquerja in hidrografskega strokovnjaka Davida H. Graya.

22. julija 2015 so srbski in hrvaški mediji objavili zapise in zvočne posnetke dveh telefonskih pogovorov slovenskega arbitra in slovenske agentke Simone Drenik. Sledili so odstopi obeh in kasneje še arbitra Vukasa. Hrvaška je neposredno po dogodkih izpeljala notranji postopek enostranskega odstopa od arbitražnega sporazuma in o tem 31. julija 2015 obvestila arbitražno sodišče. Slovenija je enostransko hrvaško odpoved arbitražnega sporazuma zavrnila ter zatrjevala, da ima sodišče vsa pooblastila in dolžnost, da nadaljuje z delom. Predsednik arbitražnega tribunala je 25. septembra 2015 imenoval dva nova arbitra, veleposlanika Rolfa Fifeja (Norveška) in profesorja Nicolasa Michela (Švica). Tribunal je takrat tudi sporočil, da bo podrobno preučil stališča obeh strani in sporočil svojo odločitev glede nadaljnjih korakov.

Sodišče je odločilo, da naj stranki do 15. januarja (Hrvaška) oziroma do 26. februarja (Slovenija) 2016 predložita pisni vlogi glede pravnih vprašanj, ki izhajajo iz pisem, ki sta jih Hrvaška in Slovenija na sodišče naslovili julija oziroma avgusta 2015. Ustna predstavitev stališč držav je potekala v Haagu 17. marca 2016. Hrvaška v postopku ni sodelovala.

Arbitražno sodišče je 30. junija 2016 izdalo delno rzsodbo in v njej potrdilo svojo pristojnost ter soglasno sprejelo, da:

- (a) je Slovenija kršila določbe arbitražnega sporazuma z dne 4. novembra 2009;
- (b) arbitražni sporazum ostaja v veljavi;
- (c) se arbitražni postopek po arbitražnem sporazumu nadaljuje;
- (d) bo po posvetu s strankama arbitražno sodišče določilo nadaljnje postopkovne korake v tej arbitraži in

- (e) si arbitražno sodišče pridržuje pravico odločiti o dokončni razporeditvi stroškov do končne rzsodbe; hkrati pa je Sloveniji naročilo nakazati potrebno vsoto za pokritje stroškov, ki so nastali zaradi podaljšanja postopka preko prvotno določenega urnika.

Sodišče je 29. marca 2017 stranki obvestilo, da ne vidi potrebe po dodatnih pojasnilih strank in da je zato obravnava v skladu s pravili postopka zaključena.

III. ZAHTEVKA OBEH STRANK

A. ZAHTEVEK HRVAŠKE

Republika Hrvaška je sodišču predložila naslednji zahtevek:

1. Kopno

- 1) Po 3(1)(a) členu arbitražnega sporazuma poteka kopenska meja med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo po meji hrvaških katastrskih občin (v okviru ustne obravnave je Hrvaška dodala, da naj sodišče razmeji tudi območja, ki niso zavedena v katastru ene ali druge stranke).
- 2) V skladu s to kopensko mejo:
 - i) nima nobena slovenska oseba (policija, vojska, civilisti, policija ali varnost) pravice, da ostane v objektu na Trdinovem vrhu v hrvaški občini Ozalj;
 - ii) Slovenija ne sme ovirati komunikacije s hrvaško občino Sveti Martin na Muri, vključno na območju Murišča;

2. Morski del

- 3) Po 3(1)(a) členu arbitražnega sporazuma se morska meja med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo začne na zadnji kopenski točki 45°28'42.3"N - 13°35'08,5"E, in nato sledi poenostavljeni črti sredine dokler ne doseže točke 45°35'15.48"N - 13°28'18,08"E;
- 4) Po 3(1)(b) členu arbitražnega sporazuma slovenski "stik z odprtim morjem" ne vsebuje ali dovoljuje kakršnega koli teritorialnega kontakta med Slovenijo in odprtim morjem; in
- 5) Po 3(1)(b) in (c) členu arbitražnega sporazuma sta slovenski "stik z odprtim morjem" in "režim za uporabo ustreznih morskih območji" *mutatis mutandis* zagotovljena z režimom neškodljivega prehoda čez mednarodne ožine, kot je opredeljeno v 45. členu UNCLOS iz leta 1982 in je predmet obstoječe IMO sheme ločene plovbe, kot se lahko občasno spreminja.

V ustni obravnavi je Hrvaška spremenila 5. točko zahtevka in sodišče zaprosila, da razglasi, da po 3(1)(b) in (c) členu arbitražnega sporazuma "slovenski stik z odprtim morjem" ni potreben in da do vprašanja glede "režima za uporabo ustreznih morskih območji" sploh ne pride. Če pa bi bilo mnenja, da je tak "stik" potreben, potem bi moral biti smiselno razumljen v smislu režima prehoda po III. delu Konvencije.

3. Pridržek pravic

Hrvaška je vse do drugega dela ustne obravnave uveljavljala pridržek, da odstopi od svojega zahtevka v območju spodnjega toka reke Dragonje in ga razširi na staro Dragonjo (po sredini solin) v primeru, da Slovenija ne sprejme njenega predloga, da je skupno poročilo Mešane strokovne komisije iz leta 1996 osnova za odločanje arbitražnega sodišča glede celotne kopenske meje.

B. ZAHTEVK SLOVENIJE

Republika Slovenija je sodišču predložila naslednji zahtevek:

1. Kopno

1) Potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem je naslednji;

Sektor Mura

(a) Od sotočja rek Krke in Mure (točka B1) kopenska meja poteka proti zahodu po sredini Mure do točke severovzhodno od Gibine.

Centralni sektor

Slovenske gorice

(b) Od Gibine do potoka Presika meja na kopnem sledi vzhodni in južni meji slovenskih občin, kot izhaja iz katastra katastrskih občin Gibina, Šafarsko, Razkrižje, Veščica in Globoka, vključno z 10 hišami južno od Razkrižja. Nato sledi nekdanji meji med Avstrijo in Ogrsko, ki jo upoštevajo meje slovenskih občin, do stičišča z Dravo jugovzhodno od Središča ob Dravi.

Drava

(c) Kopenska meja gre nato po sredini reke Drave od točke jugovzhodno od Središča ob Dravi, čez Ormoško jezero do točke severovzhodno od Zavrča, kjer pride do občine Zavrč.

Haloze-Macelj

(d) Meja od Drave do Sotle sledi nekdanji meji med Avstrijo in Ogrsko, ki je skladna z mejami slovenskih občin in slovenskim katastrom.

Sotla

(e) Od območja Haloz in Maclja kopenska meja teče po sredini reke Sotle, čez Vonarsko jezero do izliva Sotle v Savo.

Sava in Bregana

(f) Od izliva Sotle kopenska meja poteka po sredini Save do izliva Bregane in nato naprej po sredini Bregane do vznožja Gorjancev v bližini naselja Gabrovica.

Gorjanci / Žumberak

- (g) Kopenska meja nato sledi južni in zahodni meji slovenskih občin, tako da zaobjame vojaški objekt in trigonometrično točko na Trdinovem vrhu, naselje Drage in celotno naselje Brezovica pri Metliki, do reke Kamenice vzhodno od istoimenskega naselja.

Kamenica, Kolpa in Čabranka

- (h) Meja naprej poteka po sredini reke Kamenice do njenega izliva v Kolpo. Od tam teče po sredini Kolpe do njenega sotočja s Čabranko in nato sledi njenemu toku in njenemu pritoku do točke, kjer se reka južno od Novega Kota oddalji od meje.

Kras

- (i) Od Čabranke do hriba Škodovnika meja sledi nekdanji meji med Avstrijo in Ogrsko, ki je skladna z mejami slovenskih občin, protokolom skupne komisije iz leta 1909 in mejnimi oznakami na terenu.

Sektor Istra

- (j) Kopenska meja še naprej sledi mejam slovenskih občin, kot izhaja iz slovenskega katastra, do Piranskega zaliva.

Piranski zaliv

- (k) Ob Piranskem zalivu meja sledi obali Savudrijskega polotoka do najbolj zunaj ležeče točke Rta Savudrija.

2. Morski del

2) Piranski zaliv ima status slovenskih notranjih voda in ga zapira ravna temeljna črta, ki povezuje najbolj zunaj ležeči točki na obali na Rtu Madona in Rtu Savudrija.

3) Potek morske meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško označuje zaporedje geodetskih črt, ki povezujejo naslednje točke:

- (a) od točke P1, ki leži na črti nizke vode na točki, kjer se črta, ki zapira Piranski zaliv, stika z obalo pri Rtu Savudrija, meja na morju poteka do točke P2, ki je hkrati najbolj vzhodna točka stika Slovenije z odprtim morjem;
- (b) od točke P2 se morska meja nadaljuje proti jugozahodu v razdalji tri navtične milje od osimske črte do točke P3, ki leži 12 morskih milj od hrvaške obale;
- (c) od točke P3 morska meja sledi črti, ki poteka vzporedno z mejo epikontinentalnega pasu med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo iz 1968, tako da je od nje nenehno oddaljena tri morske milje, dokler ne seka vzporednika $45^{\circ} 10'$ severne zemljepisne širine v točki P4.

4) Stik Slovenije z odprtim morjem je geodetska črta, ki spaja točko P2 na južni meji slovenskega teritorialnega morja s točko T4 bis, tj. točko, kjer južna meja slovenskega teritorialnega morja seka mejno črto med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo po Pogodbi iz Osima iz leta 1975.

5) Režim za uporabo ustreznih morskih območij zajema naslednje:

- (a) z izjemo območja iz odstavka (b) spodaj, območja, ki ležijo do 12 morskih milj od temeljnih črt pogodbenic, razmejena v skladu s tretjim odstavkom zgoraj, tvorijo teritorialno morje Slovenije in Hrvaške. Slovenski ribiči bodo še naprej uživali svoje

zgodovinske pravice do ribolova v hrvaških teritorialnih vodah, ki so zajamčene tudi s pristopno pogodbo med Hrvaško in Evropsko unijo in s Sporazumom o obmejnem prometu in sodelovanju med pogodbenicama iz leta 1997;

- (b) morsko območje, ki leži znotraj koridorja, zamejenega s črtami, ki povezujejo točki P2 in T4 bis na severu, osimsko črto na zahodu in črto, ki povezuje točki P2 in P3 na vzhodu, tvori odprto morje, na katerem ima Slovenija suverene pravice do epikontinentalnega pasu (morskega dna in podzemlja);
- (c) območja, ki ležijo južno od stika Slovenije z odprtim morjem in onkraj meja hrvaškega teritorialnega morja, tvorijo odprto morje in bodo to med pogodbenicama tudi ostala do točke, kjer to vpliva na interese tretje države.

3. Ugovor glede pristojnosti sodišča

Slovenija je od sodišča zahtevala, da ugotovi, da hrvaški zahtevek v 2. točki ni v sklopu naloge sodišča (glede osebja v objektu na Trdinovem vrhu in cestnih povezav z naseljem Brezovec-del).

IV. DOLOČITVE GLEDE MEJE NA KOPNEM

A. NALOGA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA TER UPORABLJENO PRAVO

1. Stališča strank

(a) Naloga arbitražnega sodišča

Arbitražna razsodba v tem delu najprej povzema določbe člena 3(1) arbitražnega sporazuma, ki določa, da je (med drugim) naloga arbitražnega sodišča, da določi mejo na kopnem, ter določbe 3(2) člena arbitražnega sporazuma, ki določa, da če pogodbenici ne določita vsebine spora v enem mesecu, arbitražno sodišče za določitev točnega obsega spora ter obsega zahtev uporabi predložene utemeljitve obeh pogodbenic.

Sodišče nato ugotavlja, da nobena od strank v postopku v enem mesecu ni predložila točnega obsega spora ter da sta se obe stranki v Postopkovnih pravilih št. 1 (*Procedural Order No. 1*) strinjali, naj arbitražno sodišče točen obseg spora na kopnem (in na morju) določi na podlagi pisnih in ustnih vlog obeh strani. Na osnovi slednjih arbitražno sodišče ugotavlja, da se percepcija obeh strani glede naloge arbitražnega sodišča na kopnem do določene mere razlikuje.

i. Stališče Hrvaške

Hrvaška glede obsega mejnega spora na kopnem izhaja s stališča, da je na dan 25. 6. 1991 tako na Hrvaškem kot v Sloveniji obstajala interna zakonodaja, ki je določala teritorij posamezne republike z navajanjem občin, katerih natančen geografski obseg in meje so bile določene v katastrskih evidencah in kartah. Nadalje Hrvaška pojasnjuje, da sta obe državi k določanju meje po letu 1991 pristopili na način, da so se primerjale (zunanje) meje katastrskih občin obeh držav. To delo je opravljala Mešana slovensko-hrvaška strokovna skupina za primerjavo neusklajenih mej katastrskih občin (v nadaljevanju Mešana strokovna skupina), ki je leta 1996 izdala poročilo, v katerem je identificirala 20 primerov katastrskih razhajanj večjih od

50 m, kar pomeni približno 60 km neuskrajene meje. Stališče Hrvaške je, da mejni spor na kopnem predstavljajo samo primeri ugotovljenih katastrskih razhajanj, kot jih je v svojem poročilu iz leta 1996 identificirala Mešana strokovna skupina. Za manjša razhajanja (do 50 metrov v naravi) kot tudi za območja brez (katastrske) evidence je Hrvaška v memorandumu predlagala, naj arbitražno sodišče prepusti rešitev strankama po razsodbi. Hrvaška navaja, da se je z navedenim pristopom, to je, da se kot izhodišče za določitev meje na kopnem izhaja iz primerjav meja katastrskih občin, strinjala tudi Slovenija. Hrvaška tudi trdi, da se je med letom 1996 in 1998 izvedla vrsta terenskih ogledov (izmer), katerih namen je bil reševanje 32 identificiranih primerov katastrskih diskrepanc. Hrvaška se sklicuje tudi na zapisnik srečanja ministrov za zunanje zadeve RS in RH z dne 30. 11. 1998, ko sta se obe strani strinjali, da je 91,9 odstotkov slovensko- hrvaške meje usklajene. Na trditve Slovenije, da je bila primerjava katastrskih mej samo izhodišče ter da je potrebno upoštevati tudi celovite kriterije za določitev meje iz leta 1998, Hrvaška odgovarja, da so bile izmenjave teritorija, predvidene na osnovi teh kriterijev, samo del pogajanj, ki niso pripeljala do rešitve, in zato ne morejo biti razumljene kot odpoved teritoriju; kvečjemu nasprotno.

ii. Stališče Slovenije

Slovenija zahteva določitev celotne kopenske meje ter poudarja, da spor glede kopenske meje ne more biti zreduciran zgolj na primerjavo katastrskih kart. Posebej izpostavlja, da je treba mejo določiti tudi tam, kjer nobena stran nima katastrske evidence. Potrebna je določitev, ne pa demarkacija celotne meje (vsakega metra). Glede hrvaškega stališča, da je obseg mejnega spora bil določen s poročilom Mešane strokovne komisije iz leta 1996, je Slovenija izrazila stališče, da Hrvaška daje prevelik pomen navedenemu poročilu ter da nikakor ne more biti uporabljeno za določitev obsega mejnega spora na kopnem, ker navedena Mešana strokovna skupina ni primerjala katastrskih meja vzdolž celotne meje, temveč samo na nekaterih (približno 50) območjih, ki jih je za podrobno primerjavo v letih 1993/94 predvidela mešana skupina geodetskih strokovnjakov na osnovi primerjav kart v merilu 1:5000, medtem ko so katastrski načrti v merilu 1:2880. Torej ne more trditi, da je bila izvedena primerjava katastrskih meja za celotno mejo. Obenem je Slovenija trdila in dokazovala, da je hrvaška stran v primerjavi kart v merilu 1:5000 ponekod predložila zastarele, neveljavne karte, zato identifikacija primerov neuskklajenosti za nadaljnjo podrobnejšo primerjavo katastrskih načrtov ni bila nujno pravilna. Slovenija je trdila, da poročilo Mešane strokovne skupine iz leta 1996 ni moglo vzpostaviti meje, ker je primerjava katastrskih tehnični postopek, pogosto izpeljan v pisarni in ne na terenu za potrebe delimitacije oz. demarkacije. Primerjava katastrskih načrtov lahko zgolj potrdi usklajenost katastrskih črt, ne more pa zagotoviti njenega natančnega poteka v odnosu do dejanske meje. Tudi če se katastrski črti ujemata, to ne pomeni, da predstavljata državno mejo. Nadalje je Slovenija izpostavila, da Mešana diplomatska komisija pri svojem delu ni upoštevala samo primerjave katastrskih, temveč tudi vrsto drugih kriterijev. Slovenija je izpostavila neskladnost pristopa Hrvaške, ki trdi, da je na celotni kopenski meji spornih samo 20 primerov katastrskih razhajanj (večjih od 50 metrov), obenem pa svoj zahtevek na kopnem nariše na setu 45 kart v merilu 1:25000.

(b) Pravo, ki se uporablja

i. *Uti possidetis*

Arbitražno sodišče ugotavlja, da se obe strani strinjata, da je potrebno mejo na kopnem določiti z uporabo načela *uti possidetis*, ki po razpadu države omogoča transformacijo prej administrativnih meja v mednarodne meje. Za območje nekdanje SFRJ je bilo to načelo

potrjeno s strani Badinterjeve komisije. Tudi Slovenija in Hrvaška sta v svojih aktih potrdili uporabo navedenega načela pri določitvi svojih meja (Ustavna odločba o suverenosti in neodvisnosti Republike Hrvaške, Deklaracija o razglasitvi suverene in neodvisne Republike Hrvaške, Temeljna ustavna listina o neodvisnosti in suverenosti Republike Slovenije, Odločba Ustavnega sodišča RS o Sporazumu o obmejnem prometu in sodelovanju, Odločba Ustavnega sodišča RS o Arbitražnem sporazumu). Načelo *uti possidetis* se uporablja od dneva neodvisnosti obeh držav, glede katerega se obe strani strinjata, da je 25. junij 1991. Obe strani se tudi strinjata, da kot dokaz naslova služijo vsi formalni akti, sprejeti v času pred neodvisnostjo, *effectivités* pa lahko samo potrjujejo in dodatno podprejo (pravni) naslov, ne morejo pa ga nadomestiti. Kot *effectivités* se lahko štejejo najrazličnejša dejanja (zakonodajna, izvršilna ali sodna), vendar imajo zakonodajni dokazi posebno težo.

ii. Notranje pravo, ki ureja določitev mej med nekdanjimi republikami na kritičen datum

Zvezna pravila FLRJ in SFRJ

Arbitražno sodišče najprej povzema ustavno ureditev Jugoslavije. Ugotavlja, da je Ustava FLRJ iz leta 1946 samo naštevala posamezne konstitutivne republike, glede razmejitve ozemelj med republikami pa je navajala, da je to v pristojnosti ljudske skupščine ter da se meje republik ne smejo spremeniti brez njihove privolitve. Ustavni zakon iz leta 1953 je glede republiških meja določal, da ima Federacija izključno pristojnost potrjevati spremembe republiških meja, ki jih posamezne republike v potrditev predložijo skupaj in razreševati mejne spore med republikami. Ustava iz leta 1963 je določala, da se ozemlje republike ne sme spremeniti brez njenega privoljenja ter da se meje med republikami lahko spremenijo samo na osnovi odločitve, sprejete v soglasju z republiškimi skupščinami. Zadnja ustava SFRJ iz leta 1974 pa je določala, da ozemlje republike ne sme biti spremenjeno brez njenega soglasja ter da je meja med republikama lahko spremenjena samo na osnovi dogovora med njima.

Sodišče povzema tudi slovenske in hrvaške ustave in ustavne zakone iz časa Jugoslavije, ki niso definirali meja Slovenije oz. Hrvaške, temveč so obravnavali oz. naslavljali samo morebitne spremembe le-teh (spremembe niso bile možne brez soglasja republike, spremembe morajo potrditi republiške skupščine).

Pravila, ki so se uporabljala na Hrvaškem

V zvezi z definicijo ozemlja Hrvaške je Ustava LRH iz leta 1947 navajala, da ozemlje LRH vključuje Dalmacijo in sedanje okraje Osijek, Slavonski Brod, Daruvar, Bjelovar, Varaždin, Zagreb, Sisak, Karlovac, Sušak in Gospić ter mesto Zagreb. Tudi upravno-teritorialni zakon Hrvaške iz leta 1947 je razdelil Hrvaško na administrativne enote (okraje). Hrvaška ustava iz leta 1974, ki je bila veljavna tudi na dan 25. 6. 1991, je določala, da je ozemlje Hrvaške sestavljeno iz občin, kot jih določa zakon. Tedaj veljavni upravno-teritorialni zakon iz leta 1962 je določal, da so območja občin in okrajev, njihova imena ter sedeži ljudskih odborov določeni z zakonom ter da so meje občin določene s statuti občin. Navedeni zakon je bil s spremembami, od katerih pa se nobena ni nanašala na obmejno območje, veljaven na dan 25. 6. 1991. Na ta dan so bile mejne občine s Slovenijo občine Buje, Buzet, Opatija, Reka, Čabar, Delnice, Vrbovsko, Duga resa, Ozalj, Jastrebarsko, Samobor, Zaprešić, Klanjec, Pregrada, Krapina, Ivanec, Varaždin in Čakovec. Statuti hrvaških občin so naštevati naselja znotraj občine. Skladno s hrvaškim zakonom o geodetski izmeri in katastru iz leta 1974 je vsako naselje imelo odgovarjajočo katastrsko občino. Člen 36 navedenega zakona je določal, da je katastrska občina osnovna teritorialna enota, za katero se vzpostavi kataster in praviloma vključuje eno naselje s pripadajočimi zemljišči.

Pravila, ki so se uporabljala v Sloveniji

Glede upravno-teritorialnih zakonov Slovenije arbitražno sodišče navaja, da je bil prvi sprejet leta 1945 in je vzpostavil prvo teritorialno delitev Slovenije za administrativne potrebe. Naslednji zakon iz leta 1946 je ozemlje Slovenije razdelil na okrožja, okraje in kraje, slednji pa so bili opredeljeni z referencami na katastrske občine in naselja. Upravno-teritorialni zakon iz leta 1948 je odpravil okrožja, medtem ko je zakon iz leta 1952 ozemlje Slovenije razdelil na mesta, okraje in občine, pri čemer so bile občine ponovno opisane z navajanjem katastrskih občin in naselij. Na kritični datum je veljal upravno-teritorialni zakon iz leta 1980 (Zakon o postopku za ustanovitev, združitve ali spremembo območij občin ter o območjih občin), ki je Slovenijo razdelil na 62 občin ter določal, da je območje občin določeno na osnovi katastrskih občin. Mejne občine s Hrvaško so bile na dan 25. 6. 1991 naslednje občine: Piran, Koper, Sežana, Ilirska Bistrica, Cerknica, Ribnica, Kočevje, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Krško, Brežice, Šmarje pri Jelšah, Ptuj, Ormož, Ljutomer in Lendava.

iii. Interpretacija strank glede pravnega okvirja

Stališče Hrvaške

Hrvaška izhaja s stališča, da so na dan 25. 6. 1991 mejo med Slovenijo in Hrvaško tvorile zunanje meje mejnih (političnih) občin. Te so bile na Hrvaškem najbolj podrobno opisane v katastrskih evidencah, v Sloveniji pa so bile občine določene s sklicevanjem na katastrske občine znotraj občin. Mednarodna meja med Slovenijo in Hrvaško zato na osnovi načela *uti possidetis* poteka po zunanjih mejah katastrskih občin Slovenije in Hrvaške.

Hrvaška trdi, da je prva zvezna ustava iz leta 1946 posameznim republikam prepustila, da same določijo svoje meje. Izpostavlja, da sta Slovenija in Hrvaška postali del Jugoslavije vsaka s svojim zgodovinsko določenim ozemljem. Hrvaška naj bi postala jugoslovanska republika večinoma v okviru, kot ga je imela kot Kraljevina Hrvaška v času Avstro-Ogrske, vključujoč tudi zgodovinski pokrajini Slavonijo in Dalmacijo. Teritorialni okvir teh območij je bil določen z izmerami konec 19. in v začetku 20. stoletja in je bil znan in upoštevan z obeh strani, ko sta Slovenija in Hrvaška postali republiki znotraj Jugoslavije.

Ustava in zakoni, veljavni na Hrvaškem na dan 25. 6. 1991, so določali ozemlje Hrvaške kot vsoto ozemelj njenih občin. Območje vsake občine je definirano v občinskih statutih z območji naselij, ta pa so najbolj natančno opisana v katastrskih evidencah. Za kataster Hrvaška izpostavlja, da se obe strani strinjata, da predstavlja pomemben (*valuable*) dokaz glede mej, kot so bile določene oz. razumljene. Tudi slovenski zakon je območje Slovenije določal kot vsoto ozemelj posameznih občin, poleg tega pa so bile občine definirane s katastrskimi občinami. Zato so meje katastrskih občin določale republiško mejo.

Hrvaška trdi, da je bilo tako razumevanje meje dogovorjeno med obema stranema, kar je potrjeno z delom ekspertske-geodetskih strokovnjakov v obdobju 1992-1997, ki so primerjali meje katastrskih občin na dan 25. 6. 1991 in ki so na tej osnovi ugotovili, da so na 91 odstotkov kopenske meje katastrske meje obeh strani "usklažene". S tem v zvezi se Hrvaška sklicuje na poročilo Mešane strokovne skupine iz leta 1996. Hrvaška zato meni, da je potrebno mejo določiti samo na 20 območjih, kjer je navedeno poročilo ugotovilo, da meje katastrskih občin niso usklajene (op. kjer so razhajanja večja od 50 metrov). V teh primerih je po hrvaškem stališču treba pravni naslov priznati katastrski meji, ki najbolj ustreza izrecnemu dogovoru med stranema oziroma v njegovi odsotnosti zgodovinskim mejam. V primeru, da dogovora med strankama ni ali je naslov nejasen, ker ni mogoče natančno določiti, kateri kataster natančno odraža mejo, lahko arbitražno sodišče upošteva *effectivités*. Hrvaška meni, da je meja ob Muri

ter meja v Istri bila predmet dogovorov med Slovenijo in Hrvaško. V centralnem delu pa se obe strani strinjata, da meja sledi zgodovinski avstro-ogrski meji. Po mnenju Hrvaške slednje pojasnjuje veliko usklajenost katastrskih mej v centralnem delu.

Hrvaška kot nelogične označuje navedbe Slovenije, da so leta 1991 obstajala tudi druga sporna območja, ki jih geodeti v 1990. letih niso identificirali, da kljub jasnemu upravno-teritorialnemu zakonu (veljavnem na dan 25. 6. 1991) na nekaterih območjih zagovarja potek meje na osnovi "geografije" ter da izhaja iz določitve meje v času Kraljevine Jugoslavije (med Dravsko in Savsko banovino).

Hrvaška se na trditve Slovenije, da so bili že pred letom 1991 identificirani tudi spori na drugih območjih, ki jih Mešana strokovna skupina ni identificirala, odgovarja, da ima Slovenija kot dokaz za to samo interni dokument iz leta 1972, ki potrjuje edino, da so se tudi tedaj sporna območja določila na osnovi primerjav meja katastrskih občin.

Hrvaška tudi v celoti zavrača navedbe Slovenije, da so obstajale tudi druge vrste administrativnih enot, ki so bile pomembne za določitev meje oz. so jo odražale drugače kot upravno-teritorialni zakoni (npr. vodna območja, ribolovna območja, lovska območja ipd.). Hrvaška vztraja, da je bil teritorij Slovenije določen izključno z zakonom, ki je ozemlje Slovenije opredeljeval s sklicevanjem na katastrske občine, ter da se je tudi druga zakonodaja lahko nanašala samo na ozemlje, kot je bilo določeno z upravno-teritorialnim zakonom.

Na slovenska stališča glede pravilne interpretacije katastrskih evidenc (vključno s potrebo po upoštevanju spremenjenih geografskih okoliščin od časa nastanka katastra) Hrvaška odgovarja, da se kataster ne more razlikovati od pravno relevantne delimitacije, ker kataster je pravno relevantna delimitacija. Zakoni obeh republik so definirali ozemlje republik z referenco na katastrske občine, ne z referenco na reke in druge naravne značilnosti. Hrvaška se sklicuje na sodbo Meddržavnega sodišča v primeru zaliva Fonseca, da se sme topografija upoštevati samo v primeru, če/ko ni nobene jasne in nedvoumne indikacije glede naslova. Hrvaška je posebej kritična do Slovenije tudi zaradi dejstva, da Slovenija poteka meje po rekah ne zahteva na celotni meji (op. tudi na Dragonji). Obenem ocenjuje kot neupravičeno, da Slovenija za območje Mure ter centralni del zahteva prilagoditev katastrskih meja na reke tudi tam, kjer izvirno niso bile na rekah.

Slovensko stališče, da je bila meja na reki Muri določena z Ustavo Kraljevine Jugoslavije iz leta 1931 ter da je meja med Slovenijo in Hrvaško potekala po Muri skozi celotno obdobje Jugoslavije do njenega razpada, Hrvaška ocenjuje kot najbolj ekstremen argument. Dodaja, da je kritični datum 1991 in ne leto 1931. Obenem pa trdi, da so bili vsi pravni in administrativni predpisi Kraljevine Jugoslavije izrecno razveljavljeni z Zakonom o razveljavitvi pravnih predpisov, sprejetih pred 6. aprilom 1941 ter v času sovražnikove okupacije iz leta 1946. Tudi slovenski ekspert za mejo je v intervjuju navedel, da je Kraljevina Jugoslavije ignorirala zgodovinske meje ter da so katastrske meje najbolj zanesljiva osnova za delimitacijo meje.

Glede sklicevanja Slovenije na odločitev predsedstva AVNOJ-a, ki naj bi definirala ozemlje Slovenije v okvirih Dravske banovine ter ozemlje Hrvaške pretežno v okvirih Savske banovine, Hrvaška trdi, da taka odločitev ne obstaja, navedbe v zapisniku zasedanja pa naj bi se nanašale samo na izvedbo volitev članov AVNOJ-a in ne na delimitacijo ozemlja (med republikami). Enako Hrvaška zavrača tudi pismo zveznega Sekretariata za pravosodje in upravo iz leta 1990, ki se je v odgovoru na poslansko vprašanje sklicevalo prav na rekonstruiran zapisnik zasedanja predsedstva AVNOJ z dne 24. 2. 1945.

Hrvaška tudi meni, da Slovenija ni predložila zanesljivih dokazov, da je bila z Ustavo Kraljevine Jugoslavije meja določena po Muri. Navaja, da 83. člen ustave določa, da je meja banovin

določena z okraji, ne z rekami. V vsakem primeru pa so bili vsi pravni akti iz časa Kraljevine Jugoslavije po vojni razveljavljeni.

Hrvaška meni, da tudi odločba Ustavnega sodišča RS o arbitražnem sporazumu iz leta 2010 potrjuje hrvaško stališče s tem, ko navaja, da meja poteka po mejah občin ali katastrskih občin, kot so obstajale na dan vzpostavitve novih držav. Ustavno sodišče RS tudi trdi, da obstaja mejni spor zgolj tam, kjer se katastra prekrivata.

Hrvaška trdi, da slovenski zahtevek, ki znatno presega sporna območja na kritični datum, površino spornega območja povečuje z 797,9 ha na preko 3000 ha. Obenem slovenski zahtevek skrajšuje mejo s 670 na 605 km.

Glede slovenskega očitka, da je katastrske karte za obmejne občine posredovala šele v odgovoru, je Hrvaška pojasnila, da je to storila, ker je Slovenija dvomila v točnost predstavitev hrvaškega zahtevka na kartah v merilu 1:25.000. Po njenem mnenju Slovenija ni posredovala svojih katastrskih načrtov, ker je svoj zahtevek osnovala na "teoriji rečnih meja" in ne na katastrskih mejah in ker bi te karte potrdile veliko ujemanje teh meja s hrvaškimi, kar potrjuje tudi uradna spletna stran GURS (op.: e-Prostor).

Stališče Slovenije

Slovenija zagovarja stališče, da zakoni FLRJ in SFRJ niso določili meje na novo, temveč so zagotavljali obstoječe meje, ki so bile določene z referencami na pravno situacijo, kot je obstajala pred vzpostavitvijo federacije, v času banovin v okviru Kraljevine Jugoslavije. Te meje pa so se ponovno sklicevale na obstoječe meje pred tem (v času Avstro-Ogrske).

Slovenija katastru daje občutno manjši poudarek kot Hrvaška, čeprav ne zanika povsem njegove dokazne vrednosti. Glede dokazov razlikuje med takimi, ki pravni naslov odražajo, ter takimi, ki so dejanski vir pravnega naslova. Kataster samo odraža naslov, ni pa sam pravni naslov in tudi ne more biti edini pravno relevanten kriterij.

V času Jugoslavije na zvezni ravni nikoli ni bil sprejet zakon, ki bi razmejil republike, temveč so se jugoslovanske oblasti leta 1945 odločile, da bodo republike vzpostavljene v okviru obstoječih mej iz časa Kraljevine Jugoslavije. Kot dokaz za to je Slovenija arbitražnemu sodišču predložila odgovor zveznega Sekretariata za pravosodje in upravo na poslansko vprašanje iz leta 1990 glede medrepubliških meja, v katerem je Sekretariat pojasnil, da iz rekonstruiranega zapisnika predsedstva AVNOJ z dne 24. 2. 1945 izhaja, da je bila Slovenija leta 1945 vzpostavljena na ozemlju nekdanje Dravske banovine, Hrvaška pa na ozemlju Savske banovine ter okraja Dubrovnik iz nekdanje Zetske banovine. V zvezi s trditvijo Hrvaške, da so bili z zveznim Zakonom o razveljavitvi pravnih predpisov, izdanih pred 6. aprilom 1941 in med sovražnikovo okupacijo, razveljavljeni tudi vsi predpisi iz časa Kraljevine Jugoslavije, Slovenija trdi, da navedeni zakon, če se ga razume (in prevede) pravilno, potrjuje stališče Slovenije, da so meje, ki so bile vzpostavljene s pravnimi predpisi pred 1945, ostale v veljavi še naprej.

Slovenski in hrvaški zakoni in drugi predpisi so samo odraz enostranskega razumevanja poteka meje, čeprav seveda niso nepomembni. Ozemlje Slovenije in Hrvaške je sestavljeno iz občin kot delov sestavljanke, pri čemer slovenski in hrvaški zakoni določajo, kateri deli sodijo k Sloveniji ter kateri k Hrvaški, ne določajo pa "oblike" teh kosov. Da bi se lahko natančno določila oblika delov sestavljanke, je potrebno razumeti pomen katastrskih evidenc. Slovenija s tem v zvezi navaja, da današnji kataster Slovenije in Hrvaške izhajata iz terezijanskega, jožefinskega in franciscejskega katastra. Pri tem Slovenija poudarja, da kataster ni pravni naslov. Je zgolj instrument, ki naj bi načeloma odražal pravno situacijo na terenu. Če torej obstaja pravni vir za

mejo (naslov), je kataster nepomemben. V drugih primerih pa lahko služi kot dokaz za določitev poteka kopenske meje in pravne podlage zanj.

Slovenija navaja, da so se na začetku pogajanj glede meje geodetski strokovnjaki res dogovorili, da bodo katastrske meje izhodiščno stanje za dokončno določitev meje. Slovenija tudi priznava obstoj Mešane strokovne skupine, katere delo zelo poudarja Hrvaška. Vendar pa Slovenija poudarja, da je bila ta skupina zgolj eno od teles, ki sta jih obe strani ustanovili za potrebe izvedbe nalog v zvezi z določitvijo meje. Slovenija poudarja, da je bilo delo te strokovne skupine tehnične narave in ni imelo namena določiti meje na osnovi načela *uti possidetis*. Zato se Slovenija ne strinja z zaključki, ki jih postavlja Hrvaška na osnovi vsebine poročila Mešane strokovne skupine iz leta 1996. Slovenija izpostavlja, da nikakor ni res, da bi bile primerjane katastrske meje za celotno mejo, detajlno so bili katastrske karte primerjane samo za 50 primerov razhajanj, določenih pred tem. Ker se Slovenija ne strinja, da je kataster relevanten kriterij za določitev meje, tudi ni predložila sodišču celotne katastrske evidence.

Nikakor pa ne drži hrvaško stališče, da sta si Slovenija in Hrvaška sami določili mejo. Do leta 1963 ustavne določbe niso dajale pooblastil republikam, da si same s sporazumom določijo meje. Skladno z ustavo 1946 je imela ljudska skupščina pooblastilo, da določi republiško mejo, pri čemer je morala republika s tem soglašati. Iz tega Slovenija zaključuje, da so meje že obstajale pred tem in niso bile prepuščene v določitev republikam samim, kot trdi Hrvaška. Glede na ustavni zakon iz leta 1953 je morala Federacija potrditi spremembo meje, ki sta jo soglasno predlagali dve republiki. Slovenija s tem v zvezi izpostavlja, da je bila na tej osnovi izvedena le ena sprememba meje (na območju Gradina v Istri). Po letu 1963 pa ni bilo nobene spremembe meje med Slovenijo in Hrvaško. Glede na jasne ustavne določbe katastrski organi nikoli niso imeli pooblastil, da bi spreminjali republiške meje. Lahko so zgolj spreminjali katastrske meje, da so te odražale (politične) meje.

Slovenija tudi izpostavlja napačno hrvaško interpretacijo republiške zakonodaje o administrativni delitvi ter katastrski evidenci. Za upravno-teritorialno zakonodajo Slovenija navaja, da je bil njen namen zgolj razdelitev ozemlja na administrativne enote. Nadalje Slovenija navaja, da so bile najrazličnejše teritorialne enote za različne namene vzpostavljene tako na ravni Federacije, Slovenije in Hrvaške (npr. upravno-teritorialne enote, prostorske enote, ribolovna območja, lovska območja, ...). Kataster in katastrske občine so bile le del teh teritorialnih in prostorskih delitev in enot. Tudi zvezna Uredba o zemljiškem katastru iz leta 1953 je izrecno navajala, da se kataster vzpostavlja in vodi za tehnične, ekonomske in statistične namene, za vzpostavitev zemljiške knjige ter obdavčenje zemljišč. Kataster ni bil nikoli namenjen določanju "dogovorjene" meje, kot trdi Hrvaška. Obstajajo tudi različne vrste katastra; poleg zemljiškega katastra tudi ribiški in lovski. Kataster ni mogel določiti republiške meje. Arbitražna odločba iz leta 1902 glede poteka meje med Avstrijo in Madžarsko navaja, da kataster ne more določiti meje, ker ga ni vzpostavil organ, ki je bil pristojen za spreminjanje meje.

Slovenija trdi, da je bilo razumevanje obeh strani vedno, da je kataster zgolj en element določanja meje. Celotna hrvaška zakonodaja to poudarja: upravno-teritorialni zakon iz leta 1962 občine definira z naselji, upravno-teritorialni zakon iz leta 1992 občine prav tako definira z naselji, hrvaška uredba o vsebini in sredstvih vzdrževanja katastra kot državne meje iz leta 2000 pa določa, da se državna meja določi na osnovi podatkov zemljiškega katastra, zemljiške knjige, registra prostorskih enot in drugih podatkov. Tudi slovenski upravno-teritorialni zakoni so poleg navajanja katastrskih občin navajali tudi naselja (razen zakona 1980). Zakon o evidentiranju nepremičnin iz leta 2006 prav tako potrjuje, da državna meja ni določena samo s katastrskimi evidencami.

Prav tako sta se obe strani že pred letom 1991 (v 1970. letih) vseskozi zavedali, da sta katastra slabo vzdrževana. Slovenski kataster celo še danes ne odraža osimske meje.

Slovensko stališče je, da mora biti kataster prilagojen pravno obstoječi meji obeh republik. Če ni prilagojen tej meji, je treba spremeniti kataster, ne meje. Kataster mora slediti meji in ne obratno. To je Slovenija podkrepila s stališči Zvezne geodetske uprave iz leta 1964, hrvaško zakonodajo iz leta 2000 ter stališči hrvaške strani v okviru dela Mešane diplomatske komisije iz leta 1995. Slovenija se sklicuje tudi na sodbo v primeru Salvador/Honduras, kjer je izrecno navedeno, da nekritičen (*unqualified*) prenos neažurirane katastrske črte, ki ne odraža sprememb toka reke in drugih naravnih sprememb, ne more vzpostaviti državne meje, ki bi bila razpoznavna in primerna, in bo ignoriral namen tistih, ki so določili te meje po določenih topografskih značilnostih.

Slovenija tudi izpostavlja, da zahtevek Hrvaške vrisan na karte 1:25000 spodkopava stališče Hrvaške, da je kataster naslov. Obenem je Slovenija izpostavila primere, ko hrvaški zahtevek, kot je prikazan na kartah v merilu 1:25000, ne ustreza njenim katastrskim evidencam, kot so javno dostopne na spletu hrvaške geodetske uprave (Geoportal). Slovenija je tudi pokazala, da uradni podatki hrvaškega Geoportala dejansko potrjujejo slovenski zahtevek.

Slovenija zavrača hrvaško trditev, da njen zahtevek na kopnem odgovarja zgodovinski meji (iz časa Avstro-Ogrske). To ne drži (npr. na območju Slovenskih goric), obenem pa je to ugotovila tudi Mešana strokovna skupina, na katero se opira Hrvaška (npr. za območje k. o. Draga). Slovenija tudi zavrača hrvaško trditev, da je bila celotna meja (razen Istre) demarkirana v času Avstro-Ogrske. To ne drži za območje Mure ter Gorjancev/Žumberka. Na tej osnovi Slovenija tudi zavrača hrvaško trditev, da je bilo "splošno razumevanje", da meja leta 1946 sovпада z zgodovinsko mejo iz leta 1918. Razlogi so trije. Prvič, hrvaški kataster ne odraža zgodovinske meje iz leta 1918, drugič, na nekaterih območjih je bila meja določena šele po letu 1918, in tretjič, Hrvaška ni uspela pojasniti, zakaj bi bilo potrebno ignorirati obdobje med obema vojnama.

Hrvaška tudi povsem napačno razume kataster, ki ga zminimalizira na skupek katastrskih kart, obenem pa napačno interpretira zaris katastrske meje (posebej pri mejnih objektih- reke, ceste ipd.). Na potrebo po interpretaciji katastrskih evidenc kot celote in ne samo katastrske linije so opozarjali že geodetski strokovnjaki v letih 1993 in 1994. Napačno razumevanje katastra s strani hrvaške dokazuje tudi dejstvo, da je v tretji pisni vlogi (odgovor) morala popraviti (in ponovno dostaviti) štiri od šestih setov katastrskih načrtov.

Slovenija trdi, da je pravni naslov na območju Mure Ustava Kraljevine Jugoslavije iz leta 1931, ki je določila mejo po Muri. V centralnem delu je bila meja določena s sklicevanjem na meje banovin ter na meje določene v okviru Avstro-Ogrske. Z izjemo Vojne krajine, kjer ni bilo zgodovinske avstro-ogrske meje, je bila meja določena že v času Avstro-Ogrske, večinoma po rekah. V Istri pa je bila meja določena šele po drugi svetovni vojni; v vzhodni Istri v procesu implementacije Pariške mirovne pogodbe leta 1947, v zahodni Istri pa po Londonskem memorandumu iz leta 1954.

2. Analiza sodišča

(a) Dolžnost slediti meji, ki je obstajala pred neodvisnostjo

Arbitražno sodišče poudarja, da je temeljno načelo za vzpostavitev kopenskih meja med suverenimi državami soglasje. Če se državi strinjata glede lokacije meje, taka usklajena lokacija predstavlja mejo z vidika mednarodnega prava. Tudi če se državi strinjata glede načina, kako

naj se mejo določi, je meja, ki se določi na tak dogovorjen način, meja z vidika mednarodnega prava. V primeru Slovenije in Hrvaške sta se obe državi strinjali, da mora biti meja določena v skladu z mednarodnim pravom in arbitražnim sporazumom. To soglasje jasno določa pristojnosti in naloge arbitražnega sodišča. Slednje nima pravice niti pristojnosti, da bi za razsojanje uporabilo karkoli drugega razen pravil in načel mednarodnega prava. Zato ne more upoštevati nobenih argumentov in dokazov, ki so pravno irelevantni. Tako ne more upoštevati zgodovinskih, političnih in socioloških argumentov. Sodišče v razsodbi poudarja, da pravna meja ni nujno tudi praktična meja, zato navezanost na komunalne storitve, pošto ipd. ter preference prebivalstva nimajo vpliva na potek pravne meje.

Za določitev meje na kopnem se uporabi načelo *uti possidetis* na dan 25. 6. 1991, o čemer se strinjata obe strani. Relevantna sta republiška zakona, ki sta na dan 25. 6. 1991 določala občine. Te pa so bile v obeh republikah določene z zunanjimi mejami katastrskih občin.

Pravni naslov vedno prevlada nad *effectivités*. Slednji se upoštevajo le, če ni mogoče ugotoviti pravnega naslova ali če pravni naslov obstaja, pa ga ni mogoče dovolj natančno določiti na terenu. Posamezni primeri dokazov *effectivités* morajo biti ocenjeni v pravnem in političnem kontekstu relevantnega obdobja in območja (v danem primeru Avstrija, Avstro-Ogrska, Kraljevina SHS, Kraljevina Jugoslavija, SFRJ). Posamezen primer *effectivités* se ne sme obravnavati v izolaciji, ker ne pomeni nujno obstoja ekskluzivne suverene oblasti na določeni lokaciji. Poseben pomen je arbitražno sodišče namenilo dokazom, ki izkazujejo izvajanje javnih pooblastil države v vlogi *à titre de souverain* na posameznem območju (davki, volitve, popis vojaških obveznikov, izvajanje zakonodaje); npr. dostava pošte ter priključki za telefon so v tem pogledu manj pomembni.

(b) Območja kopenske meje, kjer ni spora

Arbitražno sodišče pri opredelitvi dela kopenske meje, kjer ni spora, izhaja iz dokumentov geodetskih skupin iz 1990. let, ki so na osnovi primerjave meja katastrskih občin, prišle do zaključka, da je približno 90 odstotkov kopenske meje usklajene. Na osnovi te prakse arbitražno sodišče sklepa, da sta se obe strani strinjali, da katastrske meje načeloma (*in principle*) predstavljajo republiške meje. Zato je delovna predpostavka, da zunanja meja mejnih katastrskih občin predstavlja mejo posamezne republike. Tak pristop je skladen z dejstvom, da so se po upravno-teritorialnih zakonih, ki so določali občine, meje katastrskih občin morale skladati z republiško mejo ter da so se v primeru razhajanj katastrske občine morale prilagoditi republiški meji in ne obratno. Meje vsake republike so bile določene z mejami občin, te pa z mejami katastrskih občin. V mednarodnem pravu je uveljavljeno pravilo, da sodišča v primeru odsotnosti dokazov o nasprotnem predpostavljajo, da države ravnajo konsistentno s svojimi obveznostmi in da so vsa izvedena dejanja in vsi sprejeti instrumenti skladni s temi obveznostmi. Gre za načelo *omnia praesumuntur rite esse acta*, za katerega sodišče meni, da ga je treba uporabiti v zvezi z instrumenti, ki katastrske meje postavljajo kot relevantne za določitev (državne) meje.

Kataster izkazuje pravni naslov ali lokacijo meje, vendar pa skladno z mednarodnim pravom sam po sebi ne predstavlja niti naslova niti meje. Usklajenost katastrov predstavlja samo delovno predpostavko, samo *prima facie* indikacijo, kje je leta 1991 (verjetno) bila meja med republikama. Katastrske meje nimajo same po sebi vgrajenega posebnega statusa in zato ne morejo avtomatično pretehtati drugih dokazov, ki kažejo na administrativno ali politično mejo, ki bi bila drugačna od meje katastrskih občin. Kadar pa se obe strani strinjata, da ni mejnega spora, če se meje katastrskih občin skladajo, je tak dogovor dovolj, da usklajene katastrske meje postanejo meja. Kataster sam po sebi torej ne predstavlja osnove za določitev mednarodne meje, dogovor med strankama je osnova za določitev meje.

Naloga arbitražnega sodišča je, da določi potek celotne kopenske meje. Na osnovi zgoraj navedene argumentacije zato arbitražno sodišče določa, da na nespornih območjih meja poteka po dogovorjeni liniji.

(c) Sporna območja kopenske meje

Kot sporna območja na kopenski meji arbitražno sodišče šteje območja, kjer sta se obe strani strinjali, da potek meje ni usklajen. Arbitražno sodišče zato določa potek meje na teh območjih, kot je bila določena z zakoni SFRJ na dan 25. 6. 1991.

V skladu s prej omejeno argumentacijo je sodišče izhajalo iz ugotovitve, da so katastrske meje *prima facie* indikacija meje med republikama leta 1991 in torej meje med državama danes. Nato pa sodišče pri vsakem spornem območju presoja, ali so razlogi za uporabo kriterija, ki se razlikuje od lokacije katastrske meje.

Kot razloge za neuskkljen potek meje na spornih območjih sodišče navaja naslednje razloge: prekrivanja ali praznine katastrskih meja; neobstoj katastrske meje; mejo je potrebno določiti z uporabo drugih instrumentov ali kriterijev.

(d) Omejitve arbitražnega sodišča pri določanju meje

Arbitražno sodišče je dolžno določiti celoten potek meje. Vendar pa ugotavlja, da sta se obe strani strinjali, da ne more določiti vsakega metra kopenske meje. Obenem je natančnost določene meje s strani arbitražnega sodišča omejena z merili kart, natančnostjo kart in opisov meje v dokumentih, ki sta jih obe stranki predložili v postopku. Za natančno določitev meje na terenu bo potrebna demarkacija, kjer bosta lahko obe strani naslovili manjša razhajanja. Vendar pa taka omejena fleksibilnost v postopku demarkacije ne more prejesticirati celovite in zavezujoče narave delimitacije kopenske meje s to arbitražno odločbo. Sodišče pa se v omejenih primerih zaveda dejstva, da pravno določena meja morda ni najbolj praktična meja (zaradi fizične ali človeške geografije). V izogib dvomu sodišče poudarja, da čeprav razsodba določa mejo z obveznim učinkom, ne jemlje pravice strankama, da naknadno dogovorita praktične aranžmaje glede meje.

Arbitražno sodišče podaja svojo razsodbo samo na osnovi posredovanih kartografskih in dokumentarnih dokazov, ki sta jih predložili obe strani, ter navaja, da sta se obe strani strinjali, da terenski obisk arbitražnega sodišča ni potreben.

B. SPORNI ODSEKI KOPENSKE MEJE

Arbitražno sodišče navaja, da sta obe strani kopensko mejo razdelili na tri odseke glede na zgodovinski okvir, v katerem je meja na posameznem odseku nastala. Obe strani sta mejo na kopnem tako obravnavali ločeno na območju Mure, v centralnem delu ter v Istri, pri čemer pa navedenih odsekov nista zamejili enako. Hrvaška je svoja območja zamejila na osnovi zgodovinskih meja in je tako območje Istre od centralnega dela zamejila s tromejo med Hrvaško, Kranjsko in Avstrijskim primorjem, centralni del od območja Mure pa s tromejo med Hrvaško, Štajersko in Madžarsko. Slovenija je svoje odseke (Mura, centralni del in Istra) zamejila glede razlike v uporabljenem pravu na posameznem odseku.

Arbitražno sodišče je mejo obravnavalo v treh geografskih odsekih, kot jih je definirala Mešana strokovna skupina.

Arbitražno sodišče ugotavlja, da sta obe strani predložili številne dokumente in karte ter obsežno pravno argumentacijo za vsak posamezen odsek meje. Sodišče je vse skrbno proučilo vendar pri posameznem odseku povzema samo tista stališča in argumente vsake strani, ki so po mnenju arbitražnega sodišča odločilni za oz. ki dajejo koristen kontekst za razsodbo arbitražnega sodišča.

1. Območje reke Mure

V uvodu arbitražno sodišče na kratko povzema zgodovinsko ozadje oz. glavne mejnike tega območja (Trianonska pogodba, ureditev v času Kraljevine Jugoslavije).

Stališče **Slovenije** je, da območje ob Muri v času priključitve Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev ni bilo razmejeno ter da je bilo to območje prvič razdeljeno leta 1929 z ustanovitvijo banovin. Prekmurje je bilo tedaj del Dravske, Medmurje pa del Savske banovine, meja med njima pa je bila določena po reki Muri. Določbe iz zakona o ustanovitvi banovin leta 1929 je leta 1931 povzela tudi ustava Kraljevine Jugoslavije. Slovenija trdi, da je potrebno relevantna odstavka 83. člena ustave, ki določata ozemlje oz. meje Dravske in Savske banovine, brati skupaj in če sta brana skupaj, potem je iz opisa meje Savske banovine možno sklepati, da južna meja okraja Lendava poteka po reki Muri.

Po drugi svetovni vojni se je na osnovi odločitve predsedstva AVNOJ-a Slovenija vzpostavila na ozemlju nekdanje Dravske banovine, Hrvaška pa na območju Savske (in deloma Zetske) banovine. Meja v času Jugoslavije na območju Mure nikoli ni bila spremenjena in je veljala tudi na dan 25. 6. 1991.

Slovenija zavrača trditve Hrvaške, da je bilo (po drugi svetovni vojni) sprejeto s strani Slovencev in Hrvatov, da se meja med Prekmurjem in Medmurjem vzpostavi v okviru Avstro-Ogrske meje iz časa pred 1. svetovno vojno ter da je bila ta meja v času Avstro-Ogrske tudi natančno delimitirana. Slovenija trdi, da je bila izvedena zgolj franciscejska katastrska izmera, ki pa v okviru Avstro-Ogrske ni bila priznana kot politična meja (primer jezera Meerauge). Slovenija trdi, da Hrvaška neupravičeno popolnoma ignorira Trianonsko pogodbo iz leta 1920 ter celotno obdobje Kraljevine Jugoslavije.

Slovenija trdi, da je meja na tem območju naravna (reka Mura) in poteka od sotočja Krke in Mure (točka B1), ki je bila določena s Trianonsko pogodbo, po sredini reke do Gibine. Pri dokazovanju tromejne točke (B1) kot točke, kjer se konča slovensko-hrvaška meja na reki Muri, se Slovenija opira na dokumente o vzdrževanju meje ter reševanju mejnih incidentov med Jugoslavijo in Madžarsko. Mejo po toku reke Mure je Slovenija dokazovala tudi z različnimi kartami (vojaške, iz atlasov in leksikonov, vodnogospodarske,...) in dokumenti (leksikoni, almanahi) ter *effectivités* (upravljanje ribolovnih območij, vodnogospodarsko upravljanje reke Mure ter celotnega levega brega, jurisdikcija policije, vojaški naborniki, izkoriščanje gramoza, daljnovod,...). Slovenija na osnovi teh dokumentov dokazuje, da je izvajala jurisdikcijo na celotnem severnem bregu Mure ne glede na potek katastrskih meja.

Hrvaška zavrača slovenske navedbe, da meja poteka po reki Muri. Meja na tem območju je enaka administrativni meji pred prvo svetovno vojno, ki je potekala po meji katastrskih občin, zato so določena hrvaška območja na levem ter določena slovenska območja na desnem bregu Mure. Meja poteka po Muri samo tam, kjer katastrska meja sovpada s tokom reke. Meja na tem območju je bila natančno delimitirana v obdobju 1858-59.

Na kritičen datum sta obe državi definirali svoj teritorij s katastrskimi občinami, ki so tako z upoštevanjem načela *uti possidetis* postale mednarodne meje. To je bilo potrjeno tudi po letu 1991 z delom Mešana strokovne skupine in njenim poročilom iz leta 1996, ki kot območja spora med Slovenijo in Hrvaško na tem območju definira samo štiri večje katastrske diskrepance (označuje jih s šiframi 1.11, 1.14, 1.15. in 1.16). Izven tega Hrvaška priznava, da je sporno tudi ozemlje na območju svetega Martina na Muri (Murišće oz. Brezovec-del), kjer pa Mešana strokovna skupina ni ugotovila katastrskih razhajanj. Hrvaška trdi, da skladno s tem na tem območju Slovenija vse do leta 2006 ni nasprotovala hrvaški jurisdikciji. Zato poziva arbitražno sodišče, naj tudi na tem območju sledi usklajeni katastrski meji.

(a) Razmejitev na območju reke Mure kot celote

(i) Stališča strank

Hrvaška trdi, da je bila meja v tem delu določena že pred 1861, to je pred letom, ko je celotno območje (Prekmurje in Medmurje) postalo del Madžarske. V času madžarske vladavine je bilo območje na obeh straneh Mure razdeljeno na okraje (op: tu sodišče napačno navaja, da je šlo za okraja Prekmurje in Medmurje) in ti okraji so po letu 1920 (Trianonska pogodba) postali okraji v sklopu Dravske in Savske banovine ter po letu 1945 Slovenije in Hrvaške. Ta meja (okrajev) je bila odražena v katastrskih mejah, ki pa ne poteka (povsod) po reki Muri.

Slovenija se strinja, da je celotno območje ob Muri (na obeh straneh) bilo v obdobju 1861 in 1. svetovno vojno v sklopu Madžarske, vendar trdi, da meja na tem območju v tem času ni bila določena. Območje ob Muri je pripadlo Jugoslaviji s Trianonsko pogodbo 1920 in je bilo nato leta 1929 razdeljeno med Dravsko in Savsko banovino, kar je potrdila tudi ustava Kraljevine Jugoslavije leta 1931. Taka meja je bila potrjena z odločitvijo predsedstva AVNOJ-a leta 1945 in se nikoli ni spremenila, poteka pa po toku reke Mure.

(ii) Analiza arbitražnega sodišča

Arbitražno sodišče je natančno proučilo določbe 83. člena ustave Kraljevine Jugoslavije iz leta 1931, ki povzemajo določbe Zakona o imenu in delitvi Kraljevine Jugoslavije na administrativne enote iz leta 1929, v delu, ki se nanaša na Dravsko in Savsko banovino. Ni sprejelo slovenske interpretacije določb navedenega člena, da je bila meja med Dravsko in Savsko banovino določena po reki Muri, ker iz opisa meje Savske banovine po mnenju arbitražnega sodišča ne izhaja, da je bila meja na Muri. Arbitražno sodišče navaja, da je južna meja Dravske banovine nesporno določena z južnimi in vzhodnimi mejami naštetih okrajev. Južna meja Dravske banovine pa je nujno obenem tudi severna meja Savske banovine, kar 83. člen tudi izrecno navaja ("Severna meja Savske banovine je določena z zgoraj navedeno mejo Dravske banovine"). To pa pomeni, da meja Savske banovine v tem delu sledi južnim mejam okrajev Dravske banovine.

Na tej osnovi arbitražno sodišče zaključuje, da meja med Dravsko in Savsko banovino ni bila določena na reki Muri. Reka Mura je bila meja samo tam, kjer južna meja okrajev Dravske banovine sovпада s tokom reke Mure. Situacija se ni spremenila v času SFRJ. Meja vsake republike pred osamosvojitvijo je bila njena zunanja katastrska meja, ki je predstavljala zunanjo administrativno mejo. Če so katastrske meje predstavljale administrativno mejo in so se skladale, je bila ta usklajena črta meja in je to ostala tudi po letu 1991. Na podlagi navedenega arbitražno sodišče dodatno zaključuje, da na območju Mure na splošno ni sporno, da so katastrske meje mejnih okrajev predstavljale administrativno mejo teh okrajev. Prav tako ni sporno, da so bile v principu meje katastrskih občin na kritični datum usklajene. Zato arbitražno

sodišče odloča, da je razen na štirih območjih, o katerih bo v nadaljevanju izrecno odločilo, mednarodna meja med Slovenijo in Hrvaško poteka po usklajeni katastrski liniji.

(b) Brezovec-del/Murišće

i. Stališča strank

Hrvaška izpostavlja, da se katastrski meji tu skladata ter da dve slovenski karti iz 1980. let potrjujeta, da je naselje na Hrvaškem. Slovenija naj bi po mnenju Hrvaške šele leta 2006 začela zahtevati to območje oz. nasprotovati dotlej nemoteni hrvaški suverenosti. Hrvaška je kot dokaz, da je Slovenija večkrat potrdila hrvaško suverenost na tem območju, predložila pismo slovenskega zunanjega ministra iz leta 1999, številne dokumente v zvezi z lokacijo mejnega prehoda za obmejni promet Hotiza/ Sv. Martin na Muri ter dokumente glede mostu pri Hotizi. Slovenija je po hrvaških navedbah šele leta 2006 začela trditi, da si Hrvaška prilašča slovensko ozemlje. Vse to so enostranska dejanja Slovenije, ki nimajo pravnega pomena. Nasprotno pa naj bi dejanja Slovenije v nasprotju z lastnimi interesi, ki so se nadaljevala tudi po letu 2006, imela pomembno dokazno vrednost. Hrvaška se sklicuje tudi na svoj *effectivités*, ki naj bi dokazovale, da Hrvaška neprekinjeno in neovirano upravlja s tem območjem (jurisdikcija hrvaških sodišč, ki jo priznavajo slovenska sodišča).

Slovenija trdi, da je bilo naselje leta 1991 del Slovenije ter da je to bilo priznано tudi s strani Hrvaške, čeprav je katastrska meja na tem delu usklajena. Slovenija je v podkrepitev trditvam, da je naselje vedno bilo v Sloveniji, predložila kartografske dokaze. Posebej se je sklicevala na SOPS ter njegovi prilogi A (spisek slovenskih naselij) ter B (spisek hrvaških naselij), iz katerih jasno izhaja, da je naselje Brezovec-del na spisku slovenskih naselij. Slovenija je predložila tudi obsežne *effectivités*, ki potrjujejo njen pravni naslov, vključno z dokumentacijo glede izvedbe volitev, popisov, pobiranjem davkov, osebnimi dokumenti, jurisdikcijo policije ter upravljanjem broda pri Hotizi. V zvezi z dokumenti, ki jih je kot dokaze predložila Hrvaška, je Slovenija podala naslednje odgovore. Glede pisma ministra Frleca iz leta 1999 je navedla, da je minister mislil katastrsko, ne politične meje, ko je zapisal, da je del nasipov na hrvaškem ozemlju, ter da je v pismu tudi izrecno navedeno, da to ne bo vplivalo na pogajalska stališča Slovenije. Glede dokumentov, ki se nanašajo na maloobmejni prehod Hotiza/ Sv. Martin na Muri, pa je Slovenija izpostavila, da je bil dogovor o lokaciji mejnega prehoda sprejet v okviru SOPS, ki je sporazum začasne narave. V zvezi z zapisnikom sestanka Podkomisije za cestne povezave v okviru SOPS, na osnovi katerega Hrvaška želi dokazati, da se je Slovenija strinjala z gradnjo mostu, je Slovenija podala odgovor, da je Hrvaška na navedenem sestanku samo seznanila z načrtom za gradnjo, zapisnik pa nikjer ne navaja, da bosta obe strani mostu na hrvaškem ozemlju.

ii. Analiza arbitražnega sodišča

Arbitražno sodišče ugotavlja, da je katastrska meja na tem območju usklajena, zato tudi Mešana strokovna skupina pri primerjavi katastrskih meja na tem območju ni ugotovila diskrepanc. Slovenija priznava, da na tem območju nima katastra. Pri pregledu predloženih kart s strani Hrvaške, arbitražno sodišče za eno karto meni, da ni dovolj natančna, za drugo pa da je narisana s strani zveznega Statističnega urada, vendar na osnovi hrvaškega katastra. Sodišče je nadalje preverilo meje evidenc, kot so zarisane na uradnih spletnih straneh Geoportalov ter ugotovilo, da se linije ne skladajo. Posebno pozornost je arbitražno sodišče namenilo pregledu dokumentov, ki dokazujejo upravno-teritorialno pripadnost naselja Brezovec-del oz. Murišće. Zaključuje, da je bilo naselje Brezovec-del vključeno v statute občine Lendava iz let 1964, 1974 in 1981 ter v dolgoročnem načrtu navedene občine za obdobje 1986-2000. Nasprotno pa naselje Murišće ni vključeno v noben hrvaški upravno-teritorialni zakon (1955, 1962), kot tudi ne

v statut Občine Čakovec. Nadalje arbitražno sodišče ugotavlja, da je v prilogi A SOPS naselje Brezovec-del navedeno kot slovensko naselje, medtem ko v prilogi B (hrvaška naselja) ni naselja Murišće.

Na osnovi takih dokazov se arbitražno sodišče ni pripravljeno opreti samo na poročilo Mešane strokovne skupine iz leta 1996, da je katastrska meja na tem območju usklajena, zato bo o pripadnosti tega območja odločilo na osnovi predloženih *effectivités* obeh strani. Ugotavlja, da sta obe strani predložili obsežne *effectivités*, ki pa se v veliki meri ne nanaša specifično na naselje, temveč na druge predele ob Muri (most, mejni prehod, nasipi, Hotiza, zemljišča drugje), veliko ga je tudi iz obdobja po letu 1991. Kot relevantne *effectivités* je arbitražno sodišče ocenilo naslednjo dokumentacijo: volilni imeniki in druga volilna dokumentacija, policijski dokumenti, register prostorskih enot, popisna dokumentacija, popis lastnikov hiš (gospodinjski listi), davčni dokumenti, popis vojaških obveznikov. Vse navedene dokumente, ki se izrecno nanašajo na naselje Brezovec-del, je predložila Slovenija. Hrvaška stran je predložila zgolj en dokument, ki izrecno omenja naselje Murišće (opis popisnega okoliša, ki ga je pripravil zvezni statistični urad leta 1980). Na osnovi tega arbitražno sodišče odloča, da naselje Brezovec-del pripada Sloveniji, in določa mejo po južnem robu ceste, ki poteka južno od naselja. Skladno s tem je arbitražno sodišče tudi odločilo, da je hrvaška zahteva, naj sodišče odloči, da Slovenija ne sme ovirati komunikacije v občini Sv. Martin na Muri, vključno z naseljem Murišće, brezpredmetna.

(c) Podturen/Pince, Novakovec/Pince in Ferketinec/Pince

V tem delu je arbitražno sodišče razsodilo glede pravilnega poteka katastrske meje na območjih katastrskih razhajanj med katastrskimi občinami Ferketinec/Pince (1.14), Podturen/Pince (1.15) in Novakovec/Pince (1.16), kot jih je določila Mešana strokovna skupina.

(i) Stališča strank

Hrvaška trdi, da so bile na območju navedenih treh katastrskih diskrepanc v letih 1956 in 1957 izvedene nove izmere zemljiškega katastra, o čemer so bili izdelani zapisniki s priloženimi kartami. Zapisniki so bili podpisani s strani pristojnih predstavnikov obeh strani, kot je bilo tedaj določeno z relevantnim zveznim prepisom. Hrvaška je svoje katastrske evidence prilagodila novi izmeri, Slovenija pa ne. Hrvaška zaključuje, da so meje, kot so opisane v zapisnikih, veljavne meje katastrskih občin in so po načelu *uti possidetis* z neodvisnostjo postale tudi mednarodne meje. Hrvaška svoje stališče utemeljuje z določbami zvezne Uredbe o zemljiškem katastru iz leta 1953, ki je zahtevala stalno vzdrževanje katastra ter določala, da morajo biti meje katastrskih občin ugotovljene in razmejene na terenu, opis mej pa mora biti naveden v zapisniku. Nove katastrske izmere na območju Mure so bile izvedene na osnovi navedene uredbe o zemljiškem katastru. Člani slovenske in hrvaške komisije so izvedli terensko izmero in o tem napisali zapisnike, ki so jih člani komisij podpisali. Hrvaška trdi, da hrvaška katastrska meja v katastrskih občinah Ferketinec, Podturen in Novakovec ustreza mejam, opisanim v navedenih zapisnikih ter na kartah, ki so priložene zapisnikom. Ne strinja se z razlago Slovenije, da je skladno z Uredbo o zemljiškem katastru vzdrževanje katastra namenjeno ekonomskim in davčnim in ne političnim namenom ter da sprememba katastrske meje ne pomeni spremembe administrativne meje. Glede na zakon, ki je bil veljaven na dan 25. 6. 1991, so katastrske meje zunanjih občin predstavljale republiške meje.

Glede ugovorov slovenske strani na verodostojnost posameznih zapisnikov o zamejičenju, Hrvaška glede primera 1.14 meni, da podpis zapisnika s strani samo enega slovenskega predstavnika nima vpliva na zavezujočo naravo zapisnika glede na to, da je član komisije, ki je podpisal zapisnik o zamejičenju za k. o. Ferketinec, podpisal tudi druge zapisnike. Prav tako

prečrtani in na novo napisani deli zapisnika, na kar opozarja Slovenija, po hrvaškem mnenju nimajo vpliva na jasnost poteka meje, kot je narisana na kartah. Glede primera 1.15, kjer Slovenija opozarja, da je zapisnik pisan v različnih rokopisih, Hrvaška meni, da to nima vpliva na črto, kot je vrisana na kartah. Za primer 1.16., kjer je Slovenija prav tako opozorila na pomanjkljivosti zapisnika (zapisani vprašaji), Hrvaška prav tako trdi, da to ne vpliva na zavezujočo naravo zapisnika.

Glede stališča Slovenije, da izvajanje Uredbe o zemljiškem katastru iz leta 1953 ni moglo povzročiti sprememb oz. določiti republiških meja, ne da bi se pri tem upošteval predpisan postopek potrditve na zvezni ravni, je Hrvaška odgovorila, da sta obe strani sodelovali v novi katastrski izmeri, določili natančen potek meje in o tem napisali zapisnik, s čimer sta skupno potrdili njun dogovor, kar pomeni, da ni bilo nobenega spora, ki bi zahteval vključitev zvezne ravni. Za slovenske *effectivités* Hrvaška meni, da ne morejo nadomestiti hrvaškega naslova, ker slovenski dokazi samo potrjujejo, da so lastniki parcel živeli na Hrvaškem.

Slovenija trdi, da izvajanje zemljiške izmere na osnovi določb Uredbe o zemljiškem katastru iz leta 1953 ni moglo povzročiti sprememb oz. določiti republiških meja, ne da bi se pri tem upošteval predpisan postopek potrditve na zvezni ravni. Tedaj veljavni zvezni ustavni zakon je določal, da mora vsako spremembo republiške meje potrditi zvezna ljudska skupščina in ta ni nikoli potrjevala nobenih sprememb na območju Mure.

Navedena uredba je določala, da je kataster namenjen za tehnične, ekonomske in statistične namene, za vzpostavitev zemljiške knjige in kot osnova za pobiranje davkov na zemljišča, nikakor pa spremembe katastrskih meja niso bile razumljene kot spremembe administrativnih meja. Torej meja ni mogla biti določena v letih 1957/58 s strani katastrskih komisij, ki za to niso imele pooblastil.

Slovenija je tudi opozorila na številne pomanjkljivosti zapisnikov o zamejičenju (niso podpisani, različne verzije istega zapisnika, prečrtani deli tekstov in na novo napisani, naknadna dopolnitev zapisnikov z drugim rokopisom, zapisani vprašaji na zapisnikih).

(ii) Analiza arbitražnega sodišča

Arbitražno sodišče ugotavlja, da so bile v treh spornih območjih v letih 1956/57 izvedene nove katastrske izmere skladno z določbami zvezne Uredbe o zemljiškem katastru iz leta 1953. Izpostavlja določbe uredbe, ki navajajo, da se kataster vzpostavi na osnovi zemljiške izmere in klasifikacije zemljišč, da vzdrževanje katastra med drugim vključuje tudi ažuriranje meja katastrskih občin ter da zamejičenje posamezne katastrske občine izvede posebna komisija, ki jo sestavljata po dva predstavnika vsake strani. Posebej izpostavlja tudi 11. člen uredbe, ki navaja, da v primeru, da spor pri zamejičenju dveh katastrskih občin zaradi spora glede republiške meje rešuje zvezni Izvršni svet. Arbitražno sodišče tudi opaža, da so imele katastrske komisije skladno z uredbo iz leta 1953 pristojnost določati meje katarskih občin ne samo znotraj republik, temveč tudi tam, kjer so meje katarskih občin bile republiške meje. Če je o slednjih obstajal spor, je spor glede poteka meje katastrskih občin reševal Zvezni izvršni svet.

Na osnovi zgornjega arbitražno sodišče zaključuje, da so imele katastrske komisije, ustanovljene z Uredbo o zemljiškem katastru iz leta 1953, pristojnost, da določajo meje katastrskih občin, ne pa pristojnosti določati republiških meja. To zaključuje na osnovi določb Uredbe o zemljiškem katastru ter določb Ustave 1946 oz. Ustavnega zakona 1953.

Nikakor pa to ne pomeni, da lahko arbitražno sodišče ignorira meje katastrskih občin, kot so bile določene na osnovi Uredbe o zemljiškem katastru 1953, saj meje katastrskih občin, čeprav same po sebi niso meja, dajejo *prima facie* indikacijo te meje. Zato se je sodišče odločilo, da bo proučilo, ali so katastrske komisije v letih 1956/57 v navedenih treh primerih prišle do dogovora o razmejitvi:

- V zvezi s primerom 1.14 (Ferketinec/Pince) arbitražno sodišče zaključuje, da zapisnik ni veljaven, ker je s slovenske strani pod njim podpisan zgolj en predstavnik, po Uredbi o zemljiškem katastru pa bi morala biti dva. Sodišče zato tu zaključuje, da je potek katastrske meje tak, kot je bil pred izmero 1956/57. Glede na stališče hrvaške strani, da njen kataster odraža katastrsko mejo, kot je bila določena z novo izmero 1956/57, je veljavna katastrska črta potemtakem slovenska, kot je bila na dan 1991, to pa je obenem tista, ki je veljala pred novo izmero 1956/57.
- Glede primera 1.15. (Podturen/Pince) arbitražno sodišče meni, da pomanjkljivosti, ki jih je v zvezi z zapisnikom o zamejičenju k. o. Podturen izpostavila Slovenija (kasnejše korekcije teksta, različni rokopisi), ne vplivajo na veljavnost zapisnika. Veljavna je katastrska meja, kot je bila določena s tem zapisnikom.
- Enak zaključek kot v primeru 1.15. je arbitražno sodišče sprejelo tudi pri primeru 1.16. Zapisnik je zato veljaven, z njim sta se obe strani strinjali glede poteka katastrske meje.
- Ker je sodišče v primeru 1.14 odločilo, da je pravilen slovenski kataster, v primeru 1.15 pa hrvaški kataster, je arbitražno sodišče na novo določilo tudi, na kakšen način se katastrski meji stikata.

(d) Mursko Središče in Peklenica

Tudi to katastrsko razhajanje je obravnavala Mešana strokovna skupina v svojem poročilu iz leta 1996 kot primer 1.11.

(i) Stališča strank

Hrvaška na tem območju priznava, da je katastrsko prekrivanje na tem območju rezultat kartografske napake iz leta 1986. Strinja se z ugotovitvijo Mešane strokovne skupine, da katastrska meja tu poteka skladno z izmero iz leta 1956.

Slovenija trdi, da slovenski kataster ustreza novi izmeri iz leta 1956 in ta tu določa mejo po Muri. Obenem izpostavlja, da hrvaške karte, ki jih je predložila v postopku, tega ne odražajo in zarisujejo mejo v nasprotju z novo izmero iz leta 1956.

(ii) Analiza arbitražnega sodišča

Arbitražno sodišče ugotavlja, da se stranki tu strinjata, da meja poteka tako, kot jo določa zapisnik o zamejičenju katastrske občine Peklenica iz leta 1956.

2. Centralna regija

Arbitražno sodišče najprej ugotavlja, da se stranki ne strinjata glede geografske definicije tega sektorja. Medtem ko Hrvaška centralni del razume kot območje med naseljem Trnovec (na slovenski strani je blizu naselje Središče ob Dravi) do Gorskega Kotarja, Slovenija kot centralni

del razume območje med Gibino ter vznožjem Škodovnika in Belega vrha, kjer je potekala nekdanja meja med Jugoslavijo in Julijsko Krajino.

V času habsburške monarhije je meja v centralnem delu ločevala Kranjsko in Štajersko od Hrvaške in Madžarske. Bila je tudi demarkirana. Tudi po vzpostavitvi oblasti ter kasneje banovin v času Kraljevine SHS oz. Kraljevine Jugoslavije je bila v večjem delu še vedno veljavna prejšnja meja.

Slovenija je območje centralnega sektorja definirala na pravni, ne na geografski osnovi. Slovenija je centralni sektor razdelila na osem podobmočij glede na glavne geografske značilnosti in trdi, da meja sledi rekam in drugim vodotokom (Drava, Sotla, Bregana, Kamenica, Kolpa, Čabranka, Šantavec, Zelena).

Slovenija trdi, da je zadnji relevanten pravni dokument glede meje v centralnem delu odločitev predsedstva AVNOJ-a iz leta 1945 (kar je bilo potrjeno tudi leta 1990 tik pred kritičnim datumom), ki se je v zvezi z ozemlji posameznih republik skliceval na meje banovin v času Kraljevine Jugoslavije, te pa so se spet sklicevale na obstoječe okraje oz. meje v času Avstro-Ogrske. Razen tam, kjer je bil zgodovinski naslov spremenjen, so te meje še vedno veljale na kritični datum. Vendar pa so spremembe bile in Slovenija se ne strinja s trditvijo Hrvaške, da se je Hrvaška po drugi svetovni vojni vzpostavila na ozemlju avtonomne Kraljevine Hrvaške, vključujoč Slavonijo in Dalmacijo. Ta trditev ne drži in ne upošteva sprememb, ki so nastale v času med obema vojnoma in takoj po letu 1945. S tem v zvezi je Slovenija izpostavila spremembe na območju Razkrižja/Štrigove, Žumberka in Marindola ter v bližini Drag (Kras). Upoštevajoč te spremembe ni mogoče trditi, da hrvaški zahtevek odraža zgodovinsko mejo leta 1918, prav tako te meje ne odraža hrvaški kataster. Zato Slovenija poudarja, da meje v centralnem delu ni mogoče določiti enostavno s sklicevanjem na kataster, kar trdi Hrvaška. Slovenija se tudi ne strinja s stališčem Hrvaške, da so katastrske občine bolj "zanesljive" kot originalni zgodovinski dokumenti o delimitaciji in demarkaciji avstro-ogrske meje. Slovenija sodišču ni predložila svojih katastrskih evidenc, predložila pa je evidence in dokumente, ki dokazujejo potek zgodovinske meje s konca 19. in začetka 20. stoletja, ki je potem v veliki meri skozi verigo pravnih instrumentov ostala veljavna tudi v času oblasti in banovin. Slovenija opozarja na to, da kataster ni bil vedno dobro vzdrževan, zato obstojijo prekrivanja in območja brez evidence, ne odraža pa dobro tudi stanja na terenu. Kar zadeva "suhi" del meje v centralnem delu, je meja materializirana tudi na terenu (mejni kamni). Kar pa zadeva "mokri" del meje, pa Slovenija poudarja, da reke v današnjem toku odražajo mejo, tudi če usklajene katastrske meje ne odražajo rek. Slovenija slednje dokazuje z dokumenti, ki urejajo sladkovodno ribištvo, vodnogospodarsko upravljanje, lovstvo in policijsko jurisdikcijo. Tudi kriteriji za določitev meje, ki sta jih leta 1998 sprejela predsedujoča Mešani diplomatski komisiji, vključujejo mejo po rekah.

Hrvaška v centralnem delu kot sporna območja izpostavlja devet primerov katastrskih razhajanj, kot jih je identificirala Mešana strokovna skupina ter dodatno še Trdinov vrh (tu ni bilo ugotovljenih katastrskih diskrepanc). Hrvaška trdi, da ujemanje katastrskih mej v centralnem delu ni naključje, ker to odraža zgodovinsko mejo. Sklicuje se na "skupno razumevanje" obeh strani, da sta se obe republiki leta 1945 konstituirali v zgodovinskih mejah, ki so bile delimitirane v 19. stoletju. Hrvaška trdi, da se meja ni spremenila do 25. 6. 1991 ter da je bila meja v centralnem delu vzpostavljena s katastrskimi evidencami iz časa Avstro-Ogrske. Meja ni sledila rekam, razen tam, kjer so se katastrske meje ujemale s tokom rek. To po njenem mnenju pojasnjuje, zakaj se je Slovenija v času delovanja Mešane strokovne skupine strinjala, da mejo določajo zunanje meje katastrskih občin in zakaj so ti strokovnjaki v centralnem delu ugotovili, da je 95 odstotkov meje v centralnem delu usklajene. Zato Hrvaška pristop Slovenije v arbitražnem postopku (da meja v centralnem delu poteka po rekah) opredeljuje kot revizionističen, nekaj čisto novega (*novel*) ter notranje kontradiktoren. Slovensko "teorijo o meji

na rekah" označuje kot občudovanja vredno in pripominja, da Slovenija nikoli v preteklosti predlagala meje s Hrvaško na rekah. Hrvaška tudi zavrača "mešanico" zakonov, uredb, predpisov in upravljaljskih aktivnosti, s katerimi naj bi Slovenija dokazovala, da so bile reke štete kot republiška meja in s tem predstavljale tudi mejo regulatorne oblasti. Hrvaška ocenjuje, da se "nove" slovenske zahteve izključujejo z načelom *uti possidetis iuris*, z njimi pa Slovenija poskuša na novo narisati 106 km usklajene meje v centralnem delu, s čimer zahteva dodatnih 1373 ha hrvaškega ozemlja in skrajšuje dolžino meje za 51 km.

(a) Slovenske gorice

Slovenija na tem območju (med Gibino in reko Dravo pod Središčem ob Dravi) zahteva mejo po mejah katastrskih občin ter dodatno 10 objektov na območju Razkrižja, v območju izven območja Razkrižje/Štrigova pa staro deželno mejo.

i. Razkrižje

Na območju Razkrižja/Štrigove je že leta 1945 nastal spor glede pripadnosti tega območja Sloveniji oz. Hrvaški. Po več bilateralnih poskusih rešitve spora je junija 1946 Zvezna kontrolna komisija sprejela odločitev o pripadnosti posameznih naselij, vendar z navodilom, naj natančno mejo določi mešana komisija okrožnih ljudskih odborov Varaždin in Maribor. V navodilu je bilo navedeno, da ker gre za vasi, katerih posamezni zaselki gravitirajo bolj na eno ali drugo stran, mora biti razmejitev opravljena na terenu, predlog poteka meje pa mora natančno navesti, katere hiše (hišne številke) pripadejo kateri strani. Tak predlog bi nato upoštevala zvezna skupščina, ki bo sprejela zakon o razmejitvi med Slovenijo in Hrvaško. Predlog je bil sprejet s strani lokalnih oblasti, ne pa tudi s strani zveznih oblasti.

Stališča strank

Slovenija trdi, da je meja na tem območju nastala po drugi svetovni vojni in ne odraža meje Dravske banovine. Slovenija trdi, da odločitev Zvezne kontrole komisije iz leta 1946 še naprej predstavlja najbolj avtoritativno stališče, ki vključuje relevantne elemente, ki jih je potrebno upoštevati pri določanju meje na tem območju. Zato Slovenija naproša arbitražno sodišče, da določi mejo na tem območju na osnovi administrativnih meja, ki pa naj jih interpretira v luči odločitve Zvezne kontrolne komisije iz leta 1946. Glede siceršnjega poteka katastrskih meja na tem območju Slovenija izpostavlja še neuskklajenost katastra med k. o. Globoka in k.o. Robadje, kjer trdi, da je pravilen slovenski kataster, ker je hrvaška novo izmero leta 1955 izvedla enostransko in v nasprotju s predpisi.

Hrvaška trdi, da gre pri sklicevanju Slovenije na odločitev Zvezne kontrolne komisije iz leta 1946 za "poskus odpiranja že dolgo rešenega spora". Katastrske meje so bile leta 1991 usklajene in slovenski zakoni na kritičen datum tega območja niso vključevali. Meja sledi katastrski meji. Hrvaška zavrača ostale »nove« zahteve kot nepodprte z dokazi.

Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče ugotavlja, da so na območju Razkrižja katastrske meje usklajene. Ni sporno, da so katastrske meje predstavljale meje relevantnih administrativnih okrajev, kot jih navajata upravno-teritorialna zakona Slovenije in Hrvaške iz let 1946 in 1947. Ne glede na to Slovenija arbitražnemu sodišču predlaga, da se za nekaj hiš s tega območja na osnovi njihovih tesnih vezi s Slovenijo omogoči vključitev v Slovenijo. Pri tem se Slovenija sklicuje na odločitev Zvezne kontrolne komisije iz leta 1946, ki je glede natančne delimitacije navedla, da je potrebno upoštevati, da določeni zaselki bolj gravitirajo na eno ali drugo stran, in prosi arbitražno sodišče, da to upošteva.

Arbitražno sodišče ugotavlja, da navodilo Zvezne kontrolne komisije ni bilo nikoli realizirano. Poleg tega je bilo sodišče naprošeno, da mejo na kopnem določi na podlagi mednarodnega prava, na osnovi načela *uti possidetis*, zato želja in lojalnosti prebivalstva ne more upoštevati. Skladno s tem arbitražno sodišče odloča, da meja poteka po usklajenih mejah katastrskih občin.

ii. Robadje/Globoka

Katastrsko razhajanje med k. o. Robadje in k. o. Globoka je Mešana strokovna skupina obravnavala kot primer 2.1.

Stališča strank

Slovenija trdi, da je razhajanje posledica hrvaške enostranske izvedbe nove katastrske izmere leta 1955, zato je pravilen slovenski kataster. Zapisnik o zamejičenju k. o. Robadje ni podpisan, niti ni bil pripravljen ob sodelovanju slovenske strani. Hrvaška je leta 1971 priznala, da nima dokumentacije, ki bi dokazovala, da je bila izmera izvedena pravilno.

Hrvaška trdi, da je bila meja tu vzpostavljena z novo izmero 1955 oz. zapisnikom o zamejičenju in da je njen kataster pravilen, ker odraža mejo iz zapisnika. Slovenski zahtevek naj ne bi bil podprt z nobenimi dokazi.

Analiza arbitražnega sodišča

Arbitražno sodišče ugotavlja, da je na zapisniku, ki ga je predložila Hrvaška le en podpis, kar je v nasprotju z Uredbo o zemljiškem katastru iz leta 1953, zato se ta zapisnik ne more upoštevati. Katastrska meja ostaja taka, kot je bila pred to novo izmero. Pravilen je slovenski kataster.

iii. Potok Šantavec

Slovenija je predložila določene zahteve v bližini potoka Šantavec za območja, ki jih Mešana strokovna komisija ni ugotovila. Gre za 2,8 ha in 11,2 ha. Pri tem v suhem delu zagovarja mejo, ki je na terenu označena z mejnimi kamni, ki še stojijo (zlasti na območju Slovenskih goric). Na splošno pa meja po mnenju Slovenije poteka po naravnih značilnostih (npr. potokih) in kataster je treba razlagati v skladu s tem.

Arbitražno sodišče ugotavlja, da sta katastra na tem območju usklajena, kar predstavlja *prima facie* indikacijo za lokacijo meje. Naravne značilnosti ne predstavljajo meje. Sodišče bi lahko dalo več teže mejnim kamnom, vendar noben ni postavljen v konkretnem območju. Ker ni dokazov za slovensko zahtevo, je sodišče odločilo, da meja poteka po usklajeni katastrski meji.

iv. Potok Zelena

Slovenija je zahtevala mejo v bližini potoka Zelena izven katastrske meje po naravnih značilnostih (npr. potokih) in kataster naj se razlaga v skladu s tem. Potoki, vključno s potokom Zeleno, so predstavljali mejo med Štajersko in Madžarsko, kot že opisano v jožefinski izmeri.

Sodišče je ponovilo, da naravne meje ne določajo meje v tej regiji. Katastra sta usklajena in to predstavlja *prima facie* indikacijo lokacije meje. Meja poteka po usklajeni katastrski meji.

v. Preostali del Slovenskih goric

V tem delu spora med strankama ni in meja je določena v skladu s tem.

(b) Reka Drava

i. Stališča strank

Obe strani se strinjata, da je bila v tem delu zgodovinska meja določena pred letom 1918.

Hrvaška trdi, da meja na območju Drave poteka po usklajeni meji katastrskih občin. Slovenija z zahtevkom meje po reki Dravi zahteva dodatnih 976,1 ha hrvaškega ozemlja, čeprav Mešana strokovna skupina na tem območju ni ugotovila nobenih katastrskih razhajanj. Slovenski zahtevki za mejo po Dravi je v nasprotju z načelom *uti possidetis*. Za karte in opise iz jožefinske izmere, ki jih je predložila Slovenija, trdi, da so zastareli in jih je nadomestila franciscejska izmera ter drugi kasnejši zemljevidi. Zavrača tudi Almanah kraljevine Jugoslavije iz leta 1932 in slovenski *effectivités*.

Slovenija trdi, da meja poteka po toku reke Drave. Drava je vedno tvorila naravno mejo na tem območju v času Avstro-Ogrske. V podkrepitev svojih trditev je predložila karte in opis iz jožefinske izmere ter druge karte iz 18. in 19. stoletja. Mejo na Dravi v času Kraljevine dokazuje z Almanahom iz leta 1932. Slovenija je posredovala tudi *effectivités* (ureditev ribolova na Dravi, izgradnja HE Formin). Glede vojaškega zemljevida iz leta 1882, ki ga je kot dokaz, da meja ni potekala po Dravi, predložila Hrvaška, je Slovenija z obarvanjem stranskih rokavov in meandrov, ki so tudi tvorili reko, pokazala, da je napačna hrvaška trditev, da meja ni potekala po reki. Zato so v času Avstro-Ogrske tej meji rekli "mokra" meja. Zavrača sklicevanje Hrvaške na Protokol iz leta 1904 ter trdi, da dokumenti, ki jih je predložila, potrjujejo, da katastrske evidence niso primerne za določanje meje na tem območju.

ii. Analiza arbitražnega sodišča

Arbitražno sodišče ugotavlja, da so katastrske meje na tem območju usklajene in le-te kot načelo določajo mejo. Slovenija ne glede na to trdi, da je to v nasprotju z jožefinsko izmero in s prakso obeh strani.

Sodišče tudi navaja, da se je leta 1900 sestala posebna komisija za določitev in revizijo meje med Štajersko in Hrvaško. Ugotovila je, da je meja na tem območju (med Središčem ob Dravi in Zavrčem) zarisana na kartah iz let 1830 in 1838. Na tej osnovi je mešana komisija pooblastila tehnično strokovno komisijo, da izvede demarkacijo. Na osnovi opravljenega dela te komisije je bil leta 1904 podpisan Protokol o stalni označitvi štajersko-hrvaško-slavonske meje od tromeje pri Središču do Zavrča. Protokolu je priložen tudi zemljevid. Hrvaška trdi, da usklajena katastrska črta Slovenije in Hrvaške odraža mejo, kot je opisana v Protokolu iz leta 1904. Slovenija nasprotnih dokazov ni predložila, zato arbitražno sodišče odloča, da meja na območju Drave poteka po usklajeni katastrski črti. Ker je s tem ugotovljen naslov, ni potrebe, da bi arbitražno sodišče obravnavalo predložene slovenske *effectivités*.

(c) Haloze/Macelj

V Halozah je sporno katastrsko razhajanje med k. o. Žetale in k. o. Jesenje, ki ga je Mešana strokovna skupina vodila kot primer 4.1. Gre za območje, ki ni vodeno v nobeni katastrski

evidenci. Slovenija je izpostavila, da so na območju Haloz tudi tri druge diskrepance manjše od 50 metrov.

i. Stališča strank

Hrvaška je glede primera 4.1 v proti-memorandumu predlagala, da ga sodišče ne obravnava, temveč naj ga prepusti v reševanje obema stranema in ni glede tega primera predložila nobene dokumentacije. Na ustni obravnavi pa je sodišču predlagala, da določi mejo v celoti.

Slovenija v zvezi z območjem Haloz trdi, da je meja na tem območju zgodovinska, določena med Štajersko in Hrvaško v obdobju 1907-1914 in je odražena v slovenskem katastru. Le zgodovinski naslov lahko reši pripadnost spornega območja. Slovenija je sodišču predložila demarkacijske dokumente iz let 1913 in 1914, ki dokazujejo, da meja ni sledila nekdanji strugi. Glede k. o. Formin in Zavrč ter k. o. Dubrava Križovljanska Slovenija poudarja, da katastrske karte Slovenije (1964) in Hrvaške (1911) določajo enotno mejo na tem območju, ki se ujema z demarkacijsko linijo v zadnji avstro-ogrski izmeri.

ii. Analiza arbitražnega sodišča

Arbitražno sodišče ugotavlja, da se katastra na območju 4.1 ne ujemata. Zato ne obstaja soglasje strank glede poteka republiške meje na kritični datum. Zato je sodišče odločilo na podlagi omejenega števila dokazov.

Karte iz izmere 1912/1913, ki jih je predložila Slovenija in so bile potrjene tudi na višji ravni, so natančne in Hrvaška njihove točnosti in avtentičnosti ni izpodbijala. Kasnejših izmer ni bilo. Karte iz 1914 postavljajo območje 4.1 v k. o. Žetale; sodišče pa ni prejelo dokazov, ki bi dokazovali drugačen potek meje.

Zato karte iz 1914 določajo mejo v območju 4.1, kot je bila tudi leta 1991 in kot je določena v slovenskem katastru. Iste karte iz delimitacije 1912/1913 je treba uporabiti za ostala tri katastrska razhajanja izpod 50 m na območju Haloze-Macelj.

(d) Reka Sotla

Na območju Sotle je Mešana strokovna komisija v poročilu 1996 identificirala dva primera katastrskih razhajanj: 5.1. med k.o. Laduč in k. o. Loče in Velika dolina ter 5.2. med k. o. Gornji Čemehovec ter k. o. Stara vas.

i. Stališča strank

Hrvaška trdi, da je na tem območju meja zgodovinska, njen potek pa je osnovan na katastrski izmeri iz leta 1862. Potek meje je bil označen z mejnimi kamni v obdobju 1912-1913 in demarkacija na terenu se ujema s hrvaškim katastrom. Protokol iz leta 1912 glede poteka meje navaja, da tam, kjer sta se kataster in meja nekoč ujemala, meja sledi katastrski meji, tudi če se je tok reke spremenil. Hrvaški zahtevek potrjujejo tudi predložene *effectivités* (odločbe sodišča v Zagrebu). Kot odgovor na slovenski zahtevek in stališče, da meja poteka po sredini Sotle, Hrvaška navaja, da so od franciscejskega katastra dalje te meje fiksno določene in niso več sledile rekam. Hrvaška izpostavlja slovenske zemljevide, ki meje niso prikazovali po reki Sotli.

Glede primera 5.1. med k. o. Laduč in k. o. Loče ter Velika dolina se Hrvaška dodatno sklicuje na ugotovitve Mešana strokovne skupine iz leta 1997, ki je potrdila, da hrvaški kataster (k. o. Laduč) pravilno odraža zgodovinsko mejo na tem območju, kar potrjujejo tudi hrvaške *effectivités*.

Glede primera 5.2. med k. o. Gornji Čemehovec in Stara vas je hrvaški zahtevek osnovan na osnovi izmere iz leta 1956, za slovenski zahtevek pa Hrvaška trdi, da ni skladen s slovenskim katastrom.

Slovenija trdi, da meja poteka po reki Sotli, kar dokazuje z dokumenti iz jožefinske izmere, kartami in načrti iz obdobja 1811-1825 in opisom v Almanahu Kraljevine Jugoslavije. Dodatno tak potek meje utemeljujejo dokumenti slovenskih uradnih organov (npr. dokument republiškega sekretariata za pravosodje iz leta 1978, da je treba kataster prilagoditi republiški meji, ki poteka po Sotli) ter slovenski *effectivités* (s področja sladkovodnega ribolova, vodnogospodarskega upravljanja). Slovenija dokazuje tudi, da kataster nikoli ni bil ustrezno prilagojen situaciji na terenu (spremembi toka reke), vendar pa to ne pomeni, da reka zato ni bila več meja. Glede Protokola 1912 Slovenija trdi, da je predstavljal le začetno fazo, ne pa dokončne delimitacije.

Slovenija glede trditev Hrvaške, da je Mešana strokovna skupina leta 1997 potrdila, da hrvaški kataster pravilno odraža zgodovinsko mejo na območju primera 5.1, odgovarja, da je Mešana strokovna skupina dejansko navedla, da je treba primer rešiti na osnovi dokumentacije, ki dokazuje potek štajersko-hrvaške meje, ki pa je skupina ni imela. Glede hrvaških dokazov izvajanja *effectivités* navaja, da je irelevanten, ker je pristojnost sodišč za sklepe o dedovanju utemeljena na podlagi prebivališča umrlega in ne lokacije nepremičnine. Ostali hrvaški dokumenti pa v najboljšem primeru potrjujejo, da je tudi hrvaška stran vodila kataster.

V zvezi s primerom 5.2. Slovenija trdi, da je bila izmera leta 1956 izvedena enostransko. Hrvaška je tu kataster enostransko prilagodila, vendar pa pri tem ni spremenila percepcije, da tudi druge meja poteka po Sotli.

ii. Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče je ponovilo, da kjer se katastrski meji Slovenije in Hrvaške ujemata, je to *prima facie* indikacija, da je to meja med državama. Nadalje arbitražno sodišče ugotavlja, da na nekaterih delih usklajene meje katastrskih občin ne sovpadajo več s tokom reke. Oblasti so imele možnost, da bi to prilagoditev katastra na reko občasno izvedle. Kjer pa tega niso naredile, bi bil potreben zelo jasen dokaz, da bi opravičil to prilagoditev sedaj. Moralo bi biti dokazano, da je med obema stranema dogovorjeno, da usklajene katastrske linije ne štejejo za mejo med Slovenijo in Hrvaško, ter da kot meja šteje neka druga dogovorjena črta. Taki dokazi niso bili predloženi. Almanah Kraljevine Jugoslavije sodišče ocenjuje kot premalo natančen. Tudi različni dokumenti, ki jih je predložila Slovenija glede ribolova ter vodnogospodarskega urejanja Sotle, se arbitražnemu sodišču ne zdijo dovolj prepričljiv dokaz za to, da slovensko-hrvaška meja poteka po sredini reke Sotle ne glede na potek katastrskih meja. Zato sodišče na območju Sotle določa mejo po usklajeni meji katastrskih občin, ločeno pa določa mejo na območjih 5.1 in 5.2, kjer so bile ugotovljena katastrska razhajanja.

Glede primera 5.1 med k. o. Laduč in k. o. Loče ter Velika dolina arbitražno sodišče ugotavlja, da Slovenija trdi, da je meja po sredini reke Sotle, Hrvaška pa zagovarja potek meje po njeni katastrski meji. Glede na predložene dokaze sodišče ugotavlja, da ni dokazov, ki bi utemeljevali, da sta se državi kdajkoli strinjali, da meja ne bi sledila katastrskim mejam. Po pregledu slovenske katastrske karte iz 1825 in hrvaške katastrske karte 1862, katere točnost

naj bi domnevno bila potrjena s terensko izmero iz časa 1912-1913, sodišče ugotavlja, da je bolj pravilna katastrska meja hrvaške k. o. Laduč iz leta 1862.

Glede primera 5.2. med k. o. Gornji Čemehovec in Stara vas Slovenija zahteva mejo po sredini Sotle. Mešana strokovna skupina je ugotovila, da sta v času izmere obe katastrski meji potekali po sredini Sotle. Veljavna hrvaška katastrska meja poteka po reki Sotli. Sodišče ugotavlja, da ni razlike v zahtevkih obeh strani in določa mejo po sredini Sotle, kot jo izkazuje hrvaški kataster.

(e) Reki Sava in Bregana

i. Območje 6.1

Stališča strank

Hrvaško stališče je, da meja poteka po desnem bregu Save in trdi, da je to meja iz časa Avstro-Ogrske. V dokaz je predložila karto iz leta 1940, ki je reprodukcija katastrskega načrta iz 1862.

Slovenski zahtevek je sredina Save. Za hrvaško karto iz leta 1940 trdi, da je v nasprotju z zahtevkom, kot ga je predložila v proti-memorandumu na karti 1:25000, hrvaškim katastrom, kot je prikazan na uradni spletni strani Geoportala ter stanjem na terenu. Lastništvo parcel pa ni zadosten dokaz za naslov.

Analiza arbitražnega sodišča

Arbitražno sodišče ugotavlja, da je na katastrski karti iz leta 1824 meja med Kranjsko in Hrvaško vrisana po sredini večjega rokava Save, v hrvaški katastrski karti iz leta 1862 pa na desnem bregu. Mešana komisija je leta 1864 predlagala, da se meja določi po sredini reke. V začetku 20. stoletja je bila reka Sava regulirana in nova komisija, ki je bila ustanovljena leta 1909 za demarkacijo meje, je predlagala potek meje po sredini reguliranega toka reke Save ter pojasnila, da predlagan nov potek meje sovпада z obstoječo in nesporno mejo. Leta 1910 je madžarski minister za notranje zadeve zapisal, da je predlagan potek meje po sredini v bodoče regulirane reke Save koristen za obe strani ter da je bila reka Sava vedno percipirana kot državna meja. Na tej osnovi arbitražno sodišče zaključuje, da na območju 6.1. meja poteka po sredini reke Save.

ii. Sotočje rek Save in Bregane

Stališča strank

Slovenija trdi, da meja poteka od ustja po sredini Save do ustja Bregane in nato po Bregani do naselja Gabrovica. **Hrvaška** trdi, da meja poteka (izven primera 6.1) po usklajeni meji katastrskih občin. Oba zahtevka se razlikujeta predvsem v okolici sotočja Bregane in Save; gre za dve območji v bližini sotočja Bregane in Save.

Slovenija svoj zahtevek utemeljuje na dokumentih jožefinske izmere, z Almanahom Kraljevine Jugoslavije ter z drugimi kartami iz 19. in 20. st., ki prikazujejo mejo po rekah na tem območju. Slovenija pojasnjuje, da tak potek meje ni nujno odražen tudi na veljavnih katastrskih mejah, ker izmera in demarkacija na terenu nista mogli biti izvedeni, dokler ne bi bila zaključena regulacija Save. Ker natančna demarkacija ni bila nikoli izvedena, meja ostaja na Bregani.

Hrvaška trdi, da Slovenija ignorira poročilo mešane strokovne skupine iz leta 1996 in zahteva 39,3 ha hrvaškega ozemlja. To je v nasprotju z načelom *uti possidetis* in slovenskimi zakoni na

dan 25. 6. 1991. Zavrača slovensko opiranje "na nikoli realiziran predlog iz leta 1909", v zvezi s katastrsko karto iz 1824 pa trdi, da jo je nadomestila kasnejša (hrvaška) katastrska karta iz leta 1861. Hrvaška ima za navedeno območje tudi *effectivités*.

Analiza arbitražnega sodišča

Arbitražno sodišče ugotavlja, da so na navedenem območju meje katastrskih občin usklajene in kot take dajejo *prima facie* indikacijo glede meje. Dokumenti, ki jih je predložila Slovenija, ne dajejo natančne informacije glede poteka meje na sotočju Bregane in Save. Jasna je samo katastrska karta iz leta 1824. Hrvaška je predložila katastrski načrt k.o. Podvrh iz leta 1861, karto Vojaškega geografskega inštituta z Dunaja iz leta 1882 ter karto Geodetskega inštituta Slovenije iz leta 1985, ki vse prikazujejo mejo, kot jo izkazuje kataster. Sodišče tudi ugotavlja, da je mešana komisija leta 1909 za to območje predlagala rešitev, ki je podobna današnji usklajeni katastrski liniji. Zato zaključuje, da Slovenija ne more dokazati obstoja dogovorjenega poteka meje po Savi do njenega sotočja z Bregano. Meja poteka po usklajeni katastrski liniji. Hrvaški zahtevek je potrjen tudi s hrvaškim *effectivités* (vodno črpališče severno od Bregane).

(f) Gorjanci/Žumberak

Hrvaška je argumentirala, da mora meja slediti hrvaškemu katastru, ki se sklada z zgodovinsko mejo Avstro-Ogrske.

Slovenija je argumentirala, da je to področje bilo del Vojne krajine do l. 1881, ko je bilo začasno preneseno pod hrvaško civilno oblast. Meja pri Žumberku in Marindolu ni bila določena l. 1918 in je postala jasna šele po 2. svetovni vojni, ko je Marindol bil pripojen Sloveniji, Žumberak pa Hrvaški, razen nekaterih spornih območij.

Sodišče je potrdilo, da je zgodovina Vojne krajine zapletena, ter da je služila kot tamponska cona pred otomanskimi vpadi in ni bila del Kranjske niti Hrvaške, temveč je z njo upravljajal Dunaj.

Cesarski zakon iz leta 1871 je določil prenos dela Vojne krajine v civilno upravljanje Madžarski. Žumberk in Marindol sta začasno bila izključena iz prenosa oblasti, vendar pa je bilo določeno, da se pri razmejitvi mora upoštevati upravičenost Vojvodine Kranjske do tega ozemlja in da morajo dogovorjeno mejo nato potrditi cesarske oblasti.

Cesarski zakon in odločba iz leta 1881 sta nato formalno prenesla območje Vojne krajine v upravljanje Kraljevini Hrvaške in Slavonije, vendar je bilo zapisano, da mejna vprašanja še niso rešena.

Katastrski izmeri na območju Vojne krajine sta bili izdelani l. 1883 in 1908, vendar so glede Žumberka in Marindola potekala ločena pogajanja. Sodišče tako zaključi, da leta 1918, nasprotno s hrvaškimi trditvami, na tem področju ni obstajala zgodovinska avstro-ogrška meja.

Med obema vojnama se je meja spreminjala, najprej v korist Hrvaške, nato Slovenije, z zakonodajo Kraljevine Jugoslavije pa se je meja stabilizirala. Po l. 1945 je bil Marindol nesporno pripojen Sloveniji, Žumberak pa Hrvaški. Kljub temu Slovenija trdi, da so deli katastrske občine (k. o.) Sekulíci v občini Radatoviči ostali pod Slovenijo; ti deli meje so sporni.

i. Brezovica pri Metliki

Prvo sporno območje zajema 2,4 ha ozemlja blizu vasi Brezovica pri Metliki, ki je označeno kot območje 7.1.

Stališča strank

Hrvaška trdi, da sta katastra usklajena in da skupna meja ustreza zgodovinski meji Avstro-Ogrske. To podpre z izmero iz l. 1898, ki sporno območje 7.1 določa na hrvaški strani meje.

Slovenija trdi, da so številne enklave in eksklave dediščina Vojne krajine in nerešene meje. Celotno območje gravitira k Metliki v Sloveniji, zato bi bila edina praktična rešitev, da celo naselje Brezovica pri Metliki (vključno z območjem 7.1) pripade Sloveniji.

Obe državi sta izkazali *effectivités*.

Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče spomni, da na območju ne obstaja zgodovinska meja Avstro-Ogrske, vendar pa sta katastra (razen na območju 7.1) usklajena. Sodišče zato predpostavlja, da kataster predstavlja mejo. To predpostavko lahko nadomesti samo dokaz o naslovu, ne pa zgolj *effectivités*, ki jih zato sodišče ne bo upoštevalo.

Kljub temu je sodišče pregledalo tudi *effectivité* in ugotovilo, da je Slovenija zagotavljala večino javnih storitev (ceste, telefonske storitve, dobava vode in energije), vendar je del pristojnosti izvajala tudi Hrvaška, zato nobena država ni imela izključne jurisdikcije in sodišče na podlagi *effectivités* ne bi prišlo do drugačnega zaključka.

Na spornem območju 7.1 se predloženi katastri ne ujemajo, zato ne obstaja tiho soglasje strank glede kopenske meje na tem območju. Hrvaški kataster se ujema z zgodovinskimi franciscejskimi kartami Vojne Krajine, slovenski pa z zgodovinskimi mejami Kranjske. Zgodovinski karti sta visoke kvalitete, vendar nobena ne prevlada. Zgodovinske izmere v tem območju so spremljala izrecna priznanja, da meja na območju Žumberka ni določena.

Slovenski zahtevek temelji tudi na praktičnih premislekih.

Sodišče se je nato oprlo na *effectivités*. Večina predstavljenih dokazov obeh strani se ne nanaša na ozko območje 7.1., dokazi, ki pa se, so šibki. Sodišče je izpostavilo slovenski argument, da so parcele v in v okolici Brezovice pri Metliki vedno bile del naravne, geografske, gospodarske in družbene enote, s tesnimi vezmi z Metliko. Ker Hrvaška ni predstavila nasprotnih argumentov oziroma ni oporekala omenjeni enotnosti, je sodišče odločilo, da območje 7. 1 pripada Sloveniji. Meja torej poteka po slovenskem katastru.

Sodišče dodaja, da je takšna razmejitev na podlagi katastrskih meja zelo kompleksna. To sicer ni brez precedensa, vendar lahko pripelje do praktičnih problemov. Sodišče se zaveda teh težav, vendar je strogo vezano mejo določiti po mednarodnem pravu in ne v skladu s svojim razumevanjem, kaj je prikladno ali praktično. Stranki pa se lahko dogovorita o prilagoditvi ali najdeta druge načine za rešitev omenjenih težav v duhu prijateljskega sodelovanja.

i) Naselje Drage (Sekulići/Sekuliči)

Drugo sporno območje na področju nekdanje Vojne krajine je področje 6.3, ki obsega 337,8 ha gozda, z izjemo vasi Drage, kjer se katastra držav prekrivata.

Stališča strank

Hrvaška trdi, da je bilo območje v 19. stoletju del Kraljevine Hrvaške in da kataster sledi zgodovinski meji Avstro-Ogrske. Predložila je kartografske in dokumentarne dokaze iz 19. in zgodnjega 20. stoletja. Hrvaška trdi, da nikoli ni predala vasi Drage (območja 6.3) Sloveniji. Slovenija o tem tudi ni predložila nobenih dokazov Mešani strokovni skupini.

Slovenija zavrača hrvaški argument o zgodovinski meji, saj trdi, da je bila meja sporna skozi celotno obdobje v okviru Avstro-Ogrske in se je izjasnila šele v času Kraljevine SHS in nato v Kraljevini Jugoslaviji ter bila deloma spremenjena po 2. svetovni vojni. Leta 1948 je bilo sporno območje vključeno v k. o. Črnomelj in je od takrat ostalo del Slovenije. Od tega leta dalje je naselje Drage tudi navedeno v slovenski teritorialni zakonodaji, medtem ko hrvaška zakonodaja tega naselja po letu 1952 ne vključuje. Hrvaška je leta 1953 Sloveniji predala svoje katastrske evidence za Drage.

Obe strani sta predložili dokaze o *effectivités* glede naselja in sosednjega gozda.

Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče spomni, da meja na območju ni bila določena v času Avstro-Ogrske. Naselje Drage je vključeno v slovenski kataster od leta 1948 naprej, medtem ko ga v hrvaškem ni, saj je bil okoli leta 1950 iz katastrskega registra v Ozlju izbrisan del k. o. Sekuliči (v katero spadajo Drage). Ustrezne katastrske evidence so bile iz Hrvaške prenesene v Slovenijo leta 1953, ozaljska katastrska pisarna pa je leta 1966 obvestila slovensko gozdarsko upravo v Novem mestu, da nad tem območjem več nima pristojnosti. Sodišče prepoznava to kot *prima facie* dokaz, da meje slovenske k. o. Sekuliči predstavljajo državno mejo.

Nadalje je Slovenija od leta 1953 delovala na tem območju *à titre de souverain* (izdaja gradbenih dovoljenj, policijski nadzor, aktivnosti sodišč, vodenje cenusa in volilnih imenikov, udeležba na plebiscitu), proti čemur Hrvaška ni protestirala. Hrvaška je predložila vrsto dokumentov, da je zemljiška knjiga ostala v Ozlju, vendar po mnenju sodišča to ne pomeni, da je obdržala suverenost. Tudi dejstvo, da je 60 odstotkov zemljišča v lasti hrvaške vlade, odraža le lastništvo in upravljanje z lastnino, ne pa suverenosti.

Sodišče je odločilo, da je bilo sporno območje več kot 40 let del slovenske k. o. Sekuliči, Slovenija pa je delovala *à titre de souverain* brez hrvaškega protesta. Zato meja poteka po vzhodni meji slovenske k. o. Sekuliči.

ii) Trdinov Vrh/Sveta Gera

Stališča strank

Hrvaška trdi, da sta katastra držav skladna z zgodovinsko avstro-ogrsko mejo ter da slovenska vojska protipravno okupira to območje, proti čemur je večkrat protestirala. Hrvaška je zahtevala, da sodišče odloči, da slovensko osebje (vojaško, civilno, policijsko ali varnostno) ne sme ostati v objektu na Trdinovem vrhu.

Slovenija je argumentirala, da katastrske evidence niso bile namenjene vzpostavljanju republiških mej ter da ne predstavljajo dejanskega stanja na terenu. Pred letom 1991 so jugoslovanske vojake oskrbovali iz Novega mesta po edini dostopni cesti, ki je vodila čez

slovensko ozemlje. Jugoslovanska vojska je leta 1991 objekt prepustila slovenski vojski brez protesta Hrvaške.

Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče opozori, da tu ne obstaja zgodovinska avstro-ogrška meja, vendar pa sta katastra držav usklajena. Državi nista predstavili drugega dokaza o pravnem naslovu, zato meja poteka po usklajenem katastru. Posledično sodišče ni upoštevalo *effectivités* Slovenije. Televizijski stolp torej ostaja na slovenski strani, medtem ko vojašnica in trigonometrična točka pripadeta Hrvaški.

Slovenija sicer trdi, da je jugoslovanska vojska vojašnico predala Sloveniji leta 1991 in da Hrvaška temu ni oporekala, ter da sta obe strani po osamosvojitvi vojaški objekt šteli kot slovenski. Sodišče ugotovi, da je edini dokaz Slovenije v podporo tej trditvi pismo slovenskega ministra za obrambo časniku Delo, na podlagi česar pa sodišče ne more odločiti, da naj bi Hrvaška priznala slovensko suverenost na tem območju.

Sodišče pa ni pristojno odločiti o hrvaški zahtevi glede prisotnosti vojaškega osebja na tem območju.

(g) Reke Kamenica, Kupa/Kolpa in Čabranka

Meja med Slovenijo in Hrvaško na splošno sledi rekam Kamenica, Kolpa in Čabranka v dolžini 144 km. Večinoma je potek meje dogovorjen. Stranki se prav tako strinjata, da je območje Marindola, ki je bilo po 2. svetovni vojni pripojeno Sloveniji, na dan 25. 6. 1991 spadalo v Slovenijo.

i) Reka Kamenica

Stališča strank

Slovenija argumentira, da je bila meja med Hrvaško in Krajnsko določena z jožefinsko izmero, ki je mejo vzpostavila vzdolž reke. Demarkacija iz let 1908-1909 je zavrnila spremembo, ki jo je sprejela Hrvaška leta 1861, in potrdila Kamenico kot mejno reko. Sprememba zakona, ki je ustanovil banovine leta 1929, je bila spremenjena nazaj leta 1931 z amandmaji o teritorialni delitvi Kraljevine Jugoslavije, ki so premaknili južno mejo Dravske banovine na Kamenico.

Hrvaška trdi, da sta na dan 25. 6. 1991 katastra obeh strani bila usklajena, in zavrača dokaze o vzpostavitvi meje iz leta 1931, ker naj bi zakoni in uredbe Kraljevine Jugoslavije bili izničeni leta 1946.

Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče odloča na podlagi skladnosti katastrov. Ob odsotnosti popolnih evidenc mora sodišče odločiti na podlagi dokazov, ki jih ima. Mešana strokovna skupina območja zahodno od naselja Kamenica ni določila kot sporno, torej sklepa, da se katastra skladata. Slovenija trdi, da katastrske meje na dan 25. 6. 1991 ali v času franciscejske izmere niso bile usklajene. Predloženi zemljevidi kažejo na določeno mero variacije, vendar so v takem merilu, da sodišče ne more odločiti ali so bili katastri zgodovinsko neskladni. Zemljevid iz l. 1971 pa potrjuje, da katastri dejansko niso usklajeni.

Sodišče je pregledalo geoportala obeh držav, na katere se je sklicevala Hrvaška med ustno obravnavo. Slednji prav tako kažejo, da katastra nista usklajena, zato se sodišče ni zanašalo na oceno Mešane strokovne skupine o skladnosti katastrov in je pregledalo predložene dokaze. Zemljevidi, ki jih je predložila Slovenija, so v takem merilu, da sodišče ne more priti do trdnih zaključkov. Po pregledu dokazov zato sodišče odloči v prid Hrvaške, saj noben zemljevid ne kaže, da bi meja potekala v smeri zahoda, kot jo zahteva Slovenija, temveč sledi severu in se nato obrne rahlo vzhodno. Torej dokazi v večji meri podpirajo zahtevek Hrvaške kot Slovenije.

ii) Reka Kupa/Kolpa

Kolpa teče v smeri vzhoda od hrvaškega Gorskega Kotarja do Save.

Stališča strank

Slovenija je zagovarjala, da meja teče po sredini reke Kolpe ter da so meje katastrov usklajene skladno s tem.

Hrvaška je najprej trdila, da meja teče ob slovenskem bregu Kolpe z izjemo nekaj manjših področij, vendar je nato v odgovoru popravila svoj zahtevek na sredino reke.

Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče zaključi, da glede na to, da sta katastra obeh držav usklajena ter da obe zahtevata enako mejo, o poteku meje na Kolpi ni spora, ter sodišču ni potrebno obravnavati drugih dokazov (*effectivités*).

iii) Reka Čabranka

Čabranka je pritok reke Kolpe in teče v smeri juga od izvira blizu hrvaškega naselja Čabar do Osilnice, kjer se izlije v Kolpo.

Stališča strank

Slovenija zagovarja, da je Čabranka bila določena kot meja med Hrvaško in Kranjsko z jožefinsko izmero in da je bila taka meja potrjena v letih 1908-1909. Leta 1930 so občine Draga, Trava in Osilnica bile izključene iz okraja Kočevje in priključene okraju Čabar. Slednji je bil leto zatem izključen iz Dravske banovine in priključen Savski banovini. Leta 1945 se je na tem območju kot meja med Hrvaško in Slovenijo ponovno vzpostavila prejšnja meja na reki.

Hrvaška trdi, da je bil na dan 25. 6. 1991 ta del meje usklajen, kot kažejo katastrske evidence. Hrvaška se opira na zgodovinsko mejo med Kraljevino Hrvaško in Avstrijo, kot je bila narisana na zemljevidu Vojaškega geografskega inštituta leta 1882.

Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče ugotavlja, da se zahtevka obeh držav razlikujeta samo na dveh območjih: glede zemljišča velikosti 6,7 ha jugozahodno od naselja Osilnica in glede manjšega območja vzhodno od naselja Plešce. Katastra sta usklajena.

Glede območja južno od Osilnice sodišče ugotovi, da so katastrske meje Osilnice usklajene, kar podpira hrvaški zahtevek, vendar mora sodišče ugotoviti, ali je Slovenija predložila dokaze o pravnem naslovu v svojo korist. Pri tem Slovenija trdi, da Osilnica ni bila vključena v hrvaško

notranjo zakonodajo po letu 1947. Sodišče ugotavlja, da to podpira slovenski zahtevek glede naselja Osilnica, ki pa po analizi sodišča ni sporno, saj so katastri usklajeni, ne podpira pa pravnega naslova do tega specifičnega manjšega območja.

Kljub temu da sodišču ne bi bilo potrebno analizirati *effectivités*, to stori in ugotovi, da tudi *effectivités* ne bi spremenili odločitve sodišča, saj ne podpirajo slovenske zahteve.

Podobno je sodišče ugotovilo na drugem področju v bližini Plešč. Usklajeni katastri so *prima facie* pokazatelj meje. Slovenija ni predložila dokazov o pravnem naslovu v podporo svojemu zahtevku. Tudi če bi sodišče upoštevalo *effectivités*, so dokazi Slovenije zelo omejeni in ne bi spremenili zaključka sodišča, da meja sledi meji usklajenih katastrov.

Sodišče tako odloči, da meja na kopnem na območju Čabranke teče po mejah katastrov obeh strank.

(h) Črneča vas

Slovenija zahteva manjše področje velikosti 2,8 ha vzhodno od naselja Črneča vas in trdi, da Mešana strokovna skupina za to območje ni primerjala katastrskih evidenc.

Hrvaška trdi, da Slovenija želi pridobiti to ozemlje, da bi nadzirala križišče dveh cest, ki je vedno bilo sprejeto kot hrvaško ozemlje. Hrvaška je predložila Atlas Slovenije iz leta 1985, ki potrjuje argument, da je to hrvaško ozemlje.

Sodišče je zaključilo, da sta katastra usklajena. Kljub slovenskim argumentom sodišče ugotavlja, da Slovenija ni vsebinsko nasprotovala hrvaškim navedbam o usklajenosti katastrov ali predložila dokazov o njihovi neuskklajenosti. Sodišče zaključi, da je usklajenost katastrov *prima facie* indikacija lokacije meje ter zato pregled *effectivités* ni potreben. Meja območja vzhodno od Črneče vasi poteka po usklajenem katastru Slovenije in Hrvaške.

(i) Novi kot/Prezid, Draga/Prezid, Babno Polje/Prezid

Meja med državama nato prečka kraško planoto. V bližini Škodovnika in Belega vrha meja obkroži hrvaško občino Prezid na vzhodu, severu in zahodu. Na tem področju so sporna 3 območja.

i. Draga/Prezid in Novi Kot/Prezid

Mešana strokovna skupina je določila Drago/Prezid kot območje 9.1, ki zajema 3,8 km meje in 1,4 ha med k. o. Draga v kočevskem okraju in k. o. Prezid v hrvaškem okraju Čabar. Drugo območje v bližini Novega Kota omenja samo Slovenija in je primerljive velikosti.

Stališča strank

Slovenija trdi, da mora usklajena meja katastrskih občin slediti bilateralno določeni meji med Kraljevino Hrvaško in Slavonijo ter Vojvodino Kranjsko, s čimer se **Hrvaška** strinja. Državi se torej strinjata, da področje 9.1 pripada Hrvaški, z izjemo parcele št. 1648.

Glede drugega območja **Slovenija** trdi, da je bila meja predlagana, izmerjena in demarkirana leta 1909, ter da je ta meja še vedno veljavna. **Hrvaška** tega območja ne omenja, torej temu ne nasprotuje.

Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče zaključi, da glede teh dveh področij ni spora. Meja teče po usklajenih mejah katastrov Slovenije in Hrvaške.

ii. Babno Polje/Prezid

Sporno področje št. 9.2 obsega 0.7 ha v slovenski k.o. Babno polje oz. hrvaški k.o Prezid in ga zahtevata obe stranki.

Stališča strank

Stranki se strinjata, da je meja na tem območju zgodovinska avstro-ogrska meja ter da sta bila mejna kamna 105 in 106 postavljena leta 1913.

Slovenija pa trdi, da med mejnima kamnoma 105 in 106 meja poteka po ravni črti. Pri tem se opira na zemljevid triangulacije iz leta 1918, ki ga Hrvaška ne upošteva.

Hrvaška trdi, da meja med obema mejnima kamnoma ni ravna črta, saj zaobide parcelo št. 2725 (tj. parcela št. 860 po slovenskem katastru). Tako je narisano na zemljevidu izmere iz leta 1860 in to potrjujejo tudi hrvaške *effectivités*.

Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče ugotavlja, da je sporno območje bilo omenjeno na katastrskih zemljevidih Prezida in Babnega polja v 19. stoletju in leta 1996. Prav tako so bile spremembe v lastništvu vpisane v zemljiški knjigi obeh strank. Mejni kamni so leta 1913 bili nameščeni na razdalji 100 m. Če bi se takrat odločilo, da parcela št. 2725 pripade Hrvaški, bi lahko postavili še en vmesni kamen, a ga niso. Prav tako skica izmere iz leta 1918 prikazuje skoraj ravno črto med obema kamnoma. Sodišče je zato odločilo, da meja poteka kot na skici iz leta 1918.

3. Istra

V Istri, ki leži med centralnim sektorjem na vzhodu in Jadranskim morjem pri Piranskem zalivu za zahodu, je glavna geografska značilnost reka Dragonja. **Hrvaška** meni, da Istra obsega področje od Gorskega Kotarja do ustja reke Dragonje, **Slovenija** pa, da se razprostira od nekdanje tromeje med Slovenijo, Hrvaško in Julijsko krajino na območju Snežnika do zaliva.

Večina Istre je v zgodovini spadala pod Avstro-Ogrsko. Po 1. svetovni vojni je Istra pripadla Italiji in je bila integrirana v Julijsko krajino. Med 2. svetovno vojno je prišlo na tem območju do narodnoosvobodilnega odpora in AVNOJ je potrdil odločitvi ZAVNOH in SNOS o integraciji Istre v Slovenijo oziroma Hrvaško. Potreba po razmejitvi Istre se je pokazala, ko je prišlo do napetosti med člani uporniškega gibanja (partizani) glede njihove "jurisdikcije" na navedenem območju. Partizani so se srečali v vasi Malija, da bi se dogovorili o navedeni zadevi. **Hrvaška** trdi, da so na tem sestanku dosegli dogovor o meji, **Slovenija** pa, da je sestanek bil namenjen le praktični rešitvi za potrebe organizacije upora, ne pa dogovoru o republiški meji.

Leta 1945 je Dragonja in celotna meja med strankama na območju Istre spadala v cono B. Z mirovno pogodbo je bil leta 1947 vzhodni del Julijske krajine in Istre (brez določitve notranje meje) pripojen Jugoslaviji, zahodni pa je postal del Svobodnega tržaškega ozemlja (STO).

Julijska krajina in Istra sta bili upravljani s strani hrvaških in slovenskih civilnih oblast po *de facto* meji. Leta 1952 je bila sprejeta odločitev o delitvi Istrskega okrožja na okraje in občine. Z razpustitvijo STO leta 1954 in prenosom cone B v SFRJ, je okraj Koper pripadel Sloveniji, okraj Buje pa Hrvaški.

Hrvaška trdi, da na območju Istre ni zgodovinske meje in je le-ta bila določena po 2. svetovni vojni. Pri tem se sklicuje na dogovor med slovenskimi in hrvaškimi partizani leta 1944. Po tej *de facto* meji po Dragonji sta državi delovali do leta 1955, ko je ta dogovor bil potrjen s strani slovenskega in hrvaškega Izvršnega sveta. Hrvaška je od takrat do kritičnega datuma tudi upravljala s tem območjem. Skladno s poročilom Mešane strokovne skupine iz leta 1996 je 8 spornih območij (največje je območje 11.9), Slovenija pa zahteva še 3 nova v velikosti približno 9 ha.

Slovenija trdi, da je bil relevantni pravni naslov za razmejitev vzpostavljen po 2. svetovni vojni in da je meja osnovana na predhodno obstoječih katastrskih mejah. Kataster na vzhodnem delu Istre torej ni samo dokaz meje, ampak tudi pravni naslov. Meja je bila nekoliko spremenjena s prenosom območja Gradina Sloveniji leta 1956. Na zahodnem delu Istre je bila meja vzpostavljena leta 1954 in sledi meji med okrajema Koper in Buje.

(a) Leskova Dolina in Snežnik/Prezid

Razlika v katastrskih evidencah Leskove Doline in Snežnika (Slovenija) ter Prezida (Hrvaška) je Mešana strokovna skupina označila kot sporno območje 9.3 in 9.4. Meja, ki jo zahteva Hrvaška, je v naravi označena z 8 kamni, meja, ki jo zahteva Slovenija, pa s 16 stebri. Območje 9.3 obsega 66,55 ha, območje 9.4 pa sestoji iz šestih parcel. Vseh sedem parcel se po nekdanjem lastniku imenuje Tomšičeve parcele. Med strankama ni spora, da je navedeno območje do konca 1. svetovne vojne bilo hrvaško ter da je z Rapalsko pogodbo leta 1920 pripadlo Italiji, s Pariško mirovno pogodbo pa je leta 1947 prešlo pod suverenost Jugoslavije. Vendar pa ni bilo zveznega akta, ki bi ozemlja, priključena Jugoslaviji po Pariški mirovni pogodbi, razdelil med Slovenijo in Hrvaško. Vsaka republika je zase sprejemala zakonodajo in administrativno delitev ozemlja. V Sloveniji je Poverjeništvo Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Slovensko primorje (PPNOO) sprejelo upravnoteritorialno delitev, ki je v okviru okraja Ilirska Bistrica vključevalo tudi navedene parcele. Ta upravnoteritorialna delitev je bila osnova za spremembo teritorialnega zakona LRS leta 1948, s katero so bile v teritorij Slovenije vključena ozemlja, ki jih je Slovenija pridobila na osnovi pariške mirovne pogodbe.

Stališča strank

Slovenija trdi, da so bila sporna območja z Rapalsko pogodbo integrirana v Kraljevino Italijo in da je bila demarkirana nova meja ter označena z mejnimi kamni. S pariško mirovno pogodbo l. 1947 je celotno območje Snežnika pripadlo Sloveniji, ki ga od takrat naprej tudi upravlja. Slovenija zavrača argument Hrvaške, da je bila Rapalska pogodba po 2. svetovni vojni razglašena za nično. AVNOJ ni imel pristojnosti, da bi lahko izničil predvojne pogodbe, zvezna zakonodaja o razveljavitvi pravnih predpisov, sprejetih pred 6. 4. 1941, ter v času okupacije, pa ni razveljavila teh predpisov v celoti. Poleg tega je Zvezni zakon o razširitvi veljavnosti ustave, zakonov in drugih predpisov na območja priključena s Pariško mirovno pogodbo iz leta 1947 izrecno navedel, da ostajajo v veljavi vsi predpisi lokalnih ljudskih oblasti na teh območjih, če niso v nasprotju z zveznimi zakoni in drugimi predpisi. Zato se Slovenija ne strinja s tezo, da je bila na območju Snežnika vzpostavljena zgodovinska meja iz 19. stoletja.

Hrvaška trdi, da so slovenski in hrvaški partizanski organizaciji ter AVNOJ leta 1943 zavrnila Rapalsko pogodbo ter odločili, da bo hrvaško ozemlje vrnjeno Hrvaški, slovensko pa Sloveniji, pri čemer se sporna območja nahajajo na hrvaški strani zgodovinske meje med Kraljevino Hrvaške in Avstro-Ogrsko, ki je bila določena l. 1860 in demarkirana l. 1913. To naj bi potrjevali tudi predpisi, sprejeti na zvezni ravni po letu 1945 (Zakon o ničnosti zakonov in uredb, sprejetih pred 6. 4. 1941, ter v času okupacije iz leta 1946 ter Obvezna razlaga k navedenemu zakonu iz leta 1947). Hrvaška kot potrditev svoje suverenosti navaja tudi *effectivités*.

Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče ugotavlja, da Hrvaška ni podala nobenih dokazov o ničnosti Rapalske pogodbe po mednarodnem pravu, zato mora zavrniti njen zahtevek, saj notranja zakonodaja Jugoslavije ni mogla izničiti meje, ki je bila določena z mednarodno pogodbo. Sodišče zaključí, da meja ustreza nekdanji meji med Italijo in Jugoslavijo, kot je bila med letoma 1920 in 1947. Tudi upoštevajoč druge dokaze se sodišče ne bi moglo odločiti drugače. Hrvaške *effectivités* (izkoriščanje gozda) ne morejo predstavljati suverena naslova. Dodatno zaključek sodišča podpira dejstvo, da so Tomšičeve parcele bile nacionalizirane v Sloveniji v začetku 1950. let in tudi postopek denacionalizacije se je začel v Sloveniji. Sodišče določa, da meja med Slovenijo in Hrvaško na tem območju sledi meji med Jugoslavijo in Italijo, kot je bila med letoma 1920 in 1947.

(b) Gomance

Slovenija je tu predložila zahtevek za območje, veliko približno 2 ha neposredno na jugu naselja Gomance. V dokaz je predložila dve topografski karti iz leta 1976 in 1995. Slovenija sicer ni predložila svojega relevantnega katastra.

Hrvaška za to območje trdi, da so katastrske meje v glavnem usklajene, za primer Gomanc pa ni predložila konkretnih dokazov.

Sodišče je dokaze Slovenije, ki območje postavljajo v Slovenijo, prepoznalo za prepričljive. Hrvaška ni predložila nasprotnih dokazov, zato imajo slovenski dokazi večjo težo glede pravnega naslova od hrvaške trditve o usklajenem katastru, ki ni dokazana. Zato to območje pripade Sloveniji.

(c) Klana/Lisac, Zabiče/Sušak in Lisac/Sušak

Gre za območja, ki jih je Mešana strokovna skupina poimenovala kot območji 10.1 (2,9 ha) in 10.2 (0,5 ha) ter jugozahodno od njiju še za območje trikotne oblike, kjer se zahtevki strank razlikujejo.

Stališča strank

Hrvaška zatrjuje, da njen zahtevek odraža mejo, kot je označena na terenu. Svoje stališče podkrepi z mnenjem Mešane strokovne skupine iz leta 1997 in s katastrskimi kartami k. o. Lisac iz leta 1878 ter fotografskimi ilustracijami, ki prikazujejo, da položaj mejnih kamnov št. 46 in 47 ustreza meji iz omenjenih katastrskih zemljevidov in hrvaškemu zahtevku. Hrvaška pa priznava, da je bil mejni kamen 48 premaknjen iz prvotne lokacije. Hrvaška je predložila tudi pismo katastrskega urada Ilirska Bistrica iz leta 1971.

Slovenija je svoj zahtevek utemeljevala na predloženih zemljevidih k. o. Klana, Lisac, Zabiče in Sušak katastrske izmere iz 1819 in 1820. Po teh dokumentih slovenski zahtevek ustreza katastru. Slovenija je ugovarjala hrvaškemu argumentu glede položaja mejnih kamnov, opozorila na dejstvo, da je bilo mnenje Mešane strokovne komisije nepodpisano in da gre pri pismu katastrskega urada Ilirska Bistrica samo za mnenje lokalnih uradnikov, ki se niso zavedali, da so se leta 1820 katastrske meje ujemale.

Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče je ugotovilo, da so bile k. o. Klana, Lisac, Zabiče in Sušak predmet izmere leta 1819 in 1820. Slovenska zahteva temelji na tej izmeri, Hrvaška pa zahteva mejo, kot je zarisana na karti k. o. Lisac iz leta 1878. Kot dokaz pravne vrednosti te karte Hrvaška izpostavlja tri mejne kamne, ki so bili domnevno postavljeni leta 1874 in ki demarkirajo območje 10.1. Iz katastrskih kart iz 1819/1820, ki jih je predložila Slovenija, izhaja, da so bile katastrske meje v času te izmere usklajene v območju 10.1 in 10.2, vendar se kasnejše karte tega območja razlikujejo. Karte iz leta 1878, ki jih je predložila Hrvaška, vključujejo območji 10.1 in 10.2 v k.o. Lisac, katastrske karte za Sušak iz 1877 pa ti območji vključujejo v k.o. Sušak. Ker se kasnejše karte razlikujejo, mora sodišče na podlagi dokazov odločiti, ali so se meje katastrskih občin Lisac in Sušak v obdobju med 1819/1820 in 1870 spremenile.

Tako zapisnik Mešane strokovne komisije kot dopis katastrskega urada Ilirska Bistrica imata omejeno vrednost.

Sodišče je dalo največjo težo položaju mejnega kamna št. 47, ki v celoti odraža mejo, kot jo zatrjuje Hrvaška, in katerega dokazni vrednosti Slovenija ne nasprotuje. Nesporni mejni kamni namreč predstavljajo dokaz visoke vrednosti v mednarodnih mejnih sporih.

Položaj kamna št. 47 tako predstavlja potrditev hrvaškega zemljevida iz leta 1878. Sodišče je tako v skladu s tem zemljevidom potrdilo hrvaški zahtevek tako glede poteka meja kot glede pripadnosti območja trikotne oblike jugozahodno od območij 10.1 in 10.2 (ker je tudi to območje zarisano na karti iz leta 1878 kot del k. o. Lisac).

(d) Kućibreg/Topolovec

Gre za območje 11. 4 v bližini naselja Hrvoji, veliko približno 7 hektarov. Stranki se strinjata, da je leta 1956 na podlagi odločitve mejne komisije Izvršnih svetov obeh republik osem naselij v k. o. Gradin pripadlo Sloveniji. Spor obstaja glede ozemeljske meje teh naselij.

i. Stališča strank

Hrvaška je zatrjevala, da so meje območja opredeljene z mejami katastrski občin, ki so bile določene v skladu z mejo, ki je leta 1947 potekala med STO in Hrvaško. Nastanek STO je namreč terjal uradno delitev k. o. Topolovec (od leta 1993 Kućibreg) za določitev dela, ki je pripadel Hrvaški. Katastrske meje so bile nato označene na relevantnih katastrskih zemljevidih leta 1947 in so bile veljavne tudi leta 1956. Preneseno ozemlje je bilo omejeno le na osem naselij, ki so bila prenesena v skladu z mejami po hrvaški zakonodaji.

Slovenija pa je trdila, da meja poteka v skladu z katastrskimi mejami, kot so bile pred razdelitvijo leta 1947. Naselja, ki so bila prenesena v Slovenijo, pa so pomenila gospodarske teritorialne enote izpred delitve iz leta 1947. V času prenosa meja STO tudi ni imela več pravne veljave. Kakršna koli katastrska prilagoditev s strani Hrvaške pa ne bi mogla biti izvedena enostransko le s strani Hrvaške.

ii. Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče je ugotovilo, da se stranki strinjata, da je ustanovitev STO leta 1947 vodila do nove mejne črte, ki je razdelila k. o. Topolovec, in ki je bila meja med STO in Jugoslavijo. Črta iz leta 1947 je predstavljala mednarodno mejo od leta 1947 do *de facto* razpada STO leta 1954. Sodišče ugotavlja, da je Jugoslavija, čeprav je imela možnost drugače določiti administrativne meje svojega območja, obdržala geografsko in administrativno delitev.

Tudi priporočilo mejne komisije ne predstavlja odstopa od razmejitve iz leta 1947 in ne pomeni ponovne uveljavitve katastrskih meja izpred tega leta. Do priporočila je prišlo na podlagi zahtev lokalnega prebivalstva občine Gradin, ki je bilo geografsko in ekonomsko vezano na Koper (glavni razlog je bil torej praktične narave in ne zaradi namere države, da postavi pod vprašaj pravni učinek meje iz leta 1947). Slovenija je poleg tega sprejela, da so vsa območja na obeh straneh nekdanje meje med STO in Jugoslavijo prešla pod Hrvaško, s čimer je posredno sprejela tudi, da je imela Hrvaška pristojnost, da določi meje naselij, ki so bila prenesena (nad to pristojnostjo je bila le zvezna pristojnost). Odločitve, s katerimi je bil izveden prenos, ne določajo ozemeljskih meja.

Zato je sodišče sledilo stališču Hrvaške, da je meja na tem območju zunanja meja naselij, kot so obstajale v času prenosa naselij v Slovenijo leta 1956 in kot jo odražajo hrvaški katastrski podatki in karte iz časa navedenega prenosa.

(e) Merišče in Krkavče kot tudi spodnja Dragonja

Gre za območji 11.7 in 11.9.

Območje 11.7 zajema 11,8 ha. Hrvaška je mnenja, da je to območje del Merišča, Slovenija pa, da je del Krkavč.

Območje 11.9 zajema zaselke Škrile, Veli Mlin, Bužin in Škudelin na območju spodnje Dragonje, ki ga Hrvaška šteje pod Buje, Slovenija pa pod Koper. Gre za 111 ha. Hrvaška je mnenja, da meja poteka po Dragonji, Slovenija pa, da meja poteka po južni meji k. o. Sečovlje južno od Dragonje.

Ker je lokacija meje skupna obema območjema, ju je sodišče presojal skupaj.

i. Stališča strank

Hrvaška zatrjuje, da ima pravni naslov na obeh območjih na podlagi partizanskega sporazuma iz leta 1944, ki je za mejo v tem delu od morja do vasi Topolovec postavil reko Dragonjo. Ta sporazum je bil leta 1955 potrjen s strani Izvršnih svetov obeh republik (na podlagi priporočila mejne komisije iz leta 1955). Sporazum je ostal v veljavi in vse do kritičnega datuma sta obe stranki priznavali in spoštovali mejo po Dragonji. To potrjujejo tudi ravnanja slovenskih uradnikov in slovenske publikacije, hkrati pa Slovenija ni protestirala proti občinskim odlokom Hrvaške.

Hrvaška se je sklicevala tudi na to, da so slovenske oblasti leta 1963 na zahtevo katastrske pisarne v Bujah tej pisarni prenesle katastrske karte in podatke (ki so bile od avstrijskih časov vodene v Piranu, Kopru ali Sečovljah). Leta 1963 je Videmski sporazum o mejnem režimu v

obmejnem pasu Škudelin, Bužin in Škrile opredelil kot del hrvaške občine Buje, zato je Hrvaška za prebivalce teh naselij izdajala obmejne prepustnice.

Hrvaška je sicer priznala, da so slovenske lokalne oblasti protestirale proti dogovorjeni meji, vendar ti protesti niso bili upoštevani. Tudi peticije prebivalcev iz zaselkov Veli Mlin in Bužin niso v korist Slovenije; te peticije namreč dokazujejo, da sta bila zaselka na Hrvaškem, sicer peticije ne bi bile potrebne. Odlok o delitvi istrskega območja na okraje in občine iz leta 1952 je potrdil mejo na Dragonji, ker sta zaselka Bužin in Škudelin navedena kot del Buj (to ni bila tipkovna napaka).

Hrvaška tudi poudarja, da izmera v letih 1953 in 1954 s strani koprške geodetske uprave ni mogla enostransko spremeniti meje, ker pravno tega pooblastila ni imela. Prav v ta namen je bila namreč ustanovljena posebna mejna komisija leta 1955. Glede pravnih učinkov priporočila te komisije pa je Hrvaška mnenja, da ni bilo potrebno zadostiti ustavnim zahtevam po spremembi republiških meja. To pa zato, ker ni šlo za spremembo, temveč za potrditev dejanske obstoječe meje.

Glede ustja Dragonje si je Hrvaška sprva pridržala pravico, da zahteva zadnjih 3,5 km po sredini naravne struge Dragonje (torej bi bilo območje južno od reke in severno od kanala sv. Odorika hrvaško). Vendar je v drugem delu ustne obravnave Hrvaška potrdila svoj zahtevek, da je bila meja na dan 25. 6. 1991 po Dragonji, ki teče po kanalu sv. Odorika.

Slovenija se je sicer strinjala s Hrvaško glede poteka dogodkov, vendar je bistveno drugače interpretirala njihov pomen. Glede partizanskega sporazuma iz leta 1944 je Slovenija zatrjevala, da je šlo zgolj za sporazum za določitev "območij vpliva", ki je zaradi prikladnosti upošteval reko. Ni šlo za določitev meje, za kar nižji regionalni poveljniki tudi niso imeli pooblastila. Sporazum je bil očitno usten in o njem ni neposrednega zapisa. Upravno mejo se je določilo z ustanovitvijo Istrskega okrožja, potek te meje pa je razviden iz dopisa Poverjeništvu PNOO in mejo opredeljuje v skladu s potekom katastrske meje.

Slovenija je tudi izpostavila odpor prebivalcev Mlinov in Bužinov, da bi bili administrativno priključeni Bujam, zato je Istrski ljudski odbor njihovi zahtevi ustregel in jih priključil Sečovljam. Odlok iz leta 1952 pa je lokalne oblasti presenetil in je bil posledica tipkovne napake, ki ne more imeti pravnega učinka (kar dokazujejo tudi različni slovenski dokumenti).

Nova izmera katastrske občine Piran s strani koprške geodetske uprave leta 1953 je določila mejo k. o. Sečovlje, vključno s tremi vasmi na levem bregu Dragonje. Ta situacija se nato ni spreminjala, kar dokazuje tudi zakon iz 1964 o območjih okrajev in občin v SR Sloveniji. Točna meja je tako meja, kot jo izkazujejo katastrski podatki Sečovelj. Kataster je v tej regiji (Istra in posebej na območju spodnje Dragonje) imel večjo težo kot drugje in se iz dokaza za pravni naslov spremeni v sam pravni naslov.

Glede priporočila mejne komisije iz leta 1955 pa je Slovenija izpostavila, da gre za dve vrsti priporočil. Eno se nanaša na k. o. Gradin, drugo pa na zaselke Mlini, Škrile in Bužin, ki jih Slovenija šteje za del Sečovelj. V tem delu je bila mejna komisija mnenja, da meja poteka ob Dragonji, torej bi bili omenjeni zaselki na hrvaški strani. Vendar to priporočilo po mnenju Slovenije ni bilo sprejeto s strani pristojnih slovenskih organov. Potrebno bi bilo namreč soglasje skupščin obeh republik in zvezne skupščine (potrebno soglasje pa je bilo dano le glede Gradina). Slovenski in hrvaški dokumenti iz kasnejših let dokazujejo, da leta 1955 med strankama ni bilo doseženo soglasje in da je spor obstajal tudi na kritičen datum (Slovenija je opozorila tudi na pismo hrvaškega predsednika vlade iz leta 1994, ki je območje označil kot sporno).

Slovenija je v svoji argumentaciji še posebej izpostavila pomembnost ohranitve enotnega ekosistema solin, ki so bile vedno del k. o. Piran. Celotna dolina Dragonje tvori en ekosistem, ki ga je treba obravnavati celovito.

ii. Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče je sprejelo, da v času Avstro-Ogrske na tem območju ni bilo administrativnih meja; te so bile določene kasneje. Sodišče je omenilo partizanski dogovor iz leta 1944 in po mnenju sodišča nič v času STO med 1947 in 1954 ni spremenilo situacije leta 1944. Nasprotno, dokazano je, da je mejna črta med okrajema Koper in Buje v času STO potekala po reki Dragonji. Enako je bilo po tem, ko so relevantna območja pripadla Jugoslaviji. Odlok o ustanovitvi istrskega okrožja iz leta 1947 je to administrativno delitev formaliziral. Sodišče je slovenski argument, da so slovenske oblasti še leta 1947 mejo iz odloka iz tega leta štele, da poteka po južni meji k. o. Piran, označilo kot možen dokaz, ki meče dvom na partizanski dogovor iz 1944, vendar pa ni dokazov, da je bilo to predstavljeno hrvaški strani.

Glede peticij je sodišče ugotovilo, da ni jasnih dokazov ali so dejansko pripeljale do teritorialne spremembe. Poleg tega potrjujejo mnenje Hrvaške, da so v tistem času relevantni zaselki spadali pod Buje, sicer prebivalci ne bi želeli spremembe.

Spor je ostal nerešen in to je vodilo do oblikovanja mejne komisije leta 1955, katere ustanovitev je 17. 6. 1955 zahteval Izvršni svet Slovenije z namenom rešitve razmejitve med okraji na tem območju. Ta dopis je za sodišče pomemben; vsebuje namreč navedbo, da dejanska meja med okrajema Koper in Buje poteka po reki Dragonji, kar je bilo sporočeno hrvaški strani. Hrvaška stran pa je to pismo ne glede na notranje stališče Slovenije glede k. o. Sečovlje imela pravico šteti to pismo kot avtoritativni izkaz slovenskega stališča na omenjeni datum. Poleg tega pismo kaže na namen Slovenije, da se povrže jurisdikciji posebne komisije in njeni prihodnji ugotoviti.

Mejna komisija je soglasno odločila, da slovenskemu Izvršnemu svetu predlaga mejo po reki Dragonji, v skladu z dejansko situacijo. Ne glede na razlike v stališčih obeh strank glede točnega prevoda predloga, sodišče ugotavlja, da je bil predlog komisije namenjen potrditvi dejanske situacije oziroma prilagoditvi meje dejanski situaciji. Slovenski Izvršni svet je predlog komisije obravnaval 21. 7. 1955 in ga sprejel ter to 25. 7. 1955 sporočil hrvaškemu Izvršnemu svetu.

Sodišče posebej poudarja, da gre za zaporedje dogodkov, katerih pobudnik je bila Slovenija, ki je jasno izrazila namen, da bo zavezana s priporočilom mejne komisije in je njeno priporočilo kasneje sprejela. To soglasje obeh strank v tem postopku je samo po sebi pomembno. Poleg tega sodišče sprejema argument, da ni bilo potrebno soglasje zvezne skupščine, ker sta oba Izvršna sveta le pravno potrdila dejansko obstoječo mejo, ne pa predlagala njene spremembe. Ker je tudi Hrvaška sprejela priporočilo mejne komisije, obstaja soglasje med strankama, da meja med okrajema Koper in Buje poteka po reki Dragonji. Posledično je tudi meja med strankama po reki Dragonji in se konča na točki sredi kanala sv. Odorika.

Sodišče pa je prepoznalo, da takšna meja lahko predstavlja prebivalcem manjšega števila naselij praktične nevšečnosti, saj so kljub temu, da so na hrvaški strani že vsaj od leta 1947, ekonomsko vezani na Sečovlje. Sodišče zato poziva obe stranki, da prebivalcem zaselkov na hrvaški strani skupaj zagotovita potrebne storitve in pravice dostopa do Slovenije.

V. DOLOČITVE GLEDE ZALIVA

Sodišče nato odloča o meji v območju Piranskega/Savudrijskega zaliva. Slovenija protestira proti poimenovanju Savudrijski zaliv, saj to ime zgodovinsko ni bilo uporabljeno, medtem ko se termin »Piran« že stoletja asociira z zalivom. Sodišče bo na splošno uporabljalo termin 'zaliv' za vodno telo, ki ga državi poimenujeta Savudrijski zaliv/Piran (Hrvaška) in Piranski zaliv (Slovenija).

Obe državi se strinjata o večini geografskih značilnostih zaliva, ne strinjata pa se o lokaciji končne točke kopenske meje, zato so tudi meritve glede dolžine obal med strankama sporne.

A. STALIŠČA STRANK

1. Status zaliva pred razpadom SFRJ

Slovenija trdi, da zaliv predstavlja notranje morske vode, saj da je pravni ali zgodovinski zaliv, ter da je pri razmejitvi zato treba upoštevati načelo *uti possidetis*. Opira se tudi na argument nasledstva držav.

Slovenija trdi, da je bil Piranski zaliv pred razpadom nekdanje Jugoslavije pravni zaliv skladno z Ženevsko konvencijo o teritorialnem morju in zunanjem pasu (Ženevska konvencija), Konvencijo o pomorskem mednarodnem pravu (Konvencija) ter jugoslovansko notranjo zakonodajo. Do leta 1991 so obale zaliva pripadale eni državi in zaliv je bil pod suverenostjo ene države. Zato sta v času, ko je Jugoslavija potrdila svoje ravne temeljne črte, veljala člen 7 Ženevske konvencije in člen 10 Konvencije. Ker zaliv ustreza geografskim in matematičnim kriterijem po členu 7 Ženevske konvencije, je SFRJ lahko potegnila črto med dvema naravnima točkama na vstopu v zaliv, ki zapira zaliv, in zaliv štela za notranje morske vode.

Slovenija se sklicuje tudi na običajno prakso SFRJ, ki je sistematično razglašala zalive, ki ustrezajo kriterijem za pravne zalive, za notranje morske vode (kar potrjuje tudi jugoslovanska zakonodaja). Določitev Piranskega zaliva kot notranje morske vode je bila v skladu z Ženevsko konvencijo, Konvencijo in mednarodnim pravom. Pri tem se Slovenija ne strinja s hrvaško navedbo, da je pogoj za pravni zaliv to, da mora biti črta, ki ga zapira, narisana na uradnih kartah. Tudi Italija vsaj od 10. 11. 1975 (podpis osimskega sporazuma) sprejema, da je zaliv pravni zaliv. Hrvaški očitki o policijskih dokumentih, kjer je zaliv naveden kot teritorialno morje, je Slovenija zavrnila z drugimi dokumenti, kjer je naveden kot notranje morske vode. Slovenija svoje argumente statusa zaliva kot pravnega zaliva pred 25. 6. 1991 podkrepi tudi z mednarodnimi besedili in študijami.

Hrvaška kategorično zanika, da so v zalivu notranje morske vode. Meni, da je zaliv morje, ne kopno, in mora biti razmejen kot morje. Mnenja je, da Slovenija ni dokazala statusa zaliva kot pravnega zaliva v času nekdanje Jugoslavije; tudi ne obstaja nobena uradna karta iz časa pred kritičnim datumom oziroma noben dokaz, ki bi dokazoval, da je Jugoslavija potegnila črto, ki zapira zaliv v skladu s členom 7 Ženevske konvencije. Hrvaška se je sklicevala tudi na slovenski dokument iz 1985, ki naj bi dokazoval, da je Slovenija zaliv štela za teritorialno morje, poleg tega ima Hrvaška tudi svoje dokumente v podporo tej opredelitvi.

2. Učinki razpada SFRJ

Stranki se strinjata, da sta na obalah zaliva kot rezultat razpada nekdanje Jugoslavije dve državi. Vendar pa se ne strinjata glede učinka razpada na status zaliva.

Slovenija trdi, da razpad Jugoslavije ni spremenil statusa zaliva kot notranjih morskih voda, saj zaliv še vedno izpolnjuje kriterije pravnega zaliva. Kot alternativni argument navaja, da je status zaliva kot pravnega zaliva 'preživel razpad' in se nadaljeval na podlagi nasledstva. Poleg tega je zaliv zgodovinski zaliv.

Hrvaška meni, da zaliv nikoli ni bil pravni zaliv. A tudi če bi bil, bi z razpadom Jugoslavije postal teritorialno morje. Tudi če bi imel status pravnega zaliva v času Jugoslavije, tega na podlagi nasledstva država naslednica ne more naslediti. Zaliv tudi ni zgodovinski zaliv. Tudi če bi se tak status lahko nasledil, bi naslednici bili Slovenija in Hrvaška.

(a) Koncept pravnega zaliva v skladu s členom 7 Ženevske konvencije in členom 10 Konvencije

Stranki se strinjata, da tretja konferenca ZN o pravu morja ni naslovila večdržavnih zalivov ter da je člen 10 Konvencije enak členu 7 Ženevske konvencije.

Slovenija oba omenjena člena razlaga kot permisivno pravilo, in sicer v smislu, da zalivom, katerih obale pripadajo več državam in ki izpolnjujejo geografske in matematične kriterije omenjenega člena, ni onemogočen status notranjih morskih voda. Pri tem se sklicuje na *travaux préparatoires*, prakso držav in mnenja pravnih strokovnjakov.

Hrvaška je zavrnila to argumentacijo, saj naj bi Slovenija narobe razumela *travaux préparatoires* in ignorirala pomemben sestanek 1. odbora leta 1958, ko je bil predstavljen člen 7(1). Iz zapisnika izhaja, da je po mednarodnem pravu črta, ki zapira zaliv, lahko zarisana le čez zaliv v primerih, ko obala zaliva pripada eni državi; koncept notranjih morskih voda pa ni bil sprejet za zalive, ki pripadajo več kot eni državi. Zato tudi člen 7(1) Ženevske konvencije odraža mednarodno pravo; črta, ki zapira zaliv, se lahko zariše le čez zaliv, katerega obale pripadajo eni državi.

(b) Relevantnost člena 11 Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede pogodb

Slovenija trdi, da pravila v Dunajski konvenciji o nasledstvu držav glede pogodb kodificirajo običajno pravo, ki se nanaša na objektivne situacije, nastale pred nasledstvom. Načelo kontinuitete objektivnih teritorialnih situacij lahko po analogiji uporabimo za pravni status zaliva po razpadu nekdanje Jugoslavije, tako da to ne vpliva na status notranjih morskih voda. Pri tem se je Slovenija sklicevala tudi na 11. člen omenjene konvencije, ki določa kontinuiteto mejnih črt in mejnih režimov v primeru nasledstva. To pravilo velja tudi za črte, ki zapirajo zaliv, ker se lahko primerjajo z mejo oziroma mejnim režimom.

Slovenija tudi navaja, da veljavnost omenjene črte ni bila sporna v času, ko je le-ta nastala. Sklicuje se tudi na njen pomen pri določanju morske meje med Jugoslavijo in Italijo v skladu z osimskim sporazumom. Ta črta, ki zapira zaliv, se ne more ločiti od objektivnega režima po tem sporazumu, ki sta ga naslednici po nekdanji Jugoslaviji nasledili. Poleg tega sta obe državi nasledili tudi režim po jugoslovanskem Zakonu o obalnem morju in epikontinentalnem pasu iz leta 1987, kar potrujeta tudi izrecni izjavi obeh držav glede nadaljevanja uporabe jugoslovanskega sistema temeljnih črt ter tudi zakonodaja Hrvaške; obe državi sta obdržali jugoslovanski sistem temeljnih ravnih črt in črt ki zapirajo zaliv brez izjem. V podporo svojim argumentom se Slovenija sklicuje na primere zaliva Fonseca in Azovega morja.

Hrvaška trdi, da ni nobenega dokaza, da je bila kadar koli vrisana črta, ki zapira Piranski zaliv. Tudi enostranski akt risanja temeljne črte ne ustvari naslova za notranje morske vode, ker to ni mednarodnopravno priznani način pridobitve teritorialne suverenosti. Vsaka razmejitev notranjih morskih voda mora biti določena po mednarodnem pravu in se lahko s časom spreminja. Na razmejitve notranjih morskih voda vpliva tudi razpad obalne države, saj lahko črto, ki zapira zaliv, v skladu z mednarodnim pravom določi samo ena država. Razpad države torej lahko vpliva na spremembe temeljnih črt. Kljub temu, da se Slovenija opira na prej omenjeno konvencijo, pa ne citira nobenega vira, ki bi potrjeval, da se to pravilo uporablja za črte, ki zapirajo zaliv. Tega ne omenja niti komentar Komisije za mednarodno pravo glede člena 11. Po drugi strani iz tega komentarja jasno izhaja, da je namen člena 11 vsebovati načelo kontinuitete mednarodnih meja v pravo nasledstva, ne vključuje pa zelo širokega pojma objektivnih režimov, kakor trdi Slovenija. Namen tega člena kot tudi ne namen člena 66(2)(a) Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb ni bil spremeniti črto, s katero obalna država zapre zaliv, v objektivni režim, ki bi lahko preživel razpad obalne države.

Hrvaška trdi, da določitev meje teritorialnega morja po Osimski pogodbi obstaja neodvisno od tega, ali je bila zarisana črta, ki zapira zaliv; poleg tega se Slovenija ne more sklicevati nanjo kot na temelj objektivnega režima. Slovenskih argumentov ne potrjuje niti notranja pomorska zakonodaja obeh držav, sprejeta po osamosvojitvi.

Hrvaška torej trdi, da Slovenija ni dokazala, da je Jugoslavija zarisala črto, ki zapira zaliv. Na dan 25. 6. 1991 je zaliv pripadal dvema obalnima državam, zaradi česar skladno s 7. členom Ženevske konvencije in 10. členom Konvencije Slovenija ne more trditi, da je to pravni zaliv. Argument obstoja mednarodne pogodbe z namenom označitve voda zaliva kot notranjih morskih voda nima pomena za enostransko zahtevo Slovenije. Hrvaška navaja tudi, da črta ki zapira zaliv, ni objektivni režim, ki bi ga država naslednica lahko nasledila.

(c) Koncept zgodovinskih zalivov

Slovenija je predstavila tudi koncept zgodovinskega naslova in priznanja pravic držav naslednic v pravni praksi Meddržavnega sodišča, posebej glede zaliva Fonseca. Vendar je tu razlika, ker v Piranskem zalivu ni bil nikoli oblikovan kondominij (s čimer se stranki strinjata). Argument zgodovinskega zaliva je Slovenija predstavila kot alternativni argument (primarni argument temelji na prej omenjenih členih Ženevske konvencije in Konvencije). Imata pa oba argumenta enako posledico – v zalivu so notranje morske vode. Slovenija je tudi zavrnila hrvaške argumente, in sicer glede tega, da zgodovinski zaliv ne more biti zaliv, na katerega meji več držav; glede razlage študije Sekretariata OZN glede zgodovinskih zalivov iz leta 1962; glede arbitražne razsodbe iz leta 1854 v primeru *Washington*; glede hrvaških dvomov o pristopu Meddržavnega sodišča glede zaliva Fonseca. Slovenija se tudi sklicuje na pravna mnenja uglednih avtorjev, da pravni zalivi po razpadu države lahko postanejo posebna vrsta zgodovinskih zalivov. Na zgodovinskost zaliva po mnenju Slovenije vplivajo pridobitev statusa v skladu z mednarodnim pravom, neprekinjen status od nastanka, pomanjkanje nasprotovanja s strani tretjih držav, strinjanje posebej zainteresiranih držav. Ker zaliv ustreza tem kriterijem, je po splošnem mednarodnem pravu vedno imel status notranjih morskih voda in je ta status obdržal do danes.

Slovenija v podporo opredelitvi zaliva kot zgodovinskega zaliva izpostavlja tudi nujno potrebo zaliva za razvoj mesta Piran in pa, da na hrvaški obali ni stalnega naselja.

Hrvaška je izpostavila, da je bila prvič seznanjena s slovensko zahtevo glede zgodovinskega naslova nad zalivom s slovenskim Memorandumom o Piranskem zalivu iz leta 1993. Slovenija po mnenju Hrvaške z argumentom zgodovinskega naslova poskuša odstraniti zaliv iz uporabe

določb Konvencije. Hrvaška je zavrnila slovensko razlago zgodovinskih voda; Slovenija ni predložila nobenega dokaza, da je Jugoslavija zatrjevala obstoj zgodovinskega naslova. Dokazno breme za oblikovanje zgodovinskega naslova je zelo visoko in glede zaliva ni izjemnih okoliščin. Zaliv je na razmejitvenem območju dveh držav in kot tak velja za teritorialno morje obeh obalnih držav.

Hrvaška se tudi ni strinjala z argumentacijo Slovenije glede zaliva Fonseca ter se sklicevala na prej omenjeno študijo Sekretariata OZN. Ni mednarodne prakse, po kateri bi zaliv, katerega obale pripadajo več državam, z uporabo zgodovinskega naslova spadal pod suverenost ene obalne države. Zaliv poleg tega ne more biti hkrati pravni in zgodovinski zaliv.

Slovenija se po mnenju Hrvaške tudi ne more sklicevati na zgodovinski naslov glede zaliva na podlagi dogodkov pred njenim nastankom, saj zgodovinska povezava ne more biti vzpostavljena s strani entitete, ki ni upravičena po mednarodnem pravu. Jugoslovansko izvajanje jurisdikcije ne more pomeniti zgodovinskega naslova, ki bi preživel razpad Jugoslavije in bi bil podedovan s strani Slovenije in Hrvaške.

Hrvaška tudi navaja, da so v času SFRJ jurisdikcijo nad svojim delom zaliva izvajale oblasti tako Hrvaške kot Slovenije; jurisdikcija pa je temeljila na neformalni sredinski črti. Južni del je bil pod administrativno jurisdikcijo in nadzorom Hrvaške. V podporo tej trditvi se je Hrvaška sklicevala na vlogo svojih oblasti glede morske varnosti (posebej na primer nasledlega italijanskega tankerja Nonno Ugo leta 1973) in ribištva.

3. Uporabno pravo v zvezi z razmejitvijo zaliva

Slovenija trdi, da se določbe Konvencije glede razmejitve ne morejo uporabiti, ker so v zalivu notranje morske vode. Uporabiti je treba pravila za razmejitve na kopnem, posebej načelo *uti possidetis juris* (kar potrjuje razumevanje določb Konvencije, pravna praksa Meddržavnega sodišča in praksa držav).

Slovenija tudi trdi, da so soline, ki v ustju Dragonje obstajajo od 14. stoletja, vedno bile del katastrskih evidenc ter so izjemno gospodarsko in ekološko pomembne za Slovenijo. Hrvaška pa soline v celoti zanemari.

Hrvaška je zavrnila slovenske argumente in je mnenja, da naj sodišče določi mejo v zalivu kot teritorialnem morju v skladu z načelom sredine po členu 15 Konvencije. Načelo *uti possidetis* ni uporabno, ker v zalivu ni administrativne meje, ki bi postala mednarodna meja. Poleg tega ni podlage, da bi se pravila za kopenske razmejitve uporabila za zaliv; ni dokazov, da bi Jugoslavija zatrjevala zgodovinski naslov za zaliv. Tudi če bi bile v času nastanka obeh držav v zalivu notranje morske vode, bi naslov podedovali obe državi ne glede na slovenske *effectivités*. Hrvaška je zavrnila tudi slovenske argumente glede pomena solin; Slovenija ni predložila dokazov, zakaj so soline relevantne za morsko razmejitev.

4. *Effectivités* v zalivu

Slovenija je poleg solin podala veliko dokazov o svojih *effectivités* v dokaz izvajanja svoje jurisdikcije v celotnem zalivu (policijski nadzor, regulacija ribolova, naravovarstvene aktivnosti).

Slovenija je v času SFRJ izvajala policijski nadzor nad celotnim zalivom, saj je le-ta bil razumljen kot ena enota. Kljub temu, da je bila primarno za nadzor obalnega morja pristojna

jugoslovanska vojska, je nadzor zaradi oddaljenosti izvajala koprška policijska uprava v celotnem zalivu. Le če so se incidenti zgodili južno od rta Savudrija, je zadevo prepustila hrvaški policiji. To je bilo splošno znano. Hrvaška po drugi strani ni izvajala jurisdikcije v zalivu oziroma je le-ta bila omejena na zelo ozek pas morja ob obali in je bila povsem usmerjena na kopno. Nikakor med obema conama ni obstajala neformalna sredinska črta. Dodatno Slovenija predstavi dokaze o vzdrževanju radijske postaje koprške policije na rtu Savudrija med letoma 1970 in 1991. Policiji obeh držav sta se po osamosvojitvi dogovorili, da bo slovenska policija začasno razširila področje delovanja nekoliko južno od rta Savudrija; tako je Slovenija obdržala popoln nadzor nad zalivom.

Nadalje je Slovenija predstavila dokaze o regulaciji ribolova. Slovenija je ustanovila dva ribolovna rezervata, sprejela in implementirala je relevantno zakonodajo in izvajala vrsto drugih aktivnostmi, npr. gojenje školjk.

Slovenija se je tudi intenzivno ukvarjala z morskimi raziskavami in nadzorom kvalitete vode v zalivu; pri tem navaja študije Inštituta za raziskavo morja Socialistične republike Slovenije ter Morske biološke postaje. Slovenija je izpostavila tudi pomanjkanje podobnih študij s strani Hrvaške. Slovenija trdi, da je pred neodvisnostjo Hrvaška priznavala pristojnosti Slovenije glede okoljskih vprašanj v zalivu in na obali, ki ga obkroža, saj so razumeli celotno obalo okoli zaliva kot slovensko obalno območje za namene varstva okolja. Hkrati Slovenija trdi, da je celotna dolina Dragonje s solinami en ekosistem, ki potrebuje celovito upravljanje. V ta namen je Slovenija tudi razglasila naravni park.

V zvezi s hrvaškimi navedbami glede izvajanja jurisdikcije v južni polovici zaliva je Slovenija odgovorila, da ti primeri niso številni in ne podpirajo hrvaških trditev. Tak primer je nasedli italijanski tanker *Nonno Ugo*, ki se je zgodil na hrvaški obali in glede katerega so slovenske lokalne in centralne službe organizirale reševanje. Dokazi Hrvaške o izvajanju jurisdikcije v zalivu so po navedbah Slovenije netočni, občasni, zelo omejeni po številu in geografskem obsegu (so večinoma zelo blizu obale), hkrati pa so nezanesljivi in niso natančni do te mere, da bi se sodišče lahko zanašalo nanje pri razmejitvi.

Hrvaška trdi, da je izvajala jurisdikcijo v južni polovici zaliva in navaja delo policijskih organov ter dovoljenj za ribolov in marikulturo. Slovenske *effectivités* po mnenju Hrvaške temeljijo na dveh trditvah: da je zaliv pred 25. 6. 1991 bil *de facto* pod ekskluzivno jurisdikcijo Slovenije in da Hrvaška ni pokazala interesa glede njegovega upravljanja. Hrvaška se ne strinja s tem, da naj bi Slovenija imela ekskluzivno jurisdikcijo v zalivu. Prav tako ni nobenih dokazov, da bi Sloveniji jurisdikcija bila *de jure* podeljena s strani SFRJ. V zalivu ni bilo formalne delitve; dokazi, ki jih je predložila Slovenija, pa so skladni s hrvaškimi navedbami glede delitve jurisdikcije na severni in južni del zaliva.

Hrvaška v ta namen predloži dokaze o izvajanju *effectivités* in oceni slovenske dokaze kot vzete iz konteksta, precejšene v pomembnosti ter oceni, da dele dokumentov, ki so nekonsistentni z njenimi navedbami, Slovenija izpusti. Hrvaška navaja zvezne dokumente SFRJ o razdelitvi jurisdikcije med Slovenijo in Hrvaško. Prav tako Hrvaška nasprotuje slovenskemu ugovoru glede dokazov o incidentih blizu hrvaške obale, saj se večina nezakonitega ribolova zgodi blizu obale. Primeri pomorskih intervencij pa nimajo vloge v morskimi razmejitvah.

Hrvaška zanika, da bi regulacija ribolova v zalivu bila v celoti v pristojnosti Slovenije in navede dokaze o aktivnosti hrvaških organov glede ribolova in marikulture v zalivu. Med te dokaze umesti tudi izmenjavo pisem leta 1978 med občinama Buje in Piran glede dogovora o mejah ribolovnih rezervatov v svojih delih zaliva. Prav tako Hrvaška poudarja, da je Slovenija pozabila na raziskave morja, ki jih je izvedel hrvaški Center za raziskave morja v Rovinju.

Hrvaška trdi, da so bili policijski nadzor, regulacija ribolova in ekološka zaščita v zalivu izvajani v koordinaciji in sodelovanju glede morskih območij obeh republik SFRJ.

5. Režim za uporabo zaliva

Na ustni obravnavi je Slovenija potrdila, da bi z namenom celovitosti, če bi sodišče odločilo, da ima cel zaliv status slovenskih notranjih morskih voda, lahko sprejela, da hrvaška policija deluje v ozkem pasu vode ob obali Hrvaške z namenom zagotavljanja varnosti hrvaške obale.

B. ANALIZA ARBITRAŽNEGA SODIŠČA

Sodišče je na kratko ponovilo argumente obeh držav in odločilo, da bo najprej preučilo status zaliva, nato pa bo odločilo o razmejitvi.

1. Status zaliva

Najprej bo sodišče določilo, ali je zaliv predstavljal notranje morske vode pred razpadom SFRJ, nato bo odločalo o njegovem statusu po 25. 6. 1991.

(a) Status zaliva pred razpadom SFRJ

Skladno z običajnim mednarodnim pravom morajo biti notranje morske vode tesno povezane s kopnim in pod suverenostjo obalne države. Ta kategorija morja je bila potrjena v Ženevski konvenciji in v Konvenciji Jugoslavije je bila pogodbenica obeh konvencij, Hrvaška in Slovenija pa sta postali pogodbenici Konvencije na podlagi nasledstva.

Zalivi so urejeni v členu 7 Ženevske konvencije ter na vsebinsko enak način v členu 10 Konvencije.

Sodišče zaključi, da so v času Jugoslavije obale zaliva nesporno pripadale eni državi in da je bil njegov status določen v skladu s prej omenjenima členoma. Izpolnjeval je vse pogoje za status notranjih morskih voda kot pravni zaliv po mednarodnem pravu in v skladu z jugoslovansko zakonodajo.

Sodišče je ugotovilo, da po Ženevski konvenciji ne obstaja obveznost držav, da objavijo črte, ki zapirajo pravne zalive. Ta obveznost sicer obstaja po Konvenciji, vendar pa je zaliv postal del jugoslovanskih notranjih morskih voda pred uveljavitvijo Konvencije, zato obstoj in veljavnost statusa zaliva ne more biti predmet izpodbijanja, če Slovenija in Hrvaška nista upoštevali zahtev po Konvenciji. V primeru, ko se stranki ne strinjata o statusu voda, bi bilo težko ali celo nemogoče, da bi se državi strinjali o kartah ali koordinatah črte, ki zapira zaliv. S sklenitvijo arbitražnega sporazuma sta stranki podelili sodišču avtoriteto, da odloči o tem vprašanju.

(b) Učinek razpada SFRJ

Zaliv je imel kot pravni zaliv status notranjih morskih voda v času, ko so njegove obale pripadale eni državi. Vprašanje pa je, ali je razpad Jugoslavije ta status spremenil.

Podoben primer je bil leta 1992 naslovljen s strani Meddržavnega sodišča v povezavi z zalivom Fonseca. Slednji je bil pod špansko suverenostjo do leta 1821, nato pa po dekolonizaciji obkrožen s 3 državami (El Salvador, Honduras in Nikaragva). Meddržavno sodišče je odločilo, da so bile pravice teh držav v zalivu pridobljene na enak način kot kopno - z nasledstvom po Španiji. Zaliv, ki je bil notranje morske vode pred letom 1821, je obdržal ta status tudi po dekolonizaciji.

Primer pred sodiščem je podoben. Zaliv je bil pred razpadom SFRJ leta 1991 notranje morske vode in je tak ostal po tem datumu. Razpad SFRJ in posledični pravni prenos pravic Jugoslavije na Slovenijo in Hrvaško ni vplival na spremembo pridobljenega statusa.

Zaradi razpada SFRJ za zaliv ne veljata več člen 7 Ženevske konvencije in 10. člen Konvencije, ki urejata status zalivov, katerih obale pripadajo eni državi. Hkrati pa ta člena ne izključujeta obstoja zalivov kot notranjih morskih voda, katerih obale pripadajo več kot eni državi.

Sodišče zaključuje, da je razpad SFRJ vprašanje nasledstva. Zato so zaliv notranje morske vode v okviru predobstojećih meja.

2. Razmejitev znotraj zaliva

Ker konvencije o pravu morja ne vsebujejo določb o razmejitvi notranjih morskih voda, je treba take razmejitve določiti na podlagi enakih načel, ki se uporabljajo za razmejitev kopnega. V konkretnem primeru je treba razmejitev določiti na podlagi *uti possidetis*.

Stranki se strinjata, da pred razpadom SFRJ ni bilo formalne razmejitve zaliva med republikama in da nista nasledili nobenega pravnega naslova iz tistega časa. Poleg tega se strinjata, da v zalivu bil nikoli oblikovan kondominij. Sodišče mora mejo torej določiti na podlagi *effectivités* na dan 25. 6. 1991.

Sodišče ugotavlja, da je bil zaliv dolgo pod suverenostjo ene države in je do nedavnega bil poznan kot Piranski zaliv. Slovenska obala je gosto poseljena (12000 stalnih prebivalcev leta 2002). Gospodarsko življenje teh ljudi je tradicionalno vezano na ribolov, pomorski promet in izrabo solin, ter v zadnjih desetletjih tudi turizem. Hrvaška obala je bila stoletja zapuščena in nima stalnih prebivalcev z izjemo dveh pred kratkim odprtih turističnih naselij, ki nista stalno naseljeni. Taka situacija je razvidna tudi pri aktivnostih v zalivu.

Obe državi sta predložili dokaze o upravljanju ribolova. Slovenija je leta 1962 ustanovila ribolovni rezervat in sprejela več zakonov in drugih predpisov. Hrvaška ni sprejela podobnih odločitev do leta 1976, ko je občina Buje sprejela splošno odločitev o morskem ribolovu in hkrati ustanovila ribolovni rezervat v zalivu v skladu z mejami, ki jih je prej določila slovenska stran. Občina Buje je ob ustanovitvi rezervata leta 1976 prosila občino Piran za soglasje, občina Piran je storila enako leta 1978.

Tako ribiški rezervat pokriva cel zaliv, sodišče pa ni našlo dokazov o kakršni koli delitvi odgovornosti med strankama glede upravljanja rezervata. Ravno tako ni dokazov o sodelovanju med strankama. Dejstvo, da sta lokalni skupnosti Buje in Piran druga drugo pred določitvijo meja rezervata prosili za soglasje, dokazuje, da nista imeli ekskluzivne jurisdikcije za ustanovitev rezervata v zalivu. Sodišče pa ugotavlja, da je meje rezervata postavila Slovenija že leta 1962 ter da je leta 1976 Hrvaška brez razprave te meje sprejela. Slovenija je podrobno upravljala z rezervatom med letoma 1962 in 1991, medtem ko Hrvaška podobnih dokazov ni predložila. Sodišče zaključuje, da je bil za Hrvaško rezervat omejenega interesa.

Stranki sta predstavili tudi delovanje policije v zalivu. Slovenija trdi, da je slovenska policija delovala po celotnem zalivu, razen v ozkem pasu ob hrvaški obali, Hrvaška pa trdi, da je delovala vse do sredinske črte. Sodišče je ugotovilo, da je zaliv bil pod jurisdikcijo Federacije in nadziran s strani jugoslovanske mornarice v Puli, vendar pa so policijske enote obeh držav izvajale določeno mero nadzora predvsem za zagotavljanje varnosti in za boj proti tihotapstvu in nezakonitemu ribolovu. Koprška policija je nadzorovala zaliv z dvema ploviloma in je v ta namen vzpostavila stalno radijsko povezavo z opazovalnico zvezne vojske na rtu Savudrija. Prav tako je Slovenija v dveh primerih opozorila Hrvaško o nezakoniti imigraciji ali tihotapstvu, ki je nastalo na njeni obali in zahtevala ukrepanje.

Sodišče bo tisto, ki bo odločilo o naravi in obsegu aktivnosti policije v Umagu. Hrvaška je omenila primer nasedlega tankerja *Nonno Ugo*, ki je nasedel na hrvaški obali blizu savudrijskega svetilnika. Sicer so hrvaške oblasti bile vpletene v reševanje, vendar je nesrečo najprej opazila Slovenija in takoj tja poslala policijski čoln. Skoraj tri tedne se nato ni naredilo nič za odstranitev nevarnosti onesnaževanja, nato pa so na pobudo Slovenije sklicali sestanek pristojnih organov (vključno s hrvaškimi) o nadaljnjih ukrepih. Po sestanku je slovensko policijsko plovilo s tankerja odstranilo gorivo in sedimente. Sodišče glede tega primera zaključí, da sta državi sprejeli ukrepe s soglasjem, torej na podlagi tega incidenta ni mogoče sklepati o *effectivités* Slovenije v neposredni bližini hrvaške obale ali o hrvaških *effectivités* v preostanku zaliva. Vendar pa ta incident pokaže, da je bila slovenska policija bolj aktivna v zalivu ter da je bila Slovenija bolj neposredno vključena v naslavljanje tveganja onesnaženja.

Hrvaška sicer trdi, da je izvajala jurisdikcijo jugozahodno od sredinske črte v zalivu (ribolovne aktivnosti, iskalne in reševalne akcije, varnost plovbe), vendar je bila večina teh aktivnosti izvedena v pasu manj kot 100 m od hrvaške obale, le dvakrat 200 m in 500 m od obale. Pri tem sodišče ni upoštevalo policijskih aktivnosti v teritorialnem morju zunaj zaliva ali aktivnosti po neodvisnosti.

Slovenija trdi, da je Hrvaška priznala, da je bil njen nadzor omejen na ozek pas ob obali. To naj bi dokazoval dogovor policij obeh držav januarja in februarja 1991 pred osamosvojitvijo, kar Hrvaška zanika. Sodišče tega ne more oceniti, ker o teh sestankih ni usklajenih poročil.

Sodišče tako na podlagi analize zaključí, da je v času SFRJ slovenska policija efektivno izvajala nadzor v večini zaliva. Vendar je nadzor izvajala tudi hrvaška policija na jugozahodu zaliva, večinoma blizu obale.

Slovenija je tudi poudarila, da je Morska biološka postaja Piran izvajala morske raziskave in nadzor nad kvaliteto voda v zalivu. Hrvaška ni opravljala podobnih aktivnosti. Sodišče pa teh aktivnosti ne šteje kot aktivnosti *à titre souverain*.

Sodišče zaključí, da je ob ustanovitvi ribolovnega rezervata Hrvaške Slovenija priznala, da nima ekskluzivne jurisdikcije v celotnem zalivu. Sodišče je hkrati prepričano, da Hrvaška ni izvajala jurisdikcije na celotnem območju južno od sredinske črte. Upoštevajoč predložene dokaze o *effectivités* sodišče meni, da mora meja potekati med obema predlaganima mejama strank. Hkrati je sodišče izpostavilo, da je bila v sporazumu, o katerem sta državi razmišljali leta 2001, določena meja od od konca kopenske meje v ustju reke Dragonje do točke na črti, ki zapira zaliv in ki je trikrat dlje od rta Madona kot od rta Savudrija. Sodišče ocenjuje, da se ta linija sklada s predstavljenimi *effectivités* in jo določa kot mejo med državama znotraj zaliva.

3. Režim za uporabo zaliva

Sodišče meni, da glede na določeno mejo, ni potrebno opredeliti drugačen režim uporabe zaliva, kot je določen z mednarodnim pravom.

VI. DOLOČITVE GLEDE DRUGIH MORSKIH OBMOČJIH

Glede določitve morske meje arbitražni sporazum določa:

3. člen: Naloga arbitražnega sodišča

(1) Arbitražno sodišče določi:

(a) potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in morju;

(b) stik Slovenije z odprtim morjem;

(c) režim za uporabo ustreznih morskih območij.

4. člen: Uporabljeno pravo

Arbitražno sodišče uporablja:

(a) pravila in načela mednarodnega prava za odločitve iz točke (a) prvega odstavka 3. člena;

(b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za dosego poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine, za odločitve iz točke (b) in (c) prvega odstavka 3. člena.

A. NALOGA SODIŠČA IN PRAVO, KI SE UPORABI

Stranki sta se razhajali pri interpretaciji 3. in 4. člena arbitražnega sporazuma glede naloge sodišča ter prava, ki se uporabi.

1. Stališča strank

(a) Odnos med členoma 3(1) in 4

Hrvaška je zatrjevala, da glede na pododstavke člena 3(1) 4. člen arbitražnega sporazuma določa različne podvrste prava, ki ga je treba uporabiti, in ločuje med odstavkom (a) na eni strani in (b) na drugi strani. Za določitev poteka morske meje se uporabi zgolj mednarodno pravo, za določitev stika in morskih režimov pa poleg mednarodnega prava še pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov.

Hrvaška je zatrjevala, da je najprej potrebno določiti potek morske meje v skladu s členom 3(1)(a), nato pa še stik in morske režime po členu 3(1)(b) in (c). Hrvaška je določitev stika in morskih režimov štela kot dopolnilno in odvisno od določitve meje, pri čemer mora sodišče najprej določiti morsko mejo in se nato vzdržati tudi kakršnihkoli sprememb meje, ko odloča o stiku in režimih.

Slovenija je zagovarjala, da ima sodišče po arbitražnem sporazumu diskrecijo, da o vseh treh vprašanih po členu 3(1) odloča skupaj ali ločeno. Sodišče naj mejo in stik določi skupaj, da bo doseglo koherenten in delujoč rezultat. Nato pa naj odloči še o morskih režimih. Da bi doseglo pošten in pravičen rezultat pri določitvi stika z odprtim morjem, naj sodišče upošteva slovenski predlog, saj meja ne more biti ločena od vprašanja stika, ker sta obe vprašanji neločljivo povezani. Naloga sodišča je po členu 3 ena, sestavljena pa je iz treh povezanih in soodvisnih elementov. Relevantna člena arbitražnega sporazuma je treba brati kot celoto.

(b) Pomembnost koncepta "vitalnih interesov"

Hrvaška je zatrjevala, da je koncept vitalnih interesov nepomemben za izvedbo nalog sodišča. Omemba vitalnih interesov v preambuli arbitražnega sporazuma v povezavi z duhom dobrososedskih odnosov zgolj jasno izraža splošno zavezo obeh držav k mirnemu reševanju sporov in ni razloga za določitev drugačnega, vsebinskega in daljnosežnega pomena temu konceptu. Ta koncept vitalnih interesov nima povezave s členoma 3(1)(b) ali 4(b). Vitalni interes Hrvaške ni bil le članstvo v EU, ampak tudi ohranitev njene teritorialne integritete, razmejene v skladu z mednarodnim pravom.

Slovenija je mnenja, da je arbitražni sporazum rezultat pogajalskega procesa, ki je temeljil na seriji *quid pro quo*-jev, ki so upoštevali vitalne interese obeh strank. Za Slovenijo je bil stik *quid pro quo* za umik pridržkov glede pristopa Hrvaške v EU in zato *sine qua non* za kakršno koli rešitev mejnega spora in za sprejetje arbitražnega sporazuma. Arbitražni sporazum upošteva tudi hrvaške vitalne interese.

(c) Pravo, ki se uporabi

Stranki sta različno interpretirali besedno zvezo "mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov", kot določa člen 4(b) arbitražnega sporazuma.

V zvezi s pravičnostjo in dobrososedskimi odnosi je **Hrvaška** trdila, da le-ti sledijo mednarodnemu pravu in da odločitev sodišča ne more biti v nasprotju z mednarodnim pravom. Pravičnost je pravičnost *infra legem* in ne more spremeniti geografije ali prilagoditi posledic po mednarodnem pravu, da bi povečala teritorialno suverenost. Dobrososedske odnose je Hrvaška interpretirala kot obveznost držav, da prilagajajo svoje interese z interesi sosednjih držav, ki pa ne omogoča, da bi bila eni državi odvzeta suverenost nad njenim ozemljem v korist druge države. Primeren način za uporabo členov 3(1)(b) in (c) bi bil, da se najprej vpraša, kakšen učinek bi imela uporaba mednarodnega prava, nato pa se vpraša, ali načeli pravičnosti in dobrososedskih odnosov utemeljujeta kakšno spremembo ali okrepitev tega rezultata.

Slovenija je poudarjala, da člen 4(b) izrecno in ločeno omenja pravičnost in dobrososedske odnose poleg mednarodnega prava. Ta omemba pomeni, da se sodišče lahko in mora odmakniti od stroge uporabe prava in da dopolni uporabo strogih pravnih pravil, kar najmanj pomeni pravičnost *praeter legem*. Pravičnost pomeni poštenost in pravico; sodišče naj jo uporabi, če ne nasprotuje pravu, in to ne le, da doseže pravično rešitev, ampak tudi pošten in pravičen rezultat, ob upoštevanju vseh relevantnih okoliščin.

Po mnenju Slovenije dobrososedski odnosi temeljijo na kontekstu in so posebej pomembni, kadar države delijo legitimne interese nad skupnimi viri in kjer so prej imele morske pravice na podlagi enakosti. To načelo zahteva, da se, kjer je mogoče, najde rešitev, ki bi upoštevala legitimne interese strank.

2. Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče je odločilo, da ga arbitražni sporazum zavezuje, da odloča o svojih nalogah po členu 3(1) sporazuma v zaporednem vrstnem redu. To potrjujeta struktura 3. člena in kontekst člena 4. Sodišče dodaja, da bi bilo tudi težko zavestno razlikovati med odločitvami na podlagi mednarodnega prava in tistimi, ki so sprejete na podlagi mednarodnega prava, pravičnosti in načela dobrososedskih odnosov. Takšna analiza pa ne preprečuje doseganja koherentnega in delujočega rezultata, ki ga Slovenija upravičeno zahteva.

Tako bo sodišče najprej odločilo o razmejitvi teritorialnega morja, nato o stiku Slovenije z odprtim morjem in nazadnje o režimih za uporabo relevantnih morskih območij.

B. RAZMEJITEV TERITORIALNEGA MORJA

1. Stališča strank

(a) Pravo, ki se uporabi za razmejitev teritorialnega morja

Stranki soglašata, da se za razmejitev teritorialnega morja uporabita Ženevska konvencija (12. člen) in Konvencija (15. člen). Oba člena sta praktično identična ter imata značaj običajnega mednarodnega prava.

Hrvaška je zagovarjala razmejitev striktno v skladu s sredinsko črto po členu 15 Konvencije brez uporabe izjem.

Slovenija pa je najprej ugovarjala hrvaški trditvi, da je med državama obstajalo razumevanje o meji kot sredinski črti. Nasprotno, državi nista uspeli doseči sporazuma o morski meji. Po mnenju Slovenije sredinska črta ni absolutno načelo (čeprav je splošno pravilo ali vsaj začetna točka za razmejitev teritorialnega morja), ker drugi stavek člena 15 Konvencije jasno določa, da ne obstaja domneva v korist sredinske črte. Sodišče naj naprej upošteva zgodovinski naslov in posebne okoliščine. Teritorialno morje je treba razmejiti po metodi, ki je prilagojena posebnim okoliščinam morskih območij ob obali strank.

(b) Obstoj zgodovinskega naslova

Slovenija se je sklicevala na zgodovinski naslov kot element, ki upravičuje razmejitev teritorialnega morja drugače kot s sredinsko črto. Slovenija je kot del SFRJ izvajala enake pravice glede teritorialnega morja in drugih morskih območij kot SFRJ. V času SFRJ namreč ni bilo meja teritorialnih morij med republikami.

Te pravice Slovenije sicer niso bile ekskluzivne, vendar pa to ni pogoj za zgodovinski naslov po členu 15 Konvencije. Po mednarodni sodni praksi tradicionalne pravice, ki so jih imele nedržavne entitete v daljšem časovnem obdobju, ne morejo prenehati z oblikovanjem ali razmejitvijo novih mednarodnih meja. Obstoj zgodovinskih pravic je treba ugotoviti *in concreto*, na podlagi pravic in interesov, ki tvorijo zgodovinske vezi med državo in določenim morskim območjem.

Za Slovenijo je zaradi obstoja dolgotrajnih pravic v teritorialnem morju nekdanje Jugoslavije dostop do ribolova precej južno od hrvaške sredinske črte zelo pomemben. To je bila podlaga za sklenitev ribiških sporazumov po osamosvojitvi (SOPS, ribiška sporazuma iz 1994 in 1995).

Slovenija je izpostavila tudi izvajanje policijskega nadzora na območjih južno od hrvaške sredinske črte, kar so priznali tudi takratni jugoslovanski organi, pristojni za morsko varnost.

Hrvaška zatrjuje, da pravice ribolova obeh strank izhajajo zgolj iz hrvaške pristopne pogodbe. Sporazuma iz leta 1994 in 1995 ne dokazujeta zgodovinskih ribiških pravic, ker je šlo za gospodarska sporazuma, sklenjena le za eno leto. Po mnenju Hrvaške Slovenija ne more pravno pridobiti zgodovinskega naslova, preden je dobila neodvisnost kot subjekt mednarodnega prava. Poleg tega Slovenija ni predložila dokazov za svoj domnevni zgodovinski naslov.

(c) Obstoje posebnih okoliščin

Hrvaška posebne okoliščine opredeljuje ozko in je mnenja, da je treba biti previden pri uporabi posebnih/relevantnih okoliščin iz razmejitev izključnih ekonomskih con ali epikontinentalnega pasu pri razmejitvi teritorialnega morja.

Slovenija pa je mnenja, da je kot posebne okoliščine treba upoštevati številne geografske dejavnike ter tudi ekonomske in varnostne interese Slovenije. Ti elementi skupaj z obstojem zgodovinskega naslova narekujejo razmejitve teritorialnega morja z metodo, ki je prilagojena konkretnim okoliščinam.

Slovenija je navajala več vrst posebnih okoliščin.

i. Učinek stisnjenosti

Slovenija je poudarila, da je Jadransko morje zaprto oz. pol-zaprto morje, v skladu z 122. členom Konvencije. Pri tem je opozorila, da ima zelo omejeno obalo, ki jo obkrožajo zelo konkavne obale Hrvaške in Italije. Izpostavila je dolžine obale Hrvaške in Italije, razširitev Jadranskega morja južno od Slovenije in prisotnost veliko hrvaških otokov, ki ustvarjajo dodatna morska upravičenja. Hrvaška ima južno od območja razmejitve s Slovenijo obsežna morska območja, nad katerimi izvaja suverenost in suverene pravice. Slovenija pa nima možnosti uživanja polnih morskih upravičenj, ki bi jih ustvarila njena obala, ker nasproti leži Italija, meja pa je določena z osimskim sporazumom.

Hrvaška je zavrnila stališče Slovenije, da stisnjenost slovenskih morskih območij med Hrvaško in Italijo opravičuje odstop od sredinske črte. Pravica države do teritorialnega morja ni absolutna; pogojena je s pravico sosednje države. Hrvaška zavrača uporabo načela »polnih morskih pravic« s strani Slovenije in ga tudi oceni kot nepravilnega, ker upošteva pravice Italije, Hrvaški pa pravice odvzema.

ii. Konkavnost obale

Po mnenju **Slovenije** je konkavnost obale na severu Jadrana posebna okoliščina po členu 15 Konvencije. Pri tem se Slovenija sklicuje tudi na prakso mednarodnih sodišč. Sodišče naj ali zavrne uporabo sredinske črte ali pa jo občutno prilagodi, da bi upoštevalo učinek konkavnosti obale.

Hrvaška pa se je sklicevala na prakso Mednarodnega sodišča za pravo morja, po kateri je konkavnost obale relevantna okoliščina le pri razmejitvah izključnih ekonomskih con in epikontinentalnega pasu. Nima pa ta okoliščina nobene pravne veljave pri razmejitvi teritorialnega morja po členu 15 Konvencije; primarna je sredinska črta. Domnevna konkavnost pa mora poleg tega biti v območju, ki ga je treba razmejiti, da bi lahko vplivala na razmejitve.

iii. Učinek odrezanosti

Po mnenju **Slovenije** je odstop od sredinske črte nujen, da se prepreči učinek odrezanosti slovenskih morskih upravičenj. Ta okoliščina zahteva precejšnjo prilagoditev oziroma premik sredinske črte, da se doseže pravičen rezultat. V konkretnem primeru bi sredinska črta povzročila nepravilni rezultat in precejšen učinek odrezanosti, poleg tega ne bi upoštevala razlike v dolžini obale strank. S takšno črto bi Sloveniji ostal le majhen del teritorialnega morja, ki ne bi segalo do 12 morskih milj. Slovenija se je pri svoji argumentaciji sklicevala tudi na prakso držav.

Hrvaška je trdila, da se pri razmejitvi teritorialnega morja ne more upoštevati pravna praksa glede razmejitev epikontinentalnega pasu in izključne ekonomske cone. Poleg tega konkavnost obale ni pomembna za razmejitve teritorialnega morja. Slovenija narobe razlaga člen 3 Konvencije, kot da zagotavlja pravico do teritorialnega morja do 12 morskih milj.

iv. Interesi varnosti in plovbe

Stranki se nista strinjali, ali varnostni interesi lahko pomenijo posebne okoliščine po členu 15 Konvencije.

Po mnenju Slovenije je suverenost nad teritorialnim morjem tesno povezana z njenimi varnostnimi interesi, posebej ko je meja določena blizu obale. Pri tem se je sklicevala tudi na prakso Meddržavnega sodišča in arbitražnih sodišč. Slovenija ima prevladujoč interes za zagotovitev svoje varnosti glede na geografsko situacijo in glede na restriktivno naravo hrvaške zakonodaje glede hrvaškega teritorialnega morja. Slovenija je poudarila tudi svojo gospodarsko odvisnost od morja ter pomen gospodarskih aktivnosti za pristanišče Koper. Slovenija ima povečan interes glede varnosti pomorskega prometa v in iz Kopra in glede varnosti obale.

Hrvaška je slovensko argumentacijo zavrnila kot nepodprto z dejstvi.

(d) Potek morske meje

Hrvaška je predlagala, da se območje razmejitve določi znotraj zaliva, od njegovega ustja do meje z Italijo. Meja je jasna, ker ne obstajajo posebne geografske okoliščine. Zato Hrvaška predlaga sredinsko črto od končne točke kopenske meje v ustju kanala sv. Odorika (kjer se kopenska meja stika z morjem) čez 27 točk (ki temeljijo na hrvaških in slovenskih temeljnih točkah) do osimske meje. Alternativno je Hrvaška predlagala poenostavljeno sredinsko črto.

Slovenija pa je, glede na status Piranskega zaliva kot slovenskih notranjih morskih voda, predlagala, da se meja teritorialnega morja strank začne na točki, ki seka črto, ki zapira zaliv, in črto nizke vode na rtu Savudrija. Na tej točki se zariše krog s polmerom 12 morskih milj, ki v točki T4bis seka osimsko mejo.

2. Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče je najprej ugotovilo, da se za razmejitve uporabi 15. člen Konvencije o razmejitvi teritorialnega morja. Mednarodno pravo za razmejitve teritorialnega morja, kakor tudi drugih morskih območij, zahteva uporabo sredinske črte, razen če je potrebna drugačna razmejitev zaradi posebnih okoliščin. To potrjuje tudi praksa Meddržavnega sodišča in znanstveni članki.

Sredinska črta je črta, na kateri je vsaka točka enako oddaljena od najbližje točke na temeljni črti držav, med katerima se določa meja.

Sodišče je tako najprej določilo sredinsko črto med Slovenijo in Hrvaško. Pri tem je upoštevalo, da so Piranski zaliv notranje morske vode in da obstaja črta, ki zapira zaliv. Meja med strankama v zalivu to črto seka v točki A, ki je zato tudi začetna točka za določitev morske meje med strankama. Od te točke poteka sredinska črta z upoštevanjem vseh temeljnih točk na obalah Slovenije in Hrvaške do točke, ki seka osimsko mejo (točka O).

Nato se je sodišče vprašalo, ali je tako določena sredinska črta dokončna ali pa jo je treba prilagoditi zaradi zgodovinskega naslova ali posebnih okoliščin.

Sodišče se ni strinjalo z argumenti Slovenije. Pravice, ki jih je imela Slovenija južno in jugozahodno, so bile pravice Slovenije po jugoslovanskem pravu z namenom sodelovati pri uporabi jugoslovanskih morskih območij. Ni šlo za lastne pravice Slovenije do svojih morskih območij po mednarodnem pravu. Pravice Slovenije izhajajo iz njene obale, čeprav je omejena. Mednarodno pravo ne more spremeniti narave tako, da bi državi pripadla morska območja, ki jih ne generira njena obala.

Pri razmejitvi teritorialnega morja je potrebno upoštevati dve temeljni načeli. Prvo je načelo naravnega podaljška, ki zahteva, da državi ostane čim več morskega območja, ki je naravni podaljšek njenega kopnega v morje, brez posega na naravni podaljšek kopnega druge države.

Drugo je načelo, da se pri morski razmejitvi zmanjša učinek naključne posebne značilnosti, ki bi lahko vodila v neupravičeno razliko v obravnavi. To pomeni, da mora razmejitev zmanjšati učinek posebne lokalne geografske značilnosti ali konfiguracije, ki bi imela zelo pretiran ali povečan učinek na mejo. Vendar se pri tem ne sme poseči v načelo naravnega podaljška. Obe načeli sta običajno združljivi brez težav; pri tem obstaja določena mera diskrecije.

Sodišče kot posebnih okoliščin, ki bi zahtevale odstop od sredinske črte, ni upoštevalo razlike v dolžini obale strank ali obstoj zgodovinskih naslovov. Je pa bilo sodišče mnenja, da določene značilnosti obalne konfiguracije v konkretnem primeru povzročijo pretirano neugoden učinek, če se uporabi stroga sredinska črta. To pa je posebna okoliščina. Konkretno je to dejstvo, da se zelo blizu točke A hrvaška obala obrne ostro južno okoli rta Savudrije. Torej se hrvaške temeljne točke, ki nadzirajo sredinsko črto, nahajajo na zelo majhnem delu obale, katere splošna smer proti severu je zelo različna od splošne jugozahodne smeri večjega dela hrvaške obale. S tem pa se sredinska črta zelo občutno premakne proti severu in s tem poveča učinek zaprtosti slovenskega morskega območja.

Ta posebna okoliščina zahteva, da morska meja odstopi od stroge sredinske črte. Mednarodno pravo terja popravek pretiranega učinka zaprtosti ali odrezanosti, ki bi ga za slovensko morje imela stroga uporaba sredinske črte.

Zato je treba sredinsko črto prilagoditi tako, da poteka od točke A na črti, ki zapira zaliv, severozahodno v smeri približno vzporedno z osimsko mejo med točkama T2 in T3 do točke B, ki je med točkama T3 in T4 na osimski meji.

C. DOLOČITEV STIKA SLOVENIJE Z ODPRTIM MORJEM

Stranki sta se strinjali, da za potrebe tega postopka v Jadranu ni izključnih ekonomskih con, torej je območje izven teritorialnega morja obeh držav za potrebe tega postopka odprto morje.

1. Stališča strank

(a) Pomen "stika z odprtim morjem"

Stranki se ne strinjata glede tega, kaj pomeni stik z odprtim morjem.

i. Stališče Hrvaške

Hrvaška definira stik v razmerju do pojmov "odprto morje" in "Slovenija". Pri tem obrazloži, da je določitev, kaj in kje je odprto morje, odvisna le od mednarodnega prava in ne od pravičnosti ali načela dobrososedskih odnosov. 25. 6. 1991 je bila najbolj severna točka odprtega morja točka T5 po osimskem sporazumu. Termin »Slovenija« pa je odvisen od določitve morske meje po mednarodnem pravu. V nobenem primeru širina teritorialnega morja ne sme preseči 12 morskih milj. V vsakem primeru pa bodo slovenske temeljne črte od točke T5 oddaljene več kot 12 morskih milj.

Glede pomena pojma »stik« je Hrvaška mnenja, da v mednarodnem pogodbenem ali običajnem pravu ni opredeljen; stranki tudi nista določili njegovega pomena. Je pa Hrvaška javno izrazila, kaj ni njegov pomen 9. 11. 2009, ko je sprejela deklaracijo, da nič v arbitražnem sporazumu ne bo razumljeno kot pristanek Hrvaške, da ima Slovenija teritorialni kontakt z odprtim morjem. Z deklaracijo sta se strinjali obe stranki.

Hrvaška je tudi mnenja, da stik nakazuje smer proti nečemu, v tem primeru stik proti odprtemu morju. Ne pomeni pa črte, kjer bi se slovensko teritorialno morje srečalo z odprtim morjem.

Hrvaška se je sklicevala tudi na *travaux préparatoires* arbitražnega sporazuma in navaja, da če bi stranki želeli, da gre pri stiku za kaj več kot zgolj pravico uporabe, bi v arbitražnem sporazumu uporabili termin »teritorialni stik«. Tako pa termin »stik« lahko pomeni le varen pomorski dostop med odprtim morjem in slovenskim morjem.

ii. Stališče Slovenije

Slovenija je bila mnenja, da stik pomeni povezavo, vez med dvema stvarema oziroma morskima območjema. V konkretnem primeru pomeni stik direktni stik med Slovenijo in odprtim morjem, ne da bi bilo treba pluti preko teritorialnega morja druge države. Stik ni režim za uporabo morskih območij. Zgolj pravica neškodljivega prehoda čez hrvaško teritorialno morje za Slovenijo ni bila nikoli sprejemljiva. Neposreden stik je potreben zaradi gospodarskih in varnostnih interesov, da pomorski promet v pristanišče Koper ne bi bil podvržen omejitvam, oviram ali zamudam.

Slovenija se je sklicevala tudi na neratificirani sporazum Drnovšek-Račan, ki kaže, kako sta državi razumeli stik še pred podpisom arbitražnega sporazuma. Slovenija tudi nikoli ni sprejela hrvaške enostranske deklaracije, ki je sodišče ne sme upoštevati.

(b) Okoliščine, ki jih je treba upoštevati po členu 4(b) arbitražnega sporazuma

Stranki se strinjata, da mora sodišče pri določitvi stika Slovenije z odprtim morjem izhajati iz cilja poštenega in pravičnega rezultata.

i. Stališče Hrvaške

Hrvaška je kot ključno relevantno okoliščino izpostavila obstoječe sheme morske plovbe Mednarodne pomorske organizacije (IMO) in plovne prakse v tem območju, poleg tega pa tudi režime EU, IMO in Konvencije. Slovenija je vedno uživala neomejen dostop do odprtega morja, ker slovenski neškodljiv prehod čez hrvaško teritorialno morje ni bil nikoli suspendiran. Obstoječi *status quo* ne predstavlja ovire za redno prehajanje morja. Slovenija ima tudi dostop preko italijanskega morja, torej ni v celoti zaprta. Slovenska zahteva po teritorialnem stiku pa bi bila tudi v nasprotju z IMO shemami ločene plovbe, s katerimi se je Slovenija strinjala.

ii. Stališče Slovenije

Slovenija je izpostavila razliko med obalama obeh držav, vitalni interes Slovenije glede ohranitve dostopa do odprtega morja in tradicionalno prisotnost Slovenije na celotnem spornem območju, ko je bila del Jugoslavije.

Stik mora sodišče v skladu s členom 3(1)(b) določiti ločeno od režima za uporabo relevantnih morskih območij. Če sodišče stika ne bi določilo, bi bila odločitev *infra petita*, ker sodišče ne bi v celoti uporabilo svoje pristojnosti.

Po mnenju Slovenije hrvaška razlaga ignorira realnost odnosov med strankama in ne daje Sloveniji *res judicata* zagotovila dostopa do odprtega morja. *Status quo* ni imun na grožnje iz prihodnosti. Sheme ločene plovbe IMO ne vplivajo na status morskih območij in se lahko spreminjajo.

(c) Določitev »stika Slovenije z odprtim morjem«

i. Stališče Hrvaške

Hrvaška zavrača zahtevek Slovenije po ozemeljskem stiku z odprtim morjem. Slovenija teritorialnega stika z odprtim morjem ne more imeti, ker njeno teritorialno morje ne sme preseči 12 morskih milj od temeljne črte. Tak zahtevek ne ustreza pravni in dejanski situaciji na dan 25. 6. 1991 in tudi nima podlage v arbitražnem sporazumu. Konvencija ne daje pravice po neposrednem ali teritorialnem dostopu do morja. Slovenija je tudi priznala, da ne more zahtevati svoje izključne ekonomske cone. Stik je tako le varen in neprekinjen dostop do odprtega morja in sodišče naj ga zagotovi s potrditvijo primerne plovne režima.

ii. Stališče Slovenije

Slovenija predlaga, da sodišče določi koridor v širini 3 morskih milj odprtega morja ob hrvaškem teritorialnem morju (podobno kot sporazum Drnovšek-Račan). Širina teritorialnega morja (12 morskih milj) je določena kot maksimum, ne pa kot obveznost. Omejitev na manjšo širino ne ogroža pravic tretjih držav, ker imajo v odprtem morju več pravic kot v teritorialnem morju. Tudi praksa držav vsebuje primere omejitev teritorialnega morja države z namenom, da se zagotovi vitalni interes sosednje države in dostop do oddaljenih pristanišč.

2. Analiza arbitražnega sodišča

(a) "Odprto morje"

Termin odprtega morja v sporazumu ni opredeljen. Režim odprtega morja ureja Konvencija.

Stranki sta se strinjali, da sodišče vsa območja izven teritorialnega morja obravnava kot odprto morje za potrebe tega primera. Hrvaška še ni razglasila izključne ekonomske cone.

Obe stranki sta posebej poudarili, da je glavna skrb pravica dostopa iz odprtega morja do Slovenije in iz Slovenije do odprtega morja za ladje in letala. Stranki sta se torej osredotočili na svobode odprtega morja, posebej svobodo plovbe in preleta. Te svobode veljajo v odprtem morju in v izključni ekonomski coni obalne države.

(b) "Stik"

Sodišče je odločilo, da ima termin »stik« nujno prostorski pomen in konotacijo. Gre za mesto, kjer se dve ali več stvari stikajo oziroma združijo (na primer stik cest, železnic, rek, kanalov). Stik ne pomeni cilja ali smeri (kot predlaga Hrvaška), ampak je lokacija fizične povezave.

Sodišče je do te ugotovitve prišlo po dolgi in natančni presoji, izhajalo pa je iz običajnega pomena besede »stik« v angleškem jeziku, v skladu s splošnim pravilom razlage mednarodnih pogodb po členu 31 Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb. Sodišče je upoštevalo tudi *travaux préparatoires* arbitražnega sporazuma.

Sodišče zaključuje, da termin "stik" pomeni fizično lokacijo povezave med dvema ali več območji. V tem primeru sodišče opredeli "stik" kot "povezavo med teritorialnim morjem Slovenije in območjem izven teritorialnega morja Hrvaške in Italije."

Sodišče dodaja, da je mogoče "stik" razumeti dobesedno kot geografsko točko ali linijo, brez prostorskega podaljška, ali kot območje. Stik med Atlantikom in Sredozemljem je na primer v Gibraltarski ožini (lahko pa gre za natančno črto v ožini ali za območje obale in morja v ožini – oboje je lahko stik).

(c) Lokacija "stika Slovenije z odprtim morjem"

Sodišče nato ugotavlja, kje je geografska lokacija stika slovenskega teritorialnega morja in odprtega morja.

Noben del meje teritorialnega morja Slovenije, ki jo je določilo sodišče, se neposredno ne dotika območja odprtega morja ali izključne ekonomske cone. Celotna meja teritorialnega morja Slovenije leži ob teritorialnem morju Italije ali Hrvaške. Torej trenutno ni območja, kjer bi teritorialno morje Slovenije ležalo ob območju, kjer veljajo svobode plovbe in preleta ter polaganja podmorskih kablov in cevovodov ter druge mednarodno dovoljene uporabe morja v povezavi s temi svobodami po členu 87 Konvencije.

Sodišče je nato ponovno izpostavilo člen 4 arbitražnega sporazuma, po katerem ima dolžnost, da določi stik Slovenije z odprtim morjem in režim za uporabo relevantnih morskih območij. Pri tem pa mora uporabiti mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov z namenom doseči pošten in pravičen rezultat ob upoštevanju vseh relevantnih okoliščin. Ta dolžnost doseči pošten in pravičen rezultat, z upoštevanjem vseh relevantnih okoliščin (kar zajema presojo vitalnih interesov strank) od sodišča zahteva, da presodi, kakšne so potrebne spremembe, da se doseže pošten in pravičen rezultat. Sodišče je upoštevalo vse relevantne okoliščine, ki sta jih predložili stranki, in ugotovilo, da sta obe državi posebej poudarili pomen pravice dostopa do in iz Slovenije po morju in zraku, ter izvajanje jurisdikcije nad ladjami in letali, ki koristijo to pravico (vse gledano v kontekstu geografije severnega Jadrana).

Sodišče odloči, da je stik med teritorialnim morjem Slovenije in odprtim morjem "območje, kjer ladje in letala uživajo enake pravice dostopa do in iz Slovenije kot na odprtem morju". To območje povezuje slovensko teritorialno morje z območjem, ki je izven meje 12 morskih milj hrvaškega in italijanskega teritorialnega morja. Ta povezava izhaja iz opredelitve območja hrvaškega teritorialnega morja ob osimski meji z Italijo, v katerem velja poseben režim, kot ga bo sodišče določilo v nadaljevanju. Sodišče opredeli to območje kot območje stika (*Junction Area*).

Območje stika je široko približno 2,5 morske milje in je neposredno ob osimski meji v hrvaškem teritorialnem morju. Meje območja stika so določene s petimi geodetskimi črtami, ki povezujejo šest točk.

D. RAZMEJITEV EPIKONTINENTALNEGA PASU

Slovenija je zahtevala epikontinentalni pas v območju koridorja odprtega morja. Stranki se ne strinjata, ali sploh obstaja vprašanje razmejitev epikontinentalnega pasu.

1. Stališča strank

(a) Pravica do epikontinentalnega pasu

i. Stališče Slovenije

Slovenija je bila mnenja, da ima v koridorju odprtega morja v širini 3 morskih milj epikontinentalni pas po Konvenciji in običajnem mednarodnem pravu. Slovenija je sicer priznala, da imata stranki zahtevka izven tega koridorja (v odprtem morju izven točke T5), ki se prekrivata in ju je treba razmejiti v skladu z mednarodnim pravom.

ii. Stališče Hrvaške

Hrvaška je zavrnila zahtevek Slovenije glede epikontinentalnega pasu, ki naj bi bil v nasprotju z najbolj temeljnimi pravili morskih razmejitev in vsemi znanimi načeli mednarodnega prava. Osimski sporazum je določil režim, po katerem Slovenija nima pravice do epikontinentalnega pasu. Hkrati se Hrvaška sklicuje tudi na predlog slovenskega Pomorskega zakonika, v

obrazložitvi katerega se je Slovenija označila kot geografsko prikrajšana država, ki nima pravice do epikontinentalnega pasu ali suverenih pravic na tem območju ter ne more razglasiti izključne ekonomske cone.

Glede na svoje stališče Hrvaška ni predložila argumentov glede prava, ki se uporabi za razmejitev epikontinentalnega pasu.

(b) Pravo, ki se uporabi za razmejitev epikontinentalnega pasu

Slovenija se sklicuje na člen 83(1) Konvencije, katerega temeljni cilj je doseči pravično rešitev. Sredinska črta ni obvezno pravilo mednarodnega prava in ni nad drugimi metodami, kar potrjuje praksa Meddržavnega sodišča. Uporablja se pravilo pravična načela/relevantne okoliščine, po katerem je razmejitev epikontinentalnega pasu določena sporazumno v skladu z načeli pravičnosti in ob upoštevanju vseh relevantnih okoliščin.

V tem primeru ni primerno uporabiti sredinske črte, ker ta ni v skladu s potrebo, da sodišče določi stik Slovenije z odprtim morjem, poleg tega ni v skladu z določitvijo meje teritorialnega morja z upoštevanjem zgodovinskih pravic Slovenije in drugih posebnih okoliščin. Sredinska črta bi privedla do radikalnega rezultata, po katerem Slovenija ne bi imela epikontinentalnega pasu, s čimer bi bila Slovenija odrezana od območij epikontinentalnega pasu, do katerih je zgodovinsko imela dostop. To ne bi bila pravična rešitev. Zato je primerna metoda za razmejitev epikontinentalnega pasu metoda, ki upošteva relevantne geografske, zgodovinske in gospodarske okoliščine.

(c) Predlagane meje epikontinentalnega pasu

Slovenija je mnenja, da bi pravična razmejitev epikontinentalnega pasu pomenila razširitev koridorja 3 morskih milj od stika Slovenije z odprtim morjem proti jugu-jugozahodu, dokler ne seka vzporednika 45 stopinj in 10 minut severno. Ta meja se ujema z začasno mejo slovenske ekološke cone, ribiškimi območjem po SOPS, in pa dejstvom, da si je Slovenija kot del Jugoslavije delila pravice na epikontinentalnem pasu s Hrvaško. Takšna razmejitev tudi ni nesorazmerna glede na dolžine obale strank.

2. Analiza arbitražnega sodišča

Sodišče je morsko mejo med strankama določilo od točke A na črti na ustju zaliva do točke B na osimski meji. Slovenija tako nima morskih območij zahodno od te meje in slovenski zahtevek glede epikontinentalnega pasu ni v skladu z odločitvijo sodišča glede meje. Zato ne obstaja vprašanje razmejitve epikontinentalnega pasu.

E. DOLOČITEV REŽIMOV ZA UPORABO USTREZNIH MORSKIH OBMOČIJ

1. Stališča strank

(a) Režim za uporabo teritorialnega morja

i. Stališče Slovenije

Slovenija se je strinjala, da ni potrebna nobena posebna prilagoditev režima teritorialnega morja, kot že izhaja iz Konvencije. Ribiške pravice in smeri plovbe so določene v SOPS in Memorandumu o soglasju, ki so ga sklenile Italija, Hrvaška in Slovenija leta 2000 (to so pozneje postale sheme ločene plovbe IMO). Vendar je za zaščito zgodovinskih ribiških pravic Slovenije

potrebna potrditev obstoječih posebnih režimov, zato naj sodišče razsodi, da ribiške pravice po SOPS in po hrvaški pristopni pogodbi tvorijo režim zgodovinskih ribiških pravic Slovenije v hrvaškem teritorialnem morju.

ii. Stališče Hrvaške

Hrvaška je poudarila, da je namen člena 3(1)(c) arbitražnega sporazuma določiti morski dostop v hrvaškem teritorialnem morju, ne pa določiti suverenost ali pravice do virov. Pravo morja že priznava več pravic do prehoda.

Hrvaška priznava, da bi naj plovila, ki plujejo pod slovensko zastavo, ter tuja plovila, ki so namenjena v slovenska pristanišča, bila deležna varnega in neprekinjenega prehoda čez hrvaško teritorialno morje. Hrvaška je tako tudi ravnala. Glede na določbe prava morja ter IMO shem ločene plovbe ni potrebe za dodatne garancije. Stik naj bo običajen režim neškodljivega prehoda čez mednarodne ožine po Konvenciji, v skladu z obstoječimi shemami IMO.

(b) Režim za uporabo epikontinentalnega pasu

Slovenija je predlagala pravni režim za epikontinentalni pas v skladu s členu 77 in 82-85 Konvencije. Za to območje poleg morebitnih bodočih EU pravil ne veljajo posebne obveznosti.

Hrvaška je poudarila, da Slovenija nima epikontinentalnega pasu.

(c) Režim za uporabo odprtega morja

Slovenija je mnenja, da za režim odprtega morja veljajo določbe Konvencije (členi 86-115) in da je treba ta režim v celoti uporabiti v območju koridorja. Ta režim velja tudi za območje izven točke P3 (zunanja meja koridorja) do območja, v katerem imajo morda tretje države prekrivajoče zahtevke (v tem delu sodišče nima pristojnosti). Sodišče pa naj določi, da zahteva Hrvaške glede suverenih pravic v tem območju ne sme ogroziti stika Slovenije z odprtim morjem. Če bo sodišče določilo območje odprtega morja južno od črte stika, potem nobena stranka ne bo mogla v tem območju razglasiti izključne ekonomske cone, kar je nujno za to, da bo razsodba upoštevala vitalen interes Slovenije glede direktnega stika z odprtim morjem.

Hrvaška pa je mnenja, da režim dostopa iz slovenskega teritorialnega morja do odprtega morja lahko zajema le režim neškodljivega prehoda v skladu z mednarodnim pravom. Konvencija ne zahteva posebnega režima.

2. Analiza arbitražnega sodišča

(a) Režim v območju stika

Pri določitvi režima za območje stika je sodišče izhajalo iz 4. člena arbitražnega sporazuma, ki določa, da se za določitev režima ustreznih morskih območij uporabijo mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov za doseg poštene in pravične odločitve, upoštevajoč vse relevantne okoliščine.

i. Vsebina in obseg svobode komunikacije

Režim, ki ga je določilo sodišče, zagotavlja tako integriteto hrvaškega teritorialnega morja kot tudi svobodo komunikacije Slovenije med njenim ozemljem in odprtim morjem. Zato je sodišče mnenja, da je nujno v območju stika zagotoviti svobodo komunikacije za namene

neprekinjenega in neprekinljivega dostopa do in iz Slovenije, vključno s slovenskim teritorialnim morjem in slovenskim zračnim prostorom.

Ta svoboda obsega svobodo plovbe in preleta, postavljanja podmorskih kablov in cevovodov, ter druge mednarodno zakonite uporabe morja, ki se nanašajo na te svobode (kot npr. upravljanje ladij, letal in podmorskih kablov in cevovodov).

Te svobode veljajo za vse ladje in letala, civilna in vojaška, vseh zastav ali držav registracije, enako in brez diskriminacije glede na državljanstvo. Zagotovitev teh svobod za ladje in letala vseh držav je potrebna zaradi praktične realizacije pravice dostopa do in iz slovenskih pristanišč in voda, kar ne zadeva le slovenskih ladij in letal, ampak tudi ladje in letala, ki plujejo oziroma letijo pod zastavo vseh držav in ne le Slovenije. Te svobode pripadajo ladjam in letalom, kadar plujejo oziroma letijo v ali iz Slovenije, vključujoč njeno teritorialno morje ali zračni prostor.

Svoboda komunikacije v območju stika pa ne vključuje svobode raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja ali upravljanja naravnih virov (živih ali ne-živih), v vodah, morskem dnu in podzemlju v območju stika. Prav tako ne vključuje pravice do postavitve in uporabe umetnih otokov, inštalacij in struktur, ali pravice do morskega znanstvenega raziskovanja, kakor tudi ne pravice sprejemanja ukrepov za zavarovanje in ohranitev morskega okolja.

Za razliko od neškodljivega prehoda svoboda komunikacije v območju stika ni pogojena z nobenim kriterijem neškodljivosti in ne more biti suspendirana pod nobenimi okoliščinami. Ta svoboda ni podvržena dolžnosti, da podmornice plujejo na morski gladini, kakor tudi ne nadzoru ali zahtevam obalne države, razen tistih, ki so dovoljene po pravnem režimu izključne ekonomske cone po Konvenciji.

Za razliko od tranzitnega prehoda je svoboda komunikacije v območju stika izvršljiva kot če bi šlo za svobode odprtega morja, ki se izvajajo v izključni ekonomski coni. Ni podvržena nobenim dodatnim omejitvam ali pogojem, razen tistih, določenih v tej razsodbi. Obsega svobodo plovbe in preleta, postavljanja podmorskih kablov in cevovodov ter druge mednarodno zakonite uporabe morja, ki se nanašajo na te svobode. Polaganje podmorskih kablov in cevovodov je podvrženo pogojem iz 79. člena Konvencije, vključno s pravico Hrvaške v skladu s četrtrim odstavkom 79. člena Konvencije, da postavi pogoje vstopa teh kablov in cevovodov v druge dele hrvaškega teritorialnega morja.

ii. Zagotovila in omejitve svobode komunikacije

Da se zaščiti svoboda komunikacije, nobena ladja in letalo v območju stika ne more biti podvrženo vkrcanju, aretaciji, pridržanju, preusmeritvi ali kakršnikoli drugi obliki vmešavanja s strani Hrvaške. Razlikovati je potrebno na eni strani med pravico Hrvaške, da sprejme zakone in predpise za ladje in letala v območju stika, in na drugi strani pravico Hrvaške, da izvaja svoje zakone in predpise na tem območju. Sodišče je presodilo, da je pošteno, pravično in praktično, da Hrvaška ohrani pravico sprejemanja zakonov in predpisov v območju stika za ladje in letala, ki niso hrvaška, v skladu s splošno sprejetimi mednarodnimi standardi v skladu s členoma 39(2) in (3) Konvencije. Ladje in letala, ki izvajajo svobodo komunikacije, so dolžna spoštovati omenjene hrvaške zakone in predpise.

V zvezi s tem sodišče ugotavlja, da je območje stika majhno in da Hrvaška ohranja pravico uveljavljanja svojih zakonov in predpisov na vseh drugih območjih svojega teritorialnega morja in drugih morskih območjih v skladu s Konvencijo. Rzsodba ne vpliva na pravico Hrvaške, da uveljavlja svoje zakone in predpise izven območja stika v skladu z mednarodnim pravom. Te pravice vključujejo pravico do pregona zaradi kršitev hrvaških zakonov, ki so bile storjene v območju stika.

Sodišče prav tako ugotavlja, da je za zagotovitev poštenega, pravičnega in praktičnega rezultata potrebno, da Hrvaška ohrani pravico odgovoriti na zahtevo poveljnika ladje, diplomatskega agenta ali konzularnega funkcionarja države zastave glede pomoči hrvaških organov, in da izjemoma Hrvaška ohranja pravico ravnanja v primeru morskih nesreč v območju stika v skladu z 221. členom Konvencije.

Sodišče poudarja, da se morajo z namenom doseči pošten in pravičen rezultat vse pravice po tej rzsodbi izvajati v dobri veri in na razumen način ter skladno z drugimi pravili mednarodnega prava.

iii. Dolžnost sodelovanja in drugi dogovori med strankama

Pravice in dolžnosti strank v območju stika je treba izvajati v dobri veri in z upoštevanjem pravic in obveznosti drugih držav. Glede na majhnost območja stika in bližino sosednjih držav je ta dolžnost posebej pomemben del pravnega režima v območju stika. Pri tem sodišče izpostavlja tudi obveznosti vseh držav po členih 123 (Sodelovanje držav, ki mejijo na zaprta in pol-zaprta morja), 300 (Dobra vera in zloraba pravic) ter 301 (Mirni načini uporabe morij) Konvencije.

Mnogi mednarodni sporazumi določajo sodelovanje držav, da omejitve državne jurisdikcije ne omogočijo nekaznovanosti kršiteljev. Sodišče poudarja pomen teh sporazumov in spodbuja stranki, da sodelujeta med seboj in s tretjimi državami pri izvajanju svojih pravic in obveznosti v severnem Jadranu. Poseben režim v območju stika stranki zavezuje k sodelovanju na način, da območje stika ne bi nerazumno oviralo aktivnosti organov pregona v skladu s to rzsodbo.

Ta rzsodba je brez prejudica za obstoječe ali bodoče dogovore med strankama in ne vpliva na IMO sheme ločene plovbe v severnem Jadranu oziroma na mednarodna pravila za zračni promet.

Nič v tej rzsodbi ne naslavlja pravic in obveznosti za stranki po pravu EU.

Pravice in obveznosti Slovenije in Hrvaške v skladu s Konvencijo na vseh območjih njenega teritorialnega morja in drugih morskih območjih, razen na območju stika, ostanejo nespremenjene, razen v kolikor je potrebno za zagotovitev izvajanja režima po tej rzsodbi.

Meja med teritorialnim morjem Slovenije in Hrvaške, poseben režim za območje stika ter pravice in obveznosti Slovenije in Hrvaške, določene s to rzsodbo, ostajajo, razen če in dokler niso spremenjene z dogovorom med državama.

Sodišče zaključuje, da je poseben režim, ki velja za območje stika, skladen z osnovnimi načeli Konvencije.

(b) Režim za uporabo epikontinentalnega pasu

Sodišče je odločilo, da glede na potek morske meje, ni potrebe po določitvi posebnega režima za epikontinentalni pas, ki bi bil drugačen od tistega, ki velja po mednarodnem pravu.

(c) Režim za uporabo odprtega morja

Sodišče je mnenja, da ni potrebno določiti kakršen koli poseben režim za uporabo odprtega morja. Če bi vse obalne države v Jadranskem morju razglasile izključne ekonomske cone v skladu s Konvencijo, bi bilo odprto morje v celotnem Jadranu spremenjeno v izključne ekonomske cone. Mednarodno pravo (in tudi ne pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov) ne zahteva oblikovanja posebnega režima za dele izključne ekonomske cone v severnem Jadranu. Sodišče je mnenja, da so njegove določitve glede stika Slovenije z odprtim morjem in režima za uporabo teritorialnega morja dosegle pošten in pravičen rezultat.

VII. STROŠKI ARBITRAŽE

Člen 6(7) arbitražnega sporazuma določa, da se stroški sodišča enakomerno porazdelijo med obe stranki. Nobena stranka ni sodišču predlagala, da sprejme drugačno odločitev glede stroškov. Zato se stroški sodišča in tajništva enakomerno porazdelijo med obe stranki.

VIII. IZREK (delovni prevod)

Iz navedenih razlogov Arbitražno sodišče soglasno

I. v zvezi z mejo na kopnem med Hrvaško in Slovenijo,

A. odloči, da meja v **sektorju Mura** poteka, kot sledi:

1. na območju Brezovec-del/Murišće, kakor določa odstavek 413, meja sledi črti ob južnem robu poti južno od naselja, kakor je ponazorjeno na zemljevidu rzsodbe št. I;
2. na območjih Podturen/Pince in Novakovec/Pince, kakor določa odstavek 440, meja sledi katastrskim mejam, kakor so bile spremenjene v letih 1956 in 1957;
3. na območju Ferketinec/Pince, kakor določa odstavek 440, meja sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra izpred leta 1956;
4. na območju Mursko Središće/Peklenica, kakor določa odstavek 446, je meja taka, kot je zapisana v zapisniku o določitvi katastrskih mej v k. o. Peklenica iz leta 1956;
5. na vseh drugih območjih, kjer je meja sporna, ta sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;

B. odloči, da meja v **Centralnem sektorju** poteka, kot sledi:

1. v Slovenskih goricah
 - a. na območju Razkrižja, kakor določa odstavek 473, meja sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
 - b. na območju Robadje/Globoka, kakor določa odstavek 478, meja sledi katastrskim mejam v slovenskem katastru;
 - c. na nekaterih območjih v bližini potoka Santavec, kakor določa odstavek 482, meja sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
 - d. na območju reke Zelena, kakor določa odstavek 485, meja sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
2. na območju reke Drave, kakor je določeno v odstavku 495, meja sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
3. Na območju Haloz-Maclja, kakor je določeno v odstavku 505, meja sledi mejam, kakor so zarisane na zemljevidih iz leta 1914 in ustrezajo mejam v slovenskem katastru;
4. na območju reke Sotle
 - a. na območju 5.1, kakor določa odstavek 521, meja sledi mejam v hrvaškem katastru;
 - b. na območju 5.2, kakor določa odstavek 522, meja sledi mejam v hrvaškem katastru;
5. na območju rek Save in Bregane

- a. na območju 6.1, kakor določa odstavek 531, meja sledi sredini reke Save;
- b. na območju stičišča rek Save in Bregane, kakor določa odstavek 540, meja sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
- 6. na območju Gorjancev/Žumberka
 - a. na območju 7.1, kakor določa odstavek 564, meja sledi mejam v slovenskem katastru;
 - b. na območju 6.3, kakor določa odstavek 578, meja sledi vzhodni meji slovenske k. o. Sekuliči/Sekuliči
 - c. na območju Trdinovega vrha/Svete Gere, kakor določa odstavek 586, meja sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
- 7. na območju rek Kamenice, Kupe/Kolpe in Čabranke
 - a. na območju reke Kamenice, kakor določa odstavek 608, je meja taka, kot kaže zemljevid št. 23 v III. zvezku hrvaškega protimemoranduma in zemljevid št. 59 hrvaškega odgovora;
 - b. na območju reke Kupe/Kolpe, kakor določa odstavek 614, je meja taka, kot je hkrati zarisana na zemljevidih v zahtevkih obeh strank v tem postopku;
 - c. na območju reke Čabranke, kakor določa odstavek 624, meja sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
- 8. na območju vzhodno od naselja Črneča vas, kakor določa odstavek 630, meja sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
- 9. na območju Novi Kot/Prezid, Draga/Prezid, Babno Polje/Prezid,
 - a. na območju Novi Kot/Prezid in Draga/Prezid, kakor določa odstavek 636, meja sledi usklajenim katastrskim mejam hrvaškega in slovenskega katastra;
 - b. na območju Babno Polje/Prezid, kakor določa odstavek 642, je meja taka, kot je zarisana na cesarsko-kraljevem terenskem zarisu deželne meje med Kranjsko in Hrvaško iz junija 1918;
- C. odloči, da meja v **Sektorju Istra** poteka, kot sledi:
 - 1. na območjih 9.3 in 9.4, kakor določa odstavek 688, meja sledi poteku nekdanje meje med Italijo in Jugoslavijo v letih od 1920 do 1947;
 - 2. območje 2 ha takoj južno od Gomanc, kakor določa odstavek 696, je del ozemlja Slovenije;
- 3. na območjih Klana/Lisac in Zabiče/Sušak ter Lisac/Sušak, kakor določata odstavka 719 in 720, meja sledi meji Liscem in Sušakom, kot je prikazano na zemljevidu Lisca iz leta 1878;
- 4. na območju Kučibreg/Topolovec, kakor določa odstavek 737, meja sledi zunanjim robovom naselij, ki so bila iz Hrvaške v Slovenijo premaknjena leta 1956, kot je razvidno iz katastra in zemljevidov, ki ohranjajo razmejitveno črto iz leta 1947 kot novo katastrsko mejo;

5. na območjih Merišće/Krkavče in ob spodnjem toku Dragonje, kakor določa odstavek 769, meja sledi reki Dragonji do točke sredi Kanala sv. Odorika s koordinatami 45°28'42,3"N, 13°35'08,2"E;

D. odloči, da se o meji **na vseh območjih, ki zgoraj niso izrecno omenjena**, stranki dogovorita med trajanjem tega postopka; če do dogovora ne pride, meja sledi usklajenim mejam katastrov Hrvaške in Slovenije;

E. nadalje odloči:

1. Arbitražno sodišče nima pristojnosti za obravnavo zahteve Hrvaške, da naj Arbitražno sodišče presodi in izreče, da "v objektu na Sveti Geri v hrvaški občini Ozalj nima pravice ostati nobeno slovensko osebje, bodisi vojaško, civilno, policijsko ali varnostno";

2. zahteva Hrvaške, naj Arbitražno sodišče presodi in izreče, da "Slovenija ne ovira komunikacije med hrvaško občino Sveti Martin na Muri, vključno z območjem Murišće" je sporna in zato v zvezi s tem ni potrebna nikakršna odločba Arbitražnega sodišča;

II. v zvezi s Piranskim zalivom

A. ugotavlja, da je imel Piranski zaliv pred razpadom SFRJ status notranjih voda in odloči, da je ta status ohranil tudi po neodvisnosti Hrvaške in Slovenije;

B. odloči, da črta, ki zapira Piranski zaliv (ki notranje morske vode ločuje od teritorialnega morja), teče od Rta Madona, Slovenija (45°31'49,3"N, 13°33'46,0"E) do Rta Savudrija, Hrvaška (45°30'19,2"N, 13°30'39,0"E);

C. odloči, da je meja med Hrvaško in Slovenijo v Piranskem zalivu ravna črta, ki povezuje točko sredi Kanala sv. Odorika k koordinatami 45°28'42,3"N, 13°35'08,2"E in točko A s koordinatami 45°30'41,7"N, 13°31'25,7"E;

III. v zvezi z mejo na morju med Hrvaško in Slovenijo

odloči, da je meja med teritorialnim morjem Hrvaške in Slovenije geodetska črta, ki povezuje točko A s koordinatami 45°30'41,7"N, 13°31'25,7"E z izhodiščnim geodetskim azimutom 299°04'45,2" s točko B na črti, določeni v Pogodbi iz Osima;

IV. v zvezi z območjem stika z odprtim morjem

A. določi območje stika z odprtim morjem, zamejeno s petimi geodetskimi črtami, ki povezujejo naslednjih šest točk v naslednjem zaporedju:

točko T5, ki je mejna točka iz Pogodbe iz Osima;

točko T4, ki je mejna točka iz Pogodbe iz Osima;

točko B, ki je tromeja med morskima območjema Hrvaške in Slovenije ter mejo iz Pogodbe iz Osima na 45°33'57,4"N, 13°23'04,0"E;

točko C, ki je točka na meji med morskima območjema Hrvaške in Slovenije na 45°32'22,5"N, 13°27'07,7"E;

točko D, ki je točka proti kopnemu od točke obrata T4 na osimski meji na 45°30'42,2"N, 13°20'56,3"E;

točko E, ki je točka na zunanji meji hrvaškega teritorialnega morja in leži 12 NM od obale Hrvaške na 45°23'56,6"N, 13°13'34,6"E;

in črto od točke E vzdolž zunanje meje hrvaškega teritorialnega morja do točke T5;

B. določi, da v območju stika z odprtim morjem velja naslednji režim uporabe:

a. svoboda komunikacije velja za vse ladje in zrakoplove, civilne in vojaške, pod vsemi zastavami ali državami registracije, enakopravno in brez diskriminacije na podlagi državne pripadnosti, za namene dostopa do Slovenije in iz nje, vključno z njenim teritorialnim morjem in zračnim prostorom;

b. svoboda komunikacije pomeni svobodo plovbe in preletanja in svobodo polaganja podmorskih kablov in cevovodov ter drugo po mednarodnem pravu priznano uporabo morja, povezano s temi svoboščinami, na primer v povezavi z upravljanjem ladij, zrakoplovov, podmorskih kablov in cevovodov;

c. svoboda komunikacije ni pogojena z nobenim pogojem prostega prehoda, je pod nobenim pogojem ni mogoče suspendirati in ni podvržena kakršnikoli obveznosti podmornic, da plovejo po površini, ali kakršnemukoli nadzoru ali zahtevam obalne države, razen tistih, ki so dovoljeni po pravni ureditvi izključne ekonomske cone po Konvenciji Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu;

d. za polaganje podmorskih kablov in cevovodov veljajo pogoji, določeni v členu 79 Konvencije Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu, vključno s pravico Hrvaške po členu 79(4), da ustvarja pogoje za takšne kable in cevovode, ki vstopajo v druge dele hrvaškega teritorialnega morja;

e. svoboda komunikacije ne vključuje svobode do raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja ali upravljanja naravnih virov, bodisi živih bodisi neživih, v vodah ali na morskem dnu ali pod morskim dnom območja stika z odprtim morjem, niti ne vključuje pravice do graditve ali uporabe umetnih otokov, postrojev ali naprav, ali pravice do znanstvenega raziskovanja morja, ali pravice do sprejemanja ukrepov za varstvo ali ohranjanje morskega okolja;

f. ladje in zrakoplovi, ki uveljavljajo svobodo komunikacije, med zadrževanjem v območju stika z odprtim morjem niso podvrženi vkrcanju, aretaciji, pridržanju, odvrčanju s poti ali kakršnikoli drugi obliki poseganja s strani Hrvaške, toda Hrvaška je še dalje upravičena do sprejemanja zakonov in predpisov, ki se uporabljajo za nehrvaške ladje in zrakoplove v območju stika z odprtim morjem, s čimer se uveljavljajo splošno sprejeti mednarodni standardi v skladu s členom 39(2) in (3) Konvencije Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu;

g. Hrvaška na območju stika z odprtim morjem ohrani pravico, da se odzove na zaprosilo poveljnika ladje ali diplomatskega agenta oziroma konzularnega funkcionarja države, pod katere zastavo plove ladja, za pomoč krajevnih organov in tudi izredno pravico, da na območju stika z odprtim morjem izvaja pristojnosti po členu 221 Konvencije Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu v zvezi s pomorskimi neizrednimi;

h. pravice in obveznosti strank iz pododstavkov od a. do g. se izvajajo v dobri veri ob upoštevanju pravic in obveznosti drugih držav;

C. ugotavlja, da ta režim ne posega v noben obstoječi ali prihodnji sporazum o uporabi ustreznih morskih območij med strankama in da nič v tej razsodbi ne vpliva na sheme ločenega prometa Mednarodne pomorske organizacije (IMO) v severnem Jadranu ali mednarodna pravila, ki se uporabljajo v zračnem prometu, ali druge pravice ali obveznosti strank, ki izhajajo iz prava EU;

D. potrjuje, da vse to ne vpliva na pravice in obveznosti Hrvaške in Slovenije v skladu s Konvencijo Združenih narodov o mednarodnem pomorskem pravu na vseh območjih njihovih teritorialnih morij in drugih morskih območjih, razen na območju stika z odprtim morjem, razen kolikor je to potrebno, da se zagotovi uporaba režima, vzpostavljenega s to rzsodbo;

E. odloči, da glede na zgoraj navedene odločitve nadaljnje določitve v pomorskih zadevah niso ne potrebne ne primerne;

V. v zvezi s trajnostjo pravic in obveznosti strank po rzsodbi

ugotavlja, da meja na kopnem in meja med teritorialnima morjema Hrvaške in Slovenije, posebni režim za območje stika z odprtim morjem ter pravice in obveznosti Hrvaške in Slovenije, določeni po tej rzsodbi, trajajo, če in dokler se ne spremenijo s sporazumom med obema državama;

VI. v zvezi s stroški arbitraže

odloči, da stroške Arbitražnega sodišča in sodnega tajništva nosita obe stranki v enakem deležu.

Sestavljeno v Bruslju v Belgiji, devetindvajsetega junija dvatisočsedemnajstega leta:

prof. Vaughan Lowe
sodnik Bruno Simma
Nj. exc. g. Rolf Einar Fife
prof. Nicolas Michel
sodnik Gilbert Guillaume (predsednik)
dr. Dirk Pulkowski, sodni tajnik

B. PRVA OCENA RAZSODBE

KOPNO

Pravo, ki ga je uporabilo sodišče

Glede na določbe arbitražnega sporazuma je imelo arbitražno sodišče nalogo določiti celotno mejo na kopnem (člen 3(1)(a)) na podlagi mednarodnega prava (člen 4(a)). Odločilni datum je 25. junij 1991 (5. člen).

Glede določitve meje na kopnem je sodišče izpostavilo, da je temeljno načelo soglasje strank. Če se stranki dogovorita, je meja dogovorjena. Podobno velja, če se stranki dogovorita za način, kako naj bo meja določena; v tem primeru je tako določena meja po mednarodnem pravu.

Bistveno je torej soglasje in v tem primeru sta se državi z arbitražnim sporazumom dogovorili za:

- določitev meje po mednarodnem pravu. Na tej podlagi so določene naloge in pristojnosti sodišča; sodišče lahko pri svojem delu uporabi le mednarodno pravo. Elementov, ki niso pravno relevantni ali ki so izključeni iz presoje, ne sme upoštevati. Sodišče odloča le z vidika prava in ne z vidika zgodovine, politologije ali sociologije;
- za uporabo načela *uti possidetis* (ki določa, da je meja med državama enaka meji, ki je obstajala v času, ko sta bili stranki še jugoslovanski republiki);
- to, da mora sodišče določiti mejo na kritični datum, to je na dan 25. 6. 1991;
- to, da je potek meje pred osamosvojitvijo določen po pravu, ki je uporabno za ta primer. Gre za upravnoteritorialne zakone, ki so veljali v Sloveniji in na Hrvaškem tik pred osamosvojitvijo. Pravna meja ni nujno tudi praktična meja; če pride do takšnih okoliščin, se stranki strinjata, da mora sodišče določiti pravno in ne praktične meje; potek meje ne more biti odvisen od želja prebivalcev relevantnega območja (ki pa so bile upoštevane pri oblikovanju zvezne in republiške zakonodaje, ki je veljala na dan 25. 6. 1991).

Sodišče je tudi pojasnilo razlike med pravnim naslovom in *effectivités*, ki imajo ključno vlogo, le če naslova ni, in v primerih, ko naslov sicer je, vendar pa na njegovi podlagi ni mogoče natančno ugotoviti lokacije meje. *Effectivités* je treba presojati od primera do primera; dejansko izvajanje suverene oblasti se ne sme presojati v izolaciji (pomembne so na primer organizacija volitev, pobiranje davkov, vojaška služba, delovanje organov pregona; takšne aktivnosti bolj verjetno izkazujejo delovanje *à titre de souverain* kot pa na primer poštna ali telefonske storitve).

V tem primeru sta se stranki strinjali o več kot 90 odstotkih meje. Gre za območja, kjer se slovenske in hrvaške katastrske meje ujemajo. Enak pristop je imela tudi Mešana strokovna skupina v letih 1991-1996. Na podlagi te prakse sodišče sklepa, da se stranki strinjata o tem,

da usklajene katastrske meje predstavljajo meje republik. To je postala delovna domneva sodišča.

Ta pristop se ujema tudi s tem, da sta republiška zakona in zvezni predpisi zahtevali, da se katastrske meje prilagodijo republiškim mejam. Meje republike so bile določene z mejami občin, občine pa so bile določene v mejami svojih katastrskih občin. Sodišče je pri tej oceni izhajalo iz mednarodnopravne domneve, da države delujejo v skladu s svojimi pravnimi obveznostmi in da so njihove aktivnosti ter sprejeti instrumenti v skladu s temi obveznostmi. To v tem primeru velja tudi za instrumente, ki so določali katastrske meje.

Vendar pa kataster le izkazuje pravni naslov in lokacijo meje; sam ne predstavlja niti naslova niti meje. Usklajenost katastrov je le delovna domneva, ki *prima facie* izkazuje, kje je bila meja med republikama leta 1991. Kataster nima posebnega statusa, da bi avtomatično prevladal nad drugimi dokazi, ki bi kazali na administrativno ali politično mejo, ki bi bila drugačna od meje katastrske občine.

Podlaga za določitev meje v primerih, ko se stranki strinjata, da ni mejnega spora, če se meje katastrskih občin ujemajo, je dogovor, da usklajene katastrske meje postanejo meja. Ni pomembno, ali tak dogovor temelji na primer le na pregledu katastrskih kart ali če ne upošteva argumentov glede netočnosti katastra. Podlaga za določitev meje po mednarodnem pravu je namreč soglasje strank in ne sami katastri.

Glede spornih delov meje je sodišče odločilo, da je naloga sodišča enaka kot v drugih delih meje: mejo mora določiti v skladu s kriteriji strank. To je v skladu s jugoslovanskim pravom, kot je veljalo na dan 25. 6. 1991. Katastrske meje ostajajo *prima facie* dokaz za mejo leta 1991, nato pa sodišče glede vsakega spornega območja presodi, ali obstajajo kriteriji za drugačno določitev meje. Zakaj je meja sporna: večinoma gre za primere, ko se katastrske meje prekrivajo ali puščajo praznine; lahko da sploh ni katastrskih meja ali pa je treba mejo določiti z uporabo drugega instrumenta ali kriterija.

Uporaba prava v konkretnem primeru

Arbitražno sodišče je s proučitvijo pristopa obeh strani k reševanju vprašanja meje po letu 1991 ugotovilo, da sta se takoj po osamosvojitvi obe strani strinjali, da so meje katastrskih občin oziroma njihova primerjava osnova za določitev (meddržavne) meje. O tem obstojijo številni podpisani zapisniki, kot ključen dokument pa je arbitražno sodišče ocenilo Poročilo mešane slovensko-hrvaške strokovne skupine za primerjavo neuskklajenih mej katastrskih občin z dne 20. 12. 1996, ki je kot še neuskklajene dele meje definiralo samo 20 katastrskih razhajanj, ki so bila večja od 50 metrov v naravi, medtem ko je za ves preostali potek meje ocenilo, da je meja katastrskih občin usklajena. To pa ne pomeni, da je njen potek v naravi znan. Pojem "usklajen potek" pomeni usklajenost znotraj dogovorjenega merila usklajenosti, kot si ga je postavila Mešana strokovna skupina. Ta je kot usklajene smatrala vse odseke, kjer so se katastrske linije razhajale za manj kot 50 metrov v naravi.

Na tej osnovi je arbitražno sodišče ocenilo, da sta se obe strani strinjali, da je večina meje usklajene, zato sodišče potrjuje njen potek, kot ga je kot usklajenega definirala mešana strokovna skupina v poročilu iz leta 1996 (tj. katastrska razhajanja niso večja od 50 metrov v naravi). Ta razhajanja bo potrebno razrešiti in uskladiti v postopku demarkacije meje na terenu.

Arbitražno sodišče je zato kot sporna območja obravnavalo samo 20 primerov katastrskih razhajanj, večjih od 50 metrov v naravi, ki jih je definirala Mešana strokovna skupina. Izjemo je naredilo pri naselju Brezovec-del ter Trdinovem vrhu, ki ju je kot sporni izpostavila tudi Hrvaška. O teh dveh območjih je sodišče razsojalo, čeprav je kataster tu usklajen, pri razsojanju pa je presojalo tudi *effectivités*.

V omejenih primerih (sodišče je omenilo dva, Brezovica pri Metliki ter glede ceste Vrbje-Prušnja vas v Gorjancih) pravna meja morda ni nujno najbolj praktična meja, zaradi gravitacije. Razsodba sicer določa mejo tudi v teh območjih z zavezujočim učinkom, vendar ne prekludira strank, da naknadno dosežeta dogovor o praktičnih aranžmajih glede meje.

PIRANSKI ZALIV

Arbitražno sodišče je ugotovilo, da je imel Piranski zaliv status notranjih morskih voda v času nekdanje Jugoslavije, kar pomeni, da je imel tak status tudi na dan 25. 6. 1991. Tak status je Piranski zaliv ohranil tudi po razpadu nekdanje Jugoslavije; razpad na njegov status ni vplival. Gre namreč za vprašanje nasledstva po državah.

Ker mednarodne konvencije o pravu morja nimajo določb o razmejitvi notranjih morskih voda, je za razmejitve v Piranskem zalivu sodišče uporabilo določbe o mejah na kopnem, torej načelo *uti possidetis*. In v okviru tega načela sta pomembna pravni naslov in *effectivités*.

Sodišče je najprej ugotovilo, da pravnega naslova ni. Obe državi sta se strinjali, da Piranski zaliv ni bil nikoli razdeljen med republikama v času nekdanje Jugoslavije, torej nista nasledili ("podedovali") nobenega pravnega naslova iz časa nekdanje Jugoslavije. Ravno tako sta se državi strinjali, da v zalivu ni bil nikoli oblikovan kondominij.

Zato je sodišče mejo v Piranskem zalivu določilo glede na *effectivités* na dan 25. 6. 1991. To pomeni, da so bila ključna oblastna dejanja, ki so imela dva elementa: namen in voljo ravnati kot suveren in dejansko izvajanje takšne oblasti.

Med takšna dejanja je sodišče štelo ravnanja držav predvsem na področju ribištva in policijskega nadzora (čeprav je sodišče omenilo tudi, da je slovenska obala gosto poseljena in da je prebivalstvo tradicionalno vezano na ribištvo, pomorstvo, soline, turizem; hrvaška obala pa je bila stoletja neposeljena). Sodišče je izpostavilo tudi ravnanje Slovenije in Hrvaške glede nasledlega italijanskega tankerja Nonno Ugo leta 1973. Ni pa sodišče upoštevalo aktivnosti Slovenije (Morske biološke postaje Koper) na področju znanstvenega raziskovanja, ki ni pomenilo delovanja Slovenije kot suverena.

Na podlagi vseh dokazov, ki sta jih predložili Slovenija in Hrvaška, je sodišče ocenilo, da je slovenska policija (iz Kopra) nadzirala večino zaliva, hrvaška policija pa le ozek pas obale na jugozahodu zaliva. Tudi glede ribiškega rezervata sicer Slovenija ni imela izključne pristojnosti v celem zalivu, vendar pa tudi ne Hrvaška do sredinske črte.

Sodišče je zato mejo določilo med zahtevkoma obeh držav, in sicer od ustja Dragonja do točke na črti, ki zapira zaliv v razmerju 3/4 in 1/4 v korist Slovenije. Enaka črta je bila določena v sporazumu Drnovšek-Račan iz 2001 (bistvena razlika pa je v tem, da so vode v zalivu po razsodbi notranje morske vode).

DRUGA MORSKA OBMOČJA

Sodišče je pred določitvijo meje teritorialnega morja opredelilo, kako uporabiti 3. in 4. člen arbitražnega sporazuma. Sodišče je ugotovilo, da člen 3 sporazuma (naloge arbitražnega sodišča) določa, da mora sodišče svoje naloge opraviti eno za drugo. Zato je sodišče najprej določilo mejo teritorialnega morja med Slovenijo in Hrvaško, nato stik Slovenije z odprtim morjem, odločilo o slovenski zahtevi glede epikontinentalnega pasu (ki jo je ocenilo kot neskladno z odločitvijo sodišča glede meje na morju), ter nato še o režimu za uporabo relevantnih morskih območij.

RAZMEJITEV TERITORIALNEGA MORJA

Glede razmejitve teritorialnega morja je sodišče izhajalo iz mednarodnega prava, konkretneje člena 15 Konvencije in iz prakse Meddržavnega sodišča. Na tej podlagi je sodišče ugotovilo, da mednarodno pravo zahteva uporabo sredinske črte, razen če posebne okoliščine zahtevajo drugače (kar po praksi Meddržavnega sodišča in tudi teoriji mednarodnega prava velja za vsa morska območja).

Sredinska črta je črta, na kateri je vsaka točka enako oddaljena od najbližje točke na temeljni črti držav, med katerima je določena meja po mednarodnem pravu. V konkretnem primeru je začetna točka sredinske črte točka A, ki je točka na črti, ki zapira Piranski zaliv (v katerem so notranje morske vode). Nato je sodišče na podlagi kart Slovenije in Hrvaške uporabilo vse možne temeljne točke na obali obeh držav in določilo (začasno) sredinsko črto, ki sega od točke A do točke O na osimski meji.

Nato je sodišče presojalo, ali obstajajo posebne okoliščine, ki zahtevajo prilagoditev sredinske črte. Pri tem je zavrnilo stališče Slovenije, da je imela v času nekdanje Jugoslavije pravice na morskih območjih južno in jugozahodno; te pravice je imela Slovenija, tako sodišče, po pravu Jugoslavije za udeležbo pri uporabi morskih območij Jugoslavije. To pa v skladu z mednarodnim pravom ne pripada Sloveniji na podlagi lastnih pravic; Sloveniji pripadajo le morska območja zaradi njene obale, čeprav je le-ta omejena. Mednarodno pravo ne more spremeniti narave in državi določiti morskih območij, ki ji ne bi pripadla na podlagi njene obale.

Sodišče je nato poudarilo, da sta pri razmejitvi teritorialnega morja bistveni dve temeljni načeli:

a) naravni podaljšek. Naravni podaljšek pomeni, da naj državi pripade čim več teritorialnega morja, ki je v bistvu naravni podaljšek njenega kopnega brez posega v teritorialno morje druge države. To načelo se je sicer uveljavilo glede razmejitve epikontinentalnega pasu, vendar je sodišče mnenja, da velja tudi za razmejitve teritorialnega morja;

b) drugo temeljno načelo pa so učinki naključne posebne značilnosti, zaradi katerih bi lahko nastala neupravičena razlika v obravnavi. V okoliščinah, ko bi posebna geografska značilnost ali konfiguracija imela zelo pretiran ali povečan učinek na razmejitve, je treba zmanjšati ta učinek, vendar ne tako, da bi se kršilo načelo naravnega podaljška. Drugače povedano, majhna ali izolirana značilnost ne sme imeti zelo neproporcionalnega neugodnega učinka tako, da bi zelo vplivala na potek mejne črte v veliko škodo ene države in korist druge.

Obe omenjeni načeli sta v večini primerov združljivi, pri čemer se upošteva tudi določena mere diskrecije.

Po mnenju sodišča posebne okoliščine, ki bi zahtevale odmik od sredinske črte niso ne razlika v dolžini obal Slovenije in Hrvaške in ne obstoj zgodovinskih naslovov.

Posebne okoliščine pa so določene značilnosti obalne konfiguracije, ki bi lahko povzročile pretirano neugoden učinek, če bi sodišče uporabilo striktno sredinsko črto. Ta posebna okoliščina je v tem, da se hrvaška obala zelo blizu točke A zelo ostro obrne proti jugu okoli Rta Savudrije. Zato hrvaške temeljne točke (od katerih je odvisen potek sredinske črte) potekajo na zelo majhnem delu obale, ki je splošno obrnjena proti severu in se s tem zelo razlikuje od splošne jugozahodne usmeritve večine hrvaške obale. To pa povzroči, da bi se sredinska črta zelo občutno obrnila proti severu, s čimer bi zelo povečala učinek zaprtosti slovenskega teritorialnega morja.

Ta značilnost je posebna okoliščina, ki zahteva, da se v skladu z določbami Konvencije določi odmik od striktno sredinske črte. V takšnih okoliščinah mednarodno pravo zahteva, da se zmanjša pretiran učinek zaprtosti oziroma odrezanosti, ki bi ga stroga uporaba sredinske črte povzročila za slovensko morje.

Zato sodišče pri določanju meje teritorialnega morja ni sledilo ne slovenskemu in ne hrvaškemu zahtevku. Odločilo je, da je treba sredinsko črto prilagoditi tako, da se zmanjša učinek zaprtosti, ki jo povzroči geografska konfiguracija. Zato meja poteka severozahodno od točke A v približno vzporedni smeri z osimsko mejo med točkama T2 in T3 do točke B na osimski meji (med točkama T3 in T4).

Meja teritorialnega morja Slovenije in Hrvaške je torej modificirana sredinska črta, ki se začne na črti, ki zapira Piranski zaliv, in konča na osimski meji. Kot posebno okoliščino pa je sodišče v skladu s Konvencijo in mednarodno sodno prakso upoštevalo le posebno konfiguracijo Rta Savudrije v odnosu do slovenske obale, ki bi, če je sodišče ne bi upoštevalo, nesorazmerno povečala učinek zaprtosti slovenskega morja.

OBMOČJE STIKA

Opredelitev

Sodišče je ocenilo, da ima termin "stik" nujno prostorski pomen. Določa fizično lokacijo povezave med dvema ali več območji. V konkretnem primeru gre za povezavo med teritorialnim morjem Slovenije in območjem izven teritorialnega morja Hrvaške in Italije, torej z odprtim morjem.

Drugače povedano, sodišče je oblikovalo geografsko prostorsko območje (t.i. območje stika), ki povezuje slovensko teritorialno morje z odprtim morjem. "Stik" torej ni cilj ali smer, ampak je ozemeljski stik; gre za območje, ki ima prostorski pomen in je določeno z dvema kumulativnima elementoma:

- a) je prostorsko območje, ki
- b) povezuje slovensko teritorialno morje z odprtim morjem.

Lokacija in pravna narava

Sodišče je najprej ugotovilo, da

- a) noben del slovenskega teritorialnega morja ne meji na odprto morje ali izključno ekonomsko cono; celotno slovensko teritorialno morje leži ob hrvaškem ali italijanskem teritorialnem morju, zato
- b) trenutno ni območja, kjer bi slovensko teritorialno morje ležalo tik ob območju, kjer bi veljal pravni režim svobode plovbe in preleta ter polaganja podzemnih kablov in cevovodov.

Poudarek je na besedi "trenutno", ker v naslednji fazi sodišče poudari, da sodišče ni omejeno na to, da bi zgolj določilo pravni režim, ki bi veljal, če bi stranki uveljavili svoje polne pravice po Konvenciji v relevantni dolžini od obale. Še več, dolžnost sodišča, da doseže pošten in pravičen rezultat z upoštevanjem vseh relevantnih okoliščin (vključno z vitalnimi interesi obeh strank), zahteva, da sodišče presodi tudi, kakšne modifikacije (spremembe) so potrebne, da se doseže tak pošten in pravičen rezultat.

V konkretnem primeru to pomeni, da je sodišče:

- a) najprej določilo mejo teritorialnega morja Slovenije in Hrvaške, ki je črta, ki povezuje točko A na črti, ki zapira Piranski zaliv, in točko B na osimski meji;
- b) nato je sodišče določilo geografsko lokacijo območja stika, ki je glede na to, da noben del slovenskega teritorialnega morja ne meji na odprto morje ali izključno ekonomsko cono, nujno geografsko umeščeno v območje hrvaškega teritorialnega morja ob mejo z Italijo. Območje stika je morsko območje *sui generis*, ki se geografsko nahaja na hrvaški strani morske meje med Slovenijo in Hrvaško. Vendar se sodišče tu ne ustavi, določi še:
- c) modifikacije oziroma spremembe, ki so potrebne za to, da se doseže pošten in pravičen rezultat.

Rezultat teh modifikacij je določitev območja med slovenskim teritorialnim morjem in odprtim morjem, kjer ladje in letala uživajo enake pravice (svobode) dostopa do in iz Slovenije, kot jih

imajo na odprtem morju. To je "območje stika", ki povezuje slovensko teritorialno morje z odprtim morjem, in v katerem velja drugačen režim, kot velja v teritorialnem morju. V tem *sui generis* območju je sodišče pravice in obveznosti držav določilo tako, da se je sklicevalo na svobode odprtega morja (tudi na pravice/dolžnosti držav v ožinah, ki se uporabljajo za mednarodno plovbo), ne pa na določbe Konvencije, ki se nanašajo na teritorialno morje.

Režim v območju stika

Plovba

Swoboda komunikacije v območju stika ni omejena na slovenske ladje, ampak velja za ladje vseh zastav. Vsaka ladja ne glede na zastavo lahko prosto pluje iz odprtega morja v slovensko teritorialno morje in obratno; v območju stika glede ladij vseh zastav ne more biti vkrcanja, aretacije, zadržanja, preusmeritve ali kakršnega koli drugačnega posega s strani Hrvaške.

Ribištvo

Swoboda komunikacije v območju stika ne zajema svobode izkoriščanja, raziskovanja, ohranjanja in upravljanja z naravnimi viri v vodnem stebri, na morskem dnu ali podzemlju območja stika (to velja za žive in nežive naravne vire, torej tudi ribolov).

Pravica do ribolova Sloveniji ni izrecno določena, a tudi ni prepovedana. Sodišče je namreč izrecno poudarilo, da razsodba ne prejudicira obstoječih ali prihodnjih dogovorov med strankama ali pravic in dolžnosti strank po pravu EU.

Zakonodaja

Hrvaška je upravičena sprejemati zakonodajo, ki velja za ne-hrvaške ladje in letala v območju stika, ki pa mora biti v skladu s splošno sprejetimi mednarodnimi standardi v skladu s členoma 39/2 in 39/3 Konvencije (ti določbi se nanašata na tranzitni prehod v ožinah).

Kot omenjeno, ladje in letala v območju stika ne morejo biti predmet vkrcanja, aretacije, zadržanja, preusmeritve ali kakršnega koli drugačnega posega s strani Hrvaške. Hrvaška torej ne more izvajati oziroma uveljavljati svoje zakonodaje na ladjah/letalih, ki uporabljajo svobodo komunikacije v območju stika. Lahko pa izvaja svojo pristojnost izven območja stika v svojem teritorialnem morju tudi za kršitve hrvaške zakonodaje, storjene v območju stika.

Zaključek

Arbitražno sodišče je določilo fizični stik med slovenskim teritorialnim morjem in odprtim morjem, ki ga ne določa črta, ampak območje, ki se imenuje območje stika. Torej obstaja ozemeljski oziroma prostorski stik med slovenskim teritorialnim morjem in odprtim morjem preko območja stika. Območje stika je *sui generis* območje s posebnim režimom.

IZREK SODIŠČA GLEDE TRAJNOSTI PRAVIC IN OBVEZNOSTI STRANK PO RAZSODBI

Sodišče je v izreku poudarilo tudi, da meja na kopnem in meja med teritorialnima morjema Slovenije in Hrvaške, poseben režim za območje stika ter pravice in obveznosti obeh držav, ki jih določa razsodba, veljajo, razen oziroma dokler niso spremenjene s sporazumom med obema državama.

STROŠKI

Sodišče je odločilo, da stroške arbitražnega sodišča in sodnega tajništva nosita obe stranki v enakem deležu.

C. PRILOGE:

- delovni prevod rzsodbe
- delovna verzija kart po rzsodbi